

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

Tutkimuskatsauksia

2008 3

RISTO HAVERINEN

Miksi kaupunkilainen roskaa?

Rakennusviraston
verkkokyselytutkimus

RAKENNUSVIRASTO
Byggnadskontoret

Verkossa

ISSN 1796-7236

ISBN 978-952-223-069-0

Painettu

ISSN 1455-7266

ISBN 978-952-223-070-6

LISÄTIETOJA

Risto Haverinen

p. 040 775 6274

Elina Nummi

p. (09) 310 38475

etunimi.sukunimi@hel.fi

Sisällys

Esipuhe	5
Förord	6
Preface	7
1 Johdanto	9
2 Tutkimuksen lähtökohdat	11
Kysymys vastuusta ja keinoista	12
Kaupunki asukkaidensa kumppanina	13
3 Verkkokyselyn tavoite	14
Selvitettävät kysymykset	14
Tulosten tulkinta	14
4 Aineisto	15
Kuntalaiskysely	15
Kahdeksaluokkalaisten kysely	17
ROSKAAMINEN VASTAAJIEN KOKEMANA	19
5 Roskaamisen häiritsevyys ja haitallisuus	19
6 Roskaamiskäyttäytyminen	23
Miksi itse roskaa	24
Miksi toiset roskaavat	24
7 Roskaamisen syyt	25
8 Vastuukysymykset	28
9 Roskaajalle huomauttaminen	30
"Hei sulta putos jotain!"	30
Vieraalle vaikeaa, tutulle helpompaa	31
Asiallisesti voi huomauttaa	31
10 Yhteydenotto kaupungin virastoihin	33
Veronmaksajien odotukset	33
Keksi uusi idea!	34
11 Roskien poimiminen	36
12 Puuttumisvalmius	37
13 Paras keino roskaamisen vähentämiseksi	38
14 Johtopäätökset ja pohdinta	44
Mitä väliä! Missä roskis?	44
Roskista huolehtiminen on välittämistä	44
Tärkeintä on asenne	45
Roskaaja meissä itsessämme	46
Asukkaiden ja kaupungin vuorovaikutus	46

Tiivistelmä	48
Sammandrag	49
Summary	49
Liite 1: Kuntalaiskyselyn internetlomake	51
Liite 2: Kahdeksasluokkalaisten kyselyn internetlomake	62
Liite 3: Kuvioiden jakaumat	73
Erilliskysymykset 8-luokkien oppilaille	83
Liite 4: Rakennusviraston piiripuutarhurien näkemykset roskaamisesta syksyllä 2007	85
LÄHTEET	88

Esipuhe

Pääkaupunkimme roskaantuminen ärsyttää ja vihastuttaa asukkaita. Roskat ja laittomat kaatopaikat vähentävät merkittävästi elinympäristön viihtyisyyttä ja voivat aiheuttaa vaaraa sekä ihmisille että lemmikkieläimille. Rakennusvirasto on jo 12 vuotta tehnyt asennevalistusta ja asentanut vuosittain entistä suurempia roska-astioita kaupungin puistoihin. Siivousta on lisätty myös viikonloppuisin. Silti ongelmaan ei tunnu löytyvän ratkaisua. Osa asukkaista katsoo oikeudekseen heittää roskia maahan toisten ihmisten poiskorjattavaksi. Jälkien siivoaminen nielee yhteisiä verorahoja ja vie työaikaa puistojen kasvillisuuden hoidolta: kauneuden lisäämisen sijasta joudutaan torjumaan rumuutta.

Siisti kaupunki ja kukoistavat puistot ovat asukkaita varten, lisäämässä heidän hyvinvointiaan. Viheralueet, kadut ja torit ovat myös Helsingin käyntikortti. Sen vuoksi halusimme tutkia kaupunkilaisten roskaamiseen liittyviä kokemuksia, asenteita ja odotuksia. Mikä on se asia, joka panee heittämään roskan maahan? Tutkimuksen tulokset auttavat roskaamisen vastaisessa työssä. Toivomme, että tutkimus herättää keskustelua ja vaikuttaa sitä kautta yleiseen asenneilmapiiriin. Kun yhteisiä viheralueita ja aukioita arvostetaan, saamme entistä upeampia puistoja virkistäytymistä varten.

Tutkimus on toteutettu yhteistyössä Helsingin kaupungin rakennusviraston, tietokeskuksen ja koululaiskyselyn osalta opetusviraston kanssa. Työtä on ohjannut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet laatuvaastaava Ritva Keko, projektipäällikkö Elina Nummi ja tiedottaja Mikko Uro rakennusvirastosta, ympäristönsuojelupäällikkö Camilla von Bonsdorff ympäristökeskuksesta ja tutkija Pia Bäcklund tietokeskuksesta. Kiitämme kaikkia tutkimusprojektiin osallistuneita henkilöitä ja tutkimuksen tekijää Risto Haverista.

Helsingissä 18.2.2008

Elina Nummi
projektipäällikkö
Rakennusvirasto

Markus Laine
vs. tutkimusprofessori
Tietokeskus

Förord

Nerskräpningen i vår huvudstad väcker irritation och ilska bland invånarna. Skräp och olagliga dumpningsställen försämrar i betydande grad livsmiljöns trivsamt och kan orsaka fara för både människor och husdjur. Sedan 12 år tillbaka har Byggnadskontoret bedrivit attitydfostran och årligen satt in nya och större sopkärl i stadens parker. Städningen har intensifierats också under veckoslut. Trots det tycks det inte finnas någon lösning. En del av invånarna anser sig ha rätt att slänga skräp, som andra sedan skall plocka upp. Städandet tär på våra gemensamma skattemedel som kunde ha använts t.ex. på skötseln av parkernas växter: i stället för att kunna jobba för det vackra måste man jobba mot det fula.

En snygg stad och blomstrande parker är till för invånarna, och ökar deras välbefinnande. Även i Helsingfors är grönområden, gator och torg ett skyltfönster för staden. Vi ville därför göra en undersökning om invånarnas erfarenheter, attityder och förväntningar kring nerskräpningen. Vi ville få klarhet i vad det är som gör att somliga skräpar ner, för att kunna lindra fenomenet. Vi hoppas undersökningen väcker debatt och därmed inverkar på det allmänna attitydklimatet. Vi tror att om vi förstår att sätta värde på våra allmänna grönområden och platser får vi mera ställen där vi kan trivas.

Undersökningen har gjorts i samarbete mellan Helsingfors stads byggnadskontor resp. faktacentral, och för elevenkätens del även stadens utbildningsverk. Arbetet har letts av en styrgrupp bestående av kvalitetsansvariga Ritva Keko, projektchef Elina Nummi och informatör Mikko Uro från Byggnadskontoret, miljövardechef Camilla von Bonsdorff från stadens miljöcentral och forskare Pia Bäcklund från Faktacentralen. Vi tackar alla som deltagit i projektet samt Risto Haverinen, som skötte den forskningsmässiga biten.

Helsingfors 18.2.2008

Elina Nummi
projektchef
Byggnadskontoret

Markus Laine
tf. forskningsprofessor
Faktacentralen

Preface

Littering is something that annoys many of the residents of our capital. Littering and illegal waste dumping notably deteriorate our living environment and may even cause danger to people and pets. Since 12 years, Helsinki City Public Works Department has been working on people's attitudes and annually increased and enlarged dustbins and waste containers in the parks of the city. Cleaning has been intensified in parks and extended to weekends as well.

Despite these increased measures, littering does not decrease. Obviously, some residents feel it is their right to throw litter on the ground – for others to pick up. The cleaning of public places uses up tax money that could have been used for, e.g., planting trees and flowers in the parks. So, instead of being able to work for beauty, we have to work against ugliness.

A neat and clean city and flourishing parks are there for the inhabitants and their wellbeing. And in Helsinki, too, green areas, streets and squares are what visitors remember. So, we wanted to make a survey to find out about residents' experiences, attitudes and expectations with regard to littering. We wanted to find out why some people litter and others don't, and to be able to better prevent littering. We hope our survey will stir up a debate and thereby influence people's attitudes. We believe that if people are able to value our common green areas and places, there will be more space for relaxation and recreation.

Our study was made in collaboration between Helsinki City's Public Works Department and Urban Facts Department. The pupil survey also involved the city's Education Department. The work has been directed by a steering group consisting of Ritva Keko, Elina Nummi and Mikko Uro from the Public Works Department, Camilla von Bonsdorff from the Environment Centre, and Pia Bäcklund from the Urban Facts Department. We thank all who participated in the study and researcher Risto Haverinen, who did the scientific bit.

Helsinki, 18 February 2008

Elina Nummi
Project Manager
Helsinki City Public Works Department

Markus Laine
acting Research Professor
Helsinki City Urban Facts Dept.

1 Johdanto

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan internetkyselyn avulla kaupunkilaisten suhtautumista elinympäristön roskaamiseen. Analyysin kohteena ovat asukkaiden omat roskaamiseen liittyvät kokemukset, asenteet ja odotukset. Tavoitteena on selvittää erityisesti ihmisten käyttäytymisen ja roskaantumisen välisiä syy-yhteyksiä. Asukkaat ja kaupunki voivat hyödyntää tutkimuksen tuloksia yhteistoimin roskaamisessa näyttävästi välinpitämättömyyden kitkemiseksi.

Yhteisten alueiden roskaaminen ja laittomat kaatopaikat ovat Helsingin kaupungin viheralueiden ylläpidosta vastaavien työntekijöiden mukaan lisääntyneet selvästi viime vuosina. Ne vähentävät merkittävästi

elinympäristön viihtyisyyttä ja voivat pahimmillaan aiheuttaa vaaraa sekä ihmisille että lemmikkieläimille. Roskaaminen on ollut laajan julkisen keskustelun kohteena varsinkin keväisin, kun puistojen käyttö virkistykseen ja vapaa-ajan viettoon alkaa.

Helsingissä on toteutettu erilaisia valistuskampanjoita roskaamisen vähentämiseksi jo useiden vuosien ajan. Kampanjoiden ja tavanomaisten puhtaanapitotoimien lisäksi on alettu pohtia valvonnan tehostamista ja sakottamista. Keinoja valittaessa on tärkeä tietää, millaisesta inhimillisestä käyttäytymisestä roskaaminen pohjimiltaan kumpuaa. Keinojen tueksi tarvitaan myös tietoa kaupunkilaisten odotuksista: kaivataanko

lisää roska-astioita ja siivouskertoja, valistusta ja asennekasvatusta vai tiukkoja sanktioita ja rangaistuksia.

Miksi tutkia roskaamista? Australiassa tehdyn laajan tutkimuksen mukaan roskaamisessa näkyy tyypillisesti asenteiden ja käyttäytymisen välinen ristiriita (EPA Litter Research Results 2007). Ihmiset saattavat pitää roskaamista yleisesti pahana asiana, mutta jatkavat silti roskaamista sopivan tilaisuuden tullen, esimerkiksi elokuvateatterissa tai yleisötapauksessa. Tämä saa kysymään, onko roskaaminen tarkoituksellista, vai johutuuko se sattumuksesta? Tajuaako roskaaja tekoaan?

Toisten ihmisten ympäristöön heittämät roskat ja jätteet saattavat inhottaa, mutta omaan roskaamiskäyttäytymiseen ei ehkä kiinnitetä samalla tavoin huomiota. Suhtautuminen roskiin on kaksijakoista: niitä saatetaan pitää yleensä vähäpätöisenä asiana, mutta tietyissä tilanteissa ne herättävät suurta närkästystä. Roskat ovat väärässä tai sopimattomassa paikassa olevia esineitä, tavaroita tai materiaalia. Ne sekoittavat elinympäristössä vallitsevaa järjestystä ja tuottavat häiriön tuntua ihmisten arkeen. (vrt. Douglas 2000, 46-52.)

Tässä tutkimuksessa roskaamisella tarkoitetaan tavaroitten, esineiden tai materiaalin poisheittämistä ja hylkäämistä kaupunkiympäristössä sopimattomaan paikkaan, toisten poisjättämiseksi (vrt. *Educating the Community About Litter* 2005, 1–2). Roskien koko vaihtelee hylätyistä huonekaluista tai kodinkoneista pienempiin roskiin, kuten tupakan natsoihin tai karamellipapereihin. Roskien koettu häiritsevyys ja haitallisuus on kokonaan oma kysymys. Kaupunkilaiset ovat ennenkin tehneet valituksia huolehtimattomista jäteastioista, roskista ja ympäristön epäsiisteydestä. Viime vuosina roskaamisesta on tullut yleinen harmin ja kiukun aihe ennen kaikkea yksilöllistymiskehityksen ja kaupunkikulttuurin muutoksen myötä. Roskaamiskäyttäytymistä ei ole Suomessa juuri tutkittu. (Haverinen 2006, 11–16.)

Ihmisten elintavat ja kulutustottumukset ovat muuttuneet. Yhteisten alueiden käyttö virkistykseen ja vapaa-ajan viettoon on lisääntynyt ja monipuolistunut aikaisemmasta. Kaupunkipuistoihin, toreille ja aukioille kokoonnutaan pitkiä ajoiksi viettämään vapaa-aikaa ja seurustelemaan. Mukana kulkevat uudet kertakäyttöiset pakkaukset kuten hampurilaiskääreet, kahvi-

kupit, pizzalaatikat ja olutpakkaukset. Ihmisten tapakäsitellä niitä käytön jälkeen kuvastaa konkreettisella tavalla heidän suhdettaan ympäristöön. Roskaaminen on elinympäristöongelma, jossa yksilön vastuu ja yhteisestä elinympäristöstä huolehtiminen kytkeytyvät toisiinsa.

Harmin ja närkästyksen lisäksi roskaaminen tulee kalliiksi veronmaksajille. Helsingin kaupungin rakennusvirastoon ja ympäristökeskukseen tulee vuosittain satoja yhteydenottoja roskaamisesta. Se on ilmeisesti jäävuoren huippu, sillä kynnys ottaa yhteyttä kaupungin virastoihin on yleensä korkea, eivätkä kaupunkilaiset monesti tiedä, mille virastolle roskaamisongelmista voi ilmoittaa (Haverinen 2006, 148–151). Kaupungin puistotyöntekijöiden mukaan heidän työajastaan kuuluu sesonkiaikaan yli puolet roskien siivoamiseen. Varsinaiseen kasvillisuuden hoitotyöhön jää siten vähemmän aikaa. Rakennusviraston tiedot kertovat, että vuonna 2007 viheralueiden ylläpidossa rakennettujen puistojen vuotuisen hoitoon käytettiin yhteensä noin 9 M€, josta noin 10 % arvioidaan käytetyn roskaamisesta aiheutuvien jälkien siivoamiseen.

2 Tutkimuksen lähtökohdat

Vuonna 2007 Helsingin kaupunki tehosti tuntuvasti roskaamisen vähentämiseen tähtääviä toimia. Toimenpiteitä koordinoimaan perustettiin työryhmä, johon kutsuttiin asiantuntijoiden lisäksi keskeiset roskaantumisongelmien parissa toimivat sidosryhmät. Tavoitteeksi asetettiin ”entistä siistimpi, viihtyisämpi ja turvallisempi stadi”. Roska-astioita, katujen pesua ja siivouskertoja päätettiin lisätä kaupunginjohton myöntämän lisämäärärahan turvin. Helsingin puistoihin ja viheralueille asennettiin 130 uutta syväsäiliötä roskia varten. Myös kaupungin ja kiinteistöjen vastuunjakoa päätettiin selventää ja yleensäkin edistää kaupungin, asukkaiden ja eri toimijoiden yhteistyötä.

Rakennusvirasto käynnisti toimenpiteiden tueksi puistoissa ja kaupunkilaisten yhteisillä alueilla näkyvän *Pienet asiat ovat isoja asioita* -asennevalistuskampanjan toukokuussa 2007. Kampanjan tavoitteena oli kannustaa kaupunkilaisia käyttämään yhteisiä alueita fiksusti, vastuullisesti ja toiset huomioiden. Kampanjan verkkosivulla olleeseen kaupunkilaistettiin osallistui runsas 3800 henkeä, jotka halusivat arvioida omia reagoitapojaan elinympäristöongelmiin kuten roskaamiseen (www.hyvakasvaa.fi). Kampanjan osana

päätettiin toteuttaa tämä verkkokyselytutkimus kaupunkilaisten roskaamiseen liittyvistä kokemuksista ja asenteista.

Kannustavien keinojen lisäksi on harkittu myös tiukempien otteiden käyttöön ottamista. Syksyllä 2007 Helsingin kaupungin yleisten töiden lautakunta ehdotti roskaamisen sakottamisen kunnallistamista. Sakottamista on pidetty käytännössä hankalana toteuttaa, sillä se edellyttäisi lainmuutoksen lisäksi muutoksia kaupungin työntekijöiden, kuten pysäköinninvalvojen, toimenkuvaan.

Nykyisen jätehuoltolain mukaan poliisi voi sakottaa suurten roskamäärien heittämisestä ympäristöön, mutta tekijöitä on usein hankala saada vastuuseen. Vähäisestä roskaamisesta voidaan määrätä 50 euron rikesakko, mutta keinoa on tiettävästi käytetty vähän. Tammikuussa 2008 julkistetun gallup-kyselyn mukaan enemmistö pääkaupunkiseudun asukkaista ilmoitti kannattavansa roskaajien sakottamista (Helsingin Sanomat 2.1.2008). Roskaamisongelman jatkuessa ja pahentuessa kaupunkilaiset jyrkentävät suhtautumistaan ongelmaan, ja ovat yhä valmiimpia hyväksymään roskaajien rangaistamisen.

Kysymys vastuusta ja keinoista

Roskaantumiseen liittyviä kysymyksiä on aiemmin selvitetty Pääkaupunkiseudun Yhteistyövaltuuskunnan (YTV) ja Jätehuoltolaitoksen teettämässä selvityksessä (2002) sekä Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten yhteisessä roskaantumisen hallinnan ja ehkäisemisen toimenpideohjelmassa (2003). Perustilaselvityksen ja siinä tehtyjen tyypittelyjen (esim. roskatut alueet) lähtötietoina käytettiin pääasiassa olemassa olevaa, valmiista tilastotietoa ja kuntien roskaantumisolmoituksia vuosien 1996 - 2002 tarkasteluajanjaksolta. Tietoja täydennettiin kaupunkien edustajien ja roskaamiseen liittyvien sidosryhmien kanssa tehdyillä haastatteluilla ja keskusteluilla.

Mainitussa YTV:n selvityksessä nousi keskeisenä havaintona esille erilaisten toimijoiden runsaus ja epäselvät vastuunjaot, jotka aiheuttavat turhaa päällekkäisyyttä. Monien vastuutahojen todettiin lisäksi aiheuttavan vastuun siirtelyä käytännön puhtaanapidossa. Perustilaselvityksen perusteella laadittiin yhteensä 50 eri kehittämisehdotusta roskaantumisen vähentämiseksi.

Roskaantumisen hallinnan ja ehkäisemisen toimenpideohjelma (2003) on kirjoitettu kuntien ja viranomaisten näkökulmasta. Toimenpideohjelmassa kehittämisehdotukset jaettiin neljään osatavoitteeseen, joilla tavoitellaan roskatonta ja viihtyisää pääkaupunkiseutua:

- 1) Kansalaisten valistuksen ja ympäristövastuullisuuden lisääminen

- 2) Roskaantumisen hallinnan, puhtaanapidon toimivuuden ja kustannustehokkuuden parantaminen
- 3) Lainsäädännön mahdollistaminen keinojen käytön tehostaminen roskaantumisen hallinnassa ja ehkäisemisessä
- 4) Yhtenäisen toimintamallin luominen roskaantumisen ajalliseen ja alueelliseen seurantaan

Roskaantumisen hallinnan keskeiset keinot ovat puhtaanapitotoimien lisääminen, ympäristövalistus ja asennekasvatus sekä sanktiot ja rangaistukset. Eri keinoissa kaupungin ja asukkaiden roolit ja vastuu käsitetään eri tavoin. Esimerkiksi rangaistusten käyttöönoton ja valvonnan tehostamisen myötä puistojen vartiointia voidaan lisätä ja niiden käyttöä rajoittaa. Suomessa tällaisiin toimiin ei toistaiseksi ole vielä menty, mutta eräissä ulkomaisissa suurkaupungeissa, tunnetuimpana esimerkkinä Singapore, roskaaminen on tiukasti sanktioitu ja yhteisten alueiden käyttöä valvotaan tehokkaasti.

Kaupunki asukkaidensa kumppanina

Tässä tutkimuksessa roskaantumiseen liittyviä kysymyksiä tarkastellaan asukkaiden ja kaupungin vuorovaikutuksen ja yhteistyön näkökulmasta. Veronmaksajina asukkaat saattavat odottaa, että roska-astioita

on riittävästi, ne ovat sopivankokoisia ja oikeissa paikoissa, ja että ne tyhjennetään tarpeeksi usein. Täyteen ahdettuun tai rikkonaiseen roska-astiaan on hankala viedä omia roskia. Roskista huolehtimisen pitäisi olla asukkaille helppoa ja kannustavaa. Parhaimmillaan jokainen asukas voi omilla toimillaan ja huolenpidollaan vaikuttaa yhteisten alueiden siisteyteen ja siihen, paljonko ympäristön puhtaanapitoon kuluu yhteisiä vero-rahoja.

Yksilöllistymiskehitys on lisännyt yleistä välinpitämättömyyttä yhteisistä asioista, mikä näkyy muun muassa kaupunkiympäristössä yhteisten alueiden roskaantumisenä (Haverinen 2006, 129-134). Välinpitämättömyys tuo helposti mukanaan vastuuttomuutta ja vastuiden hämärtymistä. Kun kaupunkilaiset käyttävät yhteisiä alueita yhä enemmän virkistykseen ja vapaa-ajan viettoon, jälkien siivoamiseen ja puhtaanapitoon kuluvat kustannukset näin ollen nousevat.

Yhteistyön ja vuorovaikutuksen näkökulma tähden-tää kaupungin ja asukkaiden vastuiden ja roskaantumisen hallintakeinojen tasapainoa. Asukkaiden näkökulmasta se tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että roska-astioissa on tilaa roskille, eikä ylipursuavia roska-astioita esiinny. Kaupungin näkökulmasta asukkaat huolehtisivat parhaansa mukaan roskistaan, jättämättä niitä toisten vastuulle. Ideaalitilanteessa vastuunjako ja keinot ovat sopivassa suhteessa keskenään.

3 Verkkokyselyn tavoite

Tutkimuksessa selvitetään kaupunkilaisten roskaamisongelmaan liittyviä kokemuksia, asenteita ja odotuksia. Ihmisten käyttäytymisen ja roskaantumisen syy-yhteyksiä analysoidaan avoimen internetkyselyn avulla. Tavoitteena on saada tietoa siitä, millä tavoin kaupunki voi parhaiten toimia asukkaidensa kumppanina yhteisten alueiden siisteydestä huolehdittaessa.

Selvitettävät kysymykset

- Mitkä ovat roskaamisen perimmäiset syyt? Millaiset inhimillisen käyttäytymisen erityispiirteet aiheuttavat roskaamista?
- Miten kaupunkilaiset käsittävät roskaamisongelmaan liittyvät vastuukysymykset?
- Miten kaupunkilaiset reagoivat ja puuttuvat roskaamiseen?
- Millaisia keinoja kaupunkilaiset painottavat roskaamisen vähentämiseksi?
- Missä paikoissa roskaamista on eniten havaittu?
- Mitä roskaa pidetään haitallisimpina?

Verkkokysely rajattiin koskemaan Helsingin kaupungin yhteisiä alueita (ks. liite 1). Kyselyssä keskityttiin yleisroskaamisen kysymyksiin, ja kysely oli tarkoitettu kaikkien kuntalaisten vastattavaksi. Tutkimuksen erityiskohderyhmäksi päätettiin valita helsinkiläisten peruskoulujen kahdeksaluokkalaisten, jotka ovat juuri aikuisuutensa kynnyksellä. Näiden kahden eri aineiston suoria jakaumia tarkastellaan tutkimuksessa rinnakkain.

Tulosten tulkinta

Tutkimuksen aineisto hankittiin avoimella internetkyselyllä. Helsinkiläisten peruskoulujen kahdeksaluokkalaisten vastattavaksi suunniteltiin oma verkkokyselylomake, johon koulujen opettajat kehottivat oppilaitaan vastaamaan erillisestä linkistä (liite 2).

Verkkokyselyistä on olemassa erilaisia muotoja alkaen sanomalehtien päivän kysymyksistä tilastotieteelliset kriteerit täyttäviin otoskyselyihin (Lindholm 2005, 221). Verkkokyselyn toteutustapa vaikuttaa aineiston edustavuuteen ja luotettavuuteen. Keskeiset virhelähteet liittyvät kohdejoukon määrittelyyn, siihen, miten hyvin kysely tavoittaa kohdejoukon sekä siihen, kuinka suurella osalla kohdejoukkoon kuuluvista on ylipäättään mahdollisuus päästä vastaamaan verkkokyselyyn (Couper 2000, 467; Gunn 2002). Internetin käyttäjät eivät

edusta tasapuolisesti eri väestöryhmiä. Toisaalta kaikki määriteltyyn kohderyhmään kuuluvat eivät ole yhtä kiinnostuneita tutkittavasta aihepiiristä, ja internetkyselyihin osallistumisen motiivit vaihtelevat. Kyselyyn vastanneiden taustatiedot auttavat selvittämään, keiden asenteista ja mielipiteistä aineisto kertoo, ja millä edellytyksillä vastausjakaumia voidaan tulkita.

Internetkysely voidaan toteuttaa joko kaikille avoimena, tai se voidaan rajata jollekin valitulle joukolle. Suljetussa kyselyssä valitaan ensiksi otos perinteisin otantatekniikoin, jonka jälkeen otokseen kuuluvia pyydetään postitse tai sähköpostitse siirtymään määrätylle internetsivulle vastaamaan kyselylomakkeeseen. Vain ennalta määriteltyyn kohdejoukkoon kuuluvat pääsevät tällöin vastaamaan kyselyyn. Suljetuissa verkkokyselyissä tutkimusaineiston luotettavuuden arviointiin pätevät pitkälti samat periaatteet kuin perinteisiin postikyselyihin. (Kytä & Kahila 2006, 76–77.)

Tässä tutkimuksessa pidettiin tärkeänä, että kaikilla aihepiiristä kiinnostuneilla kaupunkilaisilla on mahdollisuus osallistua kyselyyn ja ilmaista omat mielipiteensä roskaamisongelmista. Kyselyyn vastaamista ei rajattu otoksella, vaan tavoitteena oli saada mahdollisimman laajasti kaupunkilaisten vastauksia roskaamiseen liittyvistä kokemuksista ja asenteista. Kyselyn suunnitteluvaiheessa (touko-kesäkuu 2007) roskaamisesta keskusteltiin paljon julkisuudessa, ja avoin verkkokysely soveltui asennevalistuskampanjan verkkosivulle parhaiten.

Mahdollisimman laajan mielipiteen keräämiseen soveltuu avoin verkkokysely, jonne vastaajat pääsevät vapaasti (Kytä & Kahila 2006, 77-78). Monipuolisen vastaajajoukon saamiseksi on tärkeää, että kyselystä tiedotetaan hyvin ja tasapuolisesti eri asukasryhmille. Toisin kuin suljetuissa otoskyselyissä, avoimessa verkkokyselytutkimuksessa ei puhuta vastausprosentista. Koska vastaajat valikoituvat vapaasti (self-selected survey), vastanneiden ja kohdejoukon suhdetta koskevia tilastollisia merkitsevyydestejä ei avoimessa verkkokyselyssä ole mahdollista tehdä.

Tämän tutkimuksen aineisto on *näyte* sellaisten roskaamisongelmista kiinnostuneiden kaupunkilaisten vastauksista, joilla on käytössään internet, ja jotka ovat saaneet tiedon kyselystä verkkosivustoilta tai muista tietolähteistä. Seuraavassa luvussa aineistoa arvioidaan vastaajien taustatietojen perusteella ja vertaamalla niitä Helsingin kaupungin väestörakennetietoihin (91 % verkkokyselyyn vastanneista asuu Helsingissä).

4 Aineisto

Kuntalaiskysely

Kaupunkilaiset pääsivät vastaamaan avoimeen verkkokyselyyn 19.6–30.9.2007 välisenä aikana rakennusviraston, ympäristökeskuksen, Helsingin kaupunginosayhdistysten liiton (Helka ry) ja Hyvä kasvaa Helsingissä -kampanjan verkkosivuilta. Kyselylomakkeessa roskaamishavainnot rajattiin Helsinkiin, mutta myös muualla pääkaupunkiseudulla asuvien oli mahdollista vastata kyselyyn. Kyselyn tuloksia tarkasteltaessa tätä aineistoa nimitetään *kuntalaiskyselyksi*. Kuntalaiskyselyyn vastanneiden määrä on 1024 henkeä.

Kyselylomake (liite 1) koostui pääasiassa strukturoiduista kysymyksistä ja asennevääntämisistä, joiden asteikko oli yhdestä viiteen. Lisäksi lomakkeessa oli seitsemän avointa kysymystä, joihin vastaajat saivat kirjoittaa vastauksensa vapaamuotoisesti (kysymykset 6, 7, 12, 17, 18, 22 ja 23). Vapaamuotoisiin kysymyksiin oli vastattu innokkaasti ja palaute oli kauttaaltaan hyvin myönteistä. Avovastaukset ja kyselystä saadut kommentit osoittavat, että kaupunkilaiset kokevat roskaamisen merkittäväksi ongelmaksi. Kommenteissa ja palautteessa vastaajat toivoivat roskaamisongelmasta ja sen ratkaisukeinoista myös laajaa julkista keskustelua. Lisäksi tutkimuksen toivottiin johtavan konkreettisiin toimenpiteisiin roskaamisen vähentämiseksi.

Suurin osa kyselyyn vastanneista (29 %) oli saanut tiedon verkkokyselystä tiedotusvälineistä (taulukko 1). Kaupunkilaiset saivat tietoa nettikyselyyn vastamisesta muun muassa Helsingin Sanomista 21. kesäkuuta sekä 8. ja 10. syyskuuta, Helsingin Uutisista 1. elokuuta, Helsingin Henki -lehdestä 5. syyskuuta sekä Helsinki-Infosta, joka julkaistiin 23. syyskuuta. Myös Ylen aikainen uutisoi lähetyksissään kyselystä sen julkaisemisajankohtana ja myöhemmin syksyllä. Muista lähteistä tiedon saaneiden osuus vastaajista on varsin suuri. Muina tiedonlähteinä mainittiin mm. työkaverit ja tuttavat, kaupunginosayhdistykset ja muut verkkosivustot.

Vastanneista 91 % asuu Helsingissä ja loput 9 % pääosin muissa pääkaupunkiseudun kunnissa tai kehyskunnissa. Myös muutama muualla Suomessa asuva vastasi kyselyyn, mutta he ovat joko alun perin kotoisin tai asuneet aikaisemmin Helsingissä. Kysymykseen ”Miltä paikkakunnalta olet alunperin kotoisin” vastanneista syntyperäisiä helsinkiläisiä on 47 %. Vastanneista 45 % on asunut nykyisessä asuinpaikassa yli 10 vuotta.

Taulukko 1.

Mistä vastaaja sai tiedon kyselystä

Tietolähde	
Rakennusviraston kotisivu	20,2
Ympäristökeskuksen kotisivu	4,6
Hyvä kasvaa Helsingissä -kampanjan kotisivu	14,3
Helka ry:n kotisivu	3,9
Sanomalehti, radio tai TV	29,0
Jokin muu lähde	27,9
YHT. %	100

Naiset olivat huomattavasti miehiä aktiivisempia vastaamaan kyselyyn: vastanneista 75 % on naisia ja 25 % miehiä. Ympäristöasenteita ja -käyttäytymistä sekä asumisviihtyvyyttä koskevissa aikaisemmissa kyselytutkimuksissa naisten on todettu olevan miehiä aktiivisempia vastaajia (esim. Kajantie 2004, 13; Lankinen 2005, 11; Korhonen & Takala 2006, 27; Espoolaisten ympäristöasenteet ja ympäristökäyttäytyminen 2007, 7). Naisten suurempaan vastausaktiivisuuteen on kyselyn aihepiiriin ohella todennäköisesti muitakin syitä. Verkkokyselyssä myös internetin käyttötavoilla saattaa olla vaikutusta, esim. millä sivustoilla tavallisesti liikkuu, mistä saa tiedon kyselystä, tai miten yleensä suhtautuu internetkyselyihin.

Aineiston edustavuutta voidaan arvioida vertaamalla vastanneiden taustatietoja Helsingin kaupungin väestörakenteeseen. Helsinkiläisväestöstä naisten osuus on hieman enemmän kuin puolet (taulukko 2).

Taulukko 2. Vastaajien sukupuoli ja Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2006/2007

Sukupuoli	Vastanneet	Helsinkiläiset
Mies	25,1	46,6
Nainen	74,9	53,4
YHT. %	100	100

Lähde: Tilastokeskus

Kaikkein aktiivisimmin kyselyyn vastasivat 45–54 -vuotiaat (28 % vastanneista) ja 25–34 -vuotiaat (23 % vastanneista). Ikäryhmä 45–54 -vuotiaat on kaupungin väestörakenteeseen verraten kyselyyn vastanneissa

selvästi yliedustettuna (taulukko 3). Kaikkein vähiten aktiivisia vastaajia olivat nuorimmat ikäryhmät, alle 15-vuotiaat ja 15–24-vuotiaat, ja toisaalta vanhin, yli 65-vuotiaiden ikäryhmä. Yli 65-vuotiaiden on yleensä arveltu käyttävän vähän tietokonetta ja internetiä. Kyseiseen ikäryhmään kuuluvia oli vastanneissa 46 henkeä (25 naista ja 21 miestä). Huomionarvoista vastanneiden ikäjakaumassa on nuorten (alle 24-vuotiaat) alhainen vastausaktiivisuus. Kiinnostus aihepiiriä kohtaan näyttää kuitenkin lisääntyvän merkittävästi 25–34-vuotiaiden keskuudessa.

Taulukko 3. Vastaajien ikä ja helsinkiläisten ikäjakauma vuodenvaihteessa 2006/2007

Ikäryhmä	Vastanneet	Helsinkiläiset
alle 15v	0,5	14,0
15v – 24v	6,5	13,1
25v – 34v	23,2	17,5
35v – 44v	20,1	14,9
45v – 54v	27,5	13,5
55v – 64v	17,5	12,9
65v –	4,7	14,2
YHT. %	100	100

Lähde: Tilastokeskus

Vastanneiden koulutustaso on helsinkiläisväestöön verraten keskimääräistä korkeampi (taulukko 4). Suurimmalla osalla (26 %) vastaajista on opistotason tutkinto. Noin 24 %:lla vastanneista on ylempi korkeakoulututkinto. Kyselyyn vastanneiden korkeampi koulutustaso näkyy myös ammattikorkeakoulututkinnon ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneissa. Sitä vastoin perusasteen ja ammatillisen koulutuksen saaneita on helsinkiläisväestöön verrattuna vastanneiden joukossa poikkeuksellisen vähän.

Kyselylomakkeen taustatiedoissa kysyttiin ammatillista asemaa, johon vastanneista suurin osa 35 % luokitteli itsensä toimihenkilöihin, 17 % ylempiin toimihenkilöihin ja 20 % työntekijöihin. Taulukossa 5 kyselylomakkeessa käytetty ammatillisen aseman luokittelu on vertailun vuoksi muutettu Tilastokeskuksen luokittelun mukaiseksi. Noin 78 % vastanneista on työelämässä. Palkansaajien osuus on kaikkiin helsinkiläisiin verrattuna suurempi. Yrittäjiin kuuluvien määrä vastaa kutakuinkin kaupungin väestörakennetta. Työttömien ja eläkeläisten osuus on vastanneissa väestörakenteeseen nähden selvästi pienempi.

Enemmistö kyselyyn vastanneista asuu kerrostalossa, ei kuitenkaan Helsingin asuntokantaan verraten

Taulukko 4. Vastaajien koulutus ja helsinkiläisten koulutustaso 31.12.2005

Koulutus	Vastanneet	Helsinkiläiset
Perusaste	7,5	31,5
Lukiokoulutus	11,0	14,9
Ammatillinen koulutus	10,3	19,1
Opistoaste	25,5	11,1
Ammattikorkeakoulututkinto	9,6	3,9
Alempi korkeakoulututkinto	8,6	3,5
Ylempi korkeakoulututkinto	23,9	12,8
Muu	3,5	3,2
YHT. %	100	100

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 5. Vastaajien ammattiasema ja Helsingin 15–74-vuotias väestö pääasiallisen toiminnan mukaan 1.1.2005

Ammattiasema	Vastanneet	Helsinkiläiset
Palkansaajat	74,6	58,5
Yrittäjät	3,3	3,6
Eläkeläiset	7,7	15,4
Työttömät	1,9	6,5
Opisk., koulul.	8,6	9,3
Muut	4,0	6,7
YHT. %	100	100

Lähde: Tilastokeskus

samassa suhteessa (taulukko 6). Omakotitalossa (pientalo/ paritalo) ja rivitalossa asuvien määrä on vastanneissa helsinkiläisittäin tavanomaista suurempi. Myös omistusasunnossa asuvien vastanneiden osuus on kaupungin asuntokantaan verrattuna suurempi, ja vuokra-asunnossa asuvien vastaavasti pienempi (taulukko 7).

Taulukko 6. Vastaajien talotyyppi ja Helsingin asuntokanta talotyyppin mukaan 31.12.2005

Talotyyppi	Vastanneet	Helsinkiläiset
Kerrostalo	74,5	85,5
Pientalo/paritalo	12,8	7,4
Rivitalo	11,3	5,6
Muu	1,5	1,5
YHT. %	100	100

Lähde: Tilastokeskus

Suurin osa vastanneista kuuluu kahden hengen asuntokuntiin, joiden osuus on myös kaupungin väes-

Taulukko 7. Vastaajien asunnon hallintamuoto ja Helsingin asuntokanta hallintaperusteen mukaan 31.12.2005

Asunnon hallintamuoto	Vastanneet	Helsingiläiset
Omistusasunto	58,0	45,0
Vuokra-asunto	37,2	45,0
Aso/ muu	4,8	10,0
YHT. %	100	100

Lähde: Tilastokeskus

törakenteeseen verrattuna selvästi suurempi (taulukko 8). Sitä vastoin yhden hengen asuntokuntiin kuuluvien vastaajien osuus on kaupungin väestörakenteeseen verrattuna selvästi pienempi.

Enemmistöllä vastaajista (77 %) ei ole perheessään kouluikäisiä lapsia (taulukko 9). Kaikkein aktiivisimmin kyselyyn vastanneesta 45–54-vuotiaiden ikäryhmästä ja kahden hengen asuntokuntaan kuuluvista suurin osa on sellaisia, joilla joko ei ole omia lapsia, tai lapset eivät ole enää kouluikäisiä (7–17 v.). Yli kolmen hengen asuntokuntaan kuuluvat ovat kuitenkin helsinkiläisväestöön nähden hieman keskimääräistä enemmän aineistossa edustettuna. Niihin kuuluvat lähes kaikki ne vastaajat (23 %), joilla on kouluikäisiä lapsia.

Taulukko 8. Vastaajien asuntokuntakoko ja Helsingin asuntokunnat koon mukaan vuodenvaihteessa 2006/2007

Asuntokuntakoko	Vastanneet	Helsingiläiset
1 henk.	29,2	49,7
2 henk.	41,6	30,2
3 henk.	13,8	10,0
4 henk.	10,2	7,0
5 henk.	3,6	2,2
6 henk.	1,1	0,5
7 henk. tai yli	0,4	0,3
YHT. %	100	100

Lähde: Tilastokeskus

Taustatietotarkastelujen yhteenvedona voidaan todeta, että kyselyyn ovat vastanneet aktiivisesti: Helsingissä asuvat (91 %), naiset, keski-ikäiset (45–54-vuotiaat), kahden hengen asuntokuntaan kuuluvat, keskimääräistä koulutetummat ja ne, joiden perheessä ei (enää) ole kouluikäisiä lapsia. Vähintään kolmen hengen asuntokuntaan kuuluvat ovat kuitenkin aineistossa hyvin edustettuna, ja lähes kaikki vastaajat, joiden perheessä on kouluikäisiä lapsia, lukeutuvat niihin. Kaikista vastanneista enemmistö asuu kerrostalossa.

Taulukko 9. Vastanneet, joiden perheessä kouluikäisiä lapsia ja helsinkiläiset lapsiperheet, joissa vain 7–17 v. lapsia (taustatietona kysyttiin, "onko perheessäs kouluikäisiä lapsia")

Kouluikäisiä lapsia	Vastanneet	Helsingiläiset
Kyllä	23,0	51,7
Ei	77,0	48,3
YHT. %	100	100

Lähde: Tilastokeskus

Kuitenkin omakotitalossa tai rivitalossa ja toisaalta omistusasunnossa asuvat ovat Helsingin asuntokantaan verraten aineistossa selvästi yliedustettuna.

Kahdeksaluokkalaisten kysely

Kaikille avoimen kuntalaiskyselyn lisäksi laadittiin oma verkkokyselylomake helsinkiläisten peruskoulujen kahdeksaluokkalaisten (liite 2). Tämä kysely muodostaa tutkimuksen rinnakkaisaineiston, jonka suoria jakaumia verrataan kuntalaiskyselyn suoriin jakaumiin. Tästä tutkimusaineistosta käytetään nimitystä *8-luokkalaisten kysely*. Kahdeksaluokkalaisten tarkoitettuun verkkokyselylomakkeeseen vastasi 555 oppilasta, mikä oli 16 % kaikista helsinkiläisten peruskoulujen kahdeksaluokkalaisten syksyllä 2007. Vastaajat ovat iältään 14–15-vuotiaita. Heistä tyttöjä on 56 % ja poikia 44 %.

Kahdeksaluokkalaisten vastattavaksi tarkoitettun kyselylomakkeen runkona oli 22 samaa kysymystä kuin kaikille kuntalaisille avoimessa kyselyssä. Lomakkeen taustatietokysymykset kuitenkin muutettiin koululaisille paremmin soveltuviksi, ja avokysymyksiä karsittiin vastaamisen nopeuttamiseksi. Lomakkeessa oli muutama erillinen kysymys roskaamiseen liittyvää tiedonsaannista, kouluissa järjestettävistä siivousta-koista ja ympäristökasvatuksesta sekä koulun ja kodin roolista. Kyselylomake oli sekä suomen- että ruotsinkielisenä.

Kahdeksaluokkalaisten kysely toteutettiin yhteistyössä opetusviraston kanssa kolmen viikon aikana

ajalla 17.9–5.10.2007. Opetusvirasto lähetti lyhyen infokirjeen ja koululaisten kyselylomakkeeseen johtavan linkin sähköpostitse koulujen rehtoreille ja opettajille, joiden toivottiin varaavan oppilaille aikaa kyselyyn vastaamiseen sopivaksi katsomallaan koulutunnilla. Opettajia informoitiin kyselystä myös opetusviraston intranetissä. Opettajat kehottivat oman harkintansa ja aikataulunsa mukaan kahdeksansien luokkien oppilaita vastaamaan kyselyyn, eli vastaaminen oli vapaaehtoista. Vastausaktiivisuus vaihteli paljon eri koulujen välillä. Vastaukset antavat suuntaa kahdeksaluokkalaisten roskaamiseen liittyvistä kokemuksista.

ROSKAAMINEN VASTAAJIEN KOKEMANA

5 Roskaamisen häiritsevyys ja haitallisuus

Kuntalaiskyselyyn vastanneista 60 % pitää roskaamista erittäin ja 35 % melko häiritsevänä (kuvio 1). Vastanneet edustavat roskaamiseen huomiota kiinnittäviä kaupunkilaisia, jotka ovat halunneet ottaa aktiivisesti kantaa asiaan verkkokyselyn kautta. Ne, jotka eivät koe roskaamista lainkaan häiritsevänä, ovat selkeästi jääneet kyselyn tavoittamattomiin.

Kahdeksaluokkalaisten kyselyyn vastanneet eivät pidä roskaamista niin häiritsevänä kuin kuntalaiskyselyyn vastanneet (kuvio 1). Yli kolmannesta (35 %) kyselyyn vastanneista 8-luokkalaisten roskaaminen häiritsee vain harvoin tai satunnaisesti, kun kuntalaisten vastaava osuus on 5 %. Lisäksi 15 % kahdeksaluokkalaisten on vastannut roskaaminen häiritsevän erittäin paljon, kun kuntalaiskyselyyn vastanneiden vastaava osuus on 60 %.

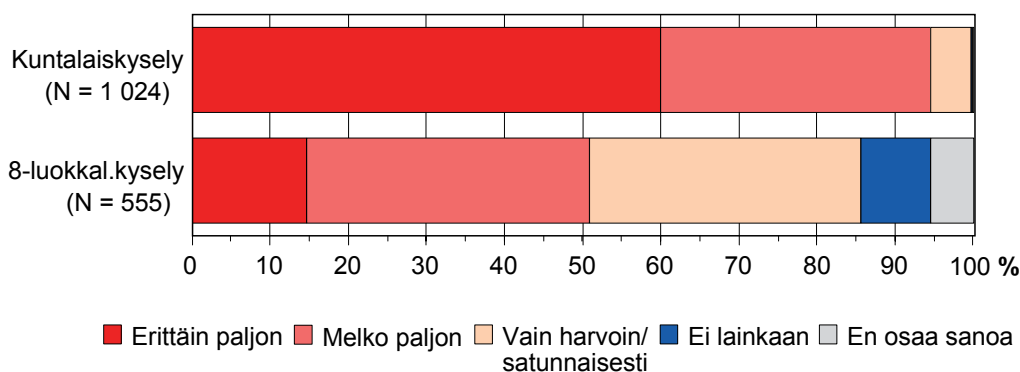
Kyselyssä käytetty roskaantuvien paikkojen tyyppitely pohjautuu YTV:n vuonna 2002 julkaisemaan selvitykseen (kuvio 2). Roskaamista on eniten havaittu yleisötapahtuma-alueilla, bussipysäkeillä sekä puistoissa, puistoalueilla ja puistoteillä. Vastausjakaumassa näkyy helsinkiläisten runsas julkisten liikennevälineiden käyttö ja arkiliikkuminen kaupungilla (bussit, raitiovaunut, metro, suurten teiden varret, pysäköintialueet, kävely- tai pyörätiet). Kahdeksaluokkalaisten roskaamishavainnot ovat monessa kohdin melko samansuuntaisia. Kuitenkin torien ja aukoiden, metroasemien, uimarantojen ja uimaloiden sekä leikkipuistojen ja satama-alueiden roskaisuus nousee heidän vastauksissaan enemmän esille.

Puistot, puistoalueet ja puistotiet ovat kaupunkilaisille paitsi tärkeitä virkistys- ja vapaa-ajanviettopaikkoja, myös läpikulkupaikkoja, mikä selittää roskaamishavaintojen määrää kyseisissä paikoissa. Roskaantuvista paikoista mielenkiintoinen poikkeus on koirapuistot, joissa roskaamista on havaittu hyvin vähän. Koirapuistoissa on välineet roskien siivoamista varten. Toisaalta roskien vähäisyyteen voi liittyä erityinen sosiaalinen kontrolli, kuten esimerkiksi velvollisuus huolehtia oman lemmikkinsä jätöksistä. Velvollisuuksien laiminlyönnit ja yhteisten pelisääntöjen rikkomukset ovat jokakevähäisen koiranjätöskeskustelun keskipisteessä. Voidaan pohtia, voisiko vastaava kontrollimekanismi ehkäistä muidenkin yhteisten alueiden roskaantumista.

Vastaajilta kysyttiin, missä arjen tilanteessa he kokevat roskaamisen kaikkein eniten häiritsevänä (kuvio 3). Kuntalaiskyselyyn vastanneista 43 % kokee roskaamisen häiritsevänä melkein aina ja kaikissa tilanteissa, kun kahdeksaluokkalaisten vastaava osuus on 15 %. Kahdeksaluokkalaisten 13 % kokee, että roskaaminen ei häiritse heitä milloinkaan, mikä oli kuntalaiskyselyyn vastanneiden joukossa kaikkein vähiten valittu vaihtoehto.

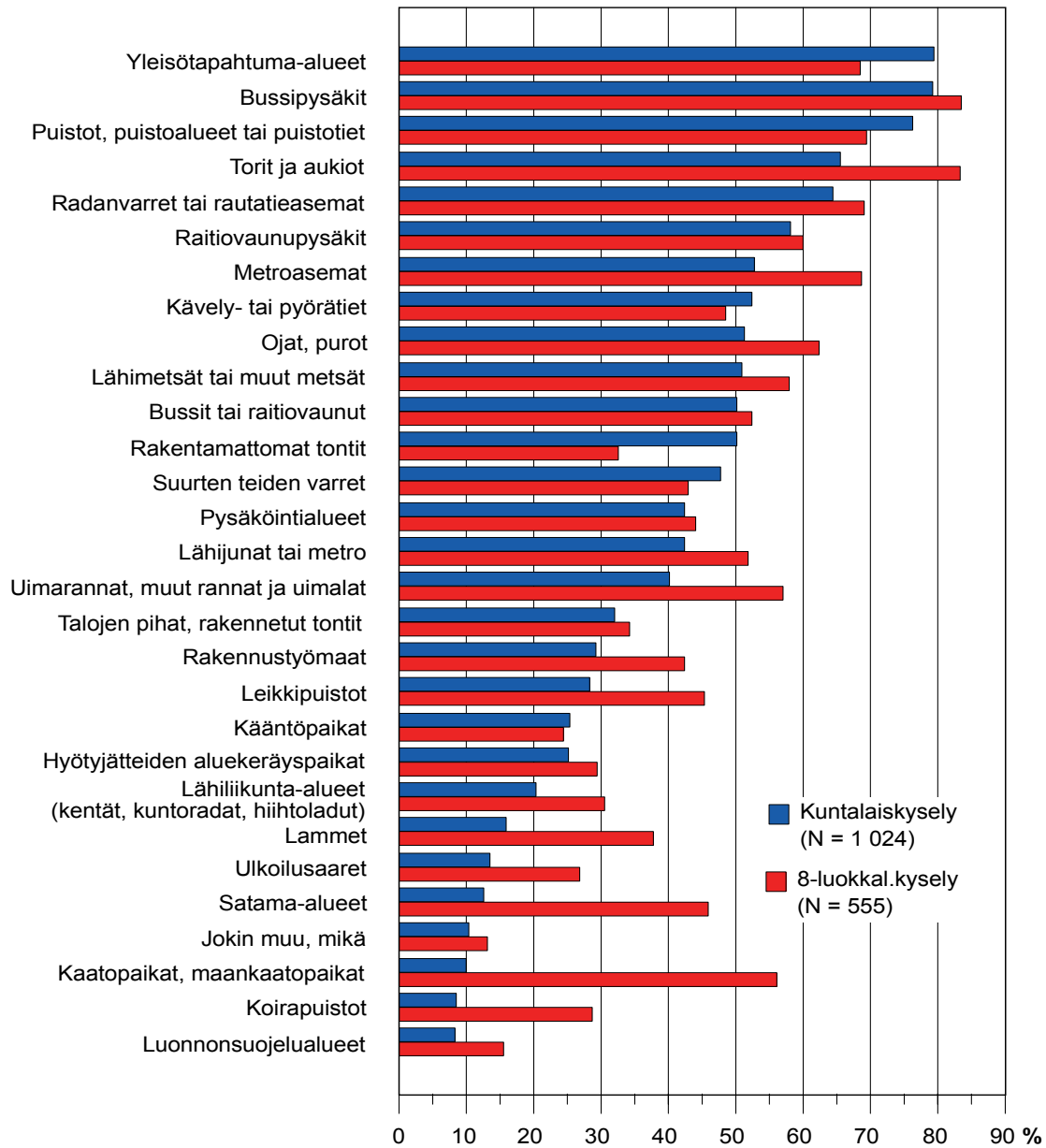
Vastausvaihtoehto työmatkalla muutettiin 8-luokkalaisten kyselylomakkeessa vaihtoehdoksi koulumatkalla/koulun lähiympäristössä, ja vaihtoehto koulumatkalla korvattiin vaihtoehdolla ”kaupungilla hengaillessa”, joka on 8-luokkalaisten vastauksissa toiseksi eniten ruksattu vaihtoehto. Molempia vastaajaryhmiä roskaaminen näyttää häiritsevän paljon ulkoillessa ja virkis-

Kuvio 1. Häiritseekö sinua kaupunkiympäristön roskaaminen ja epäsiisteys?

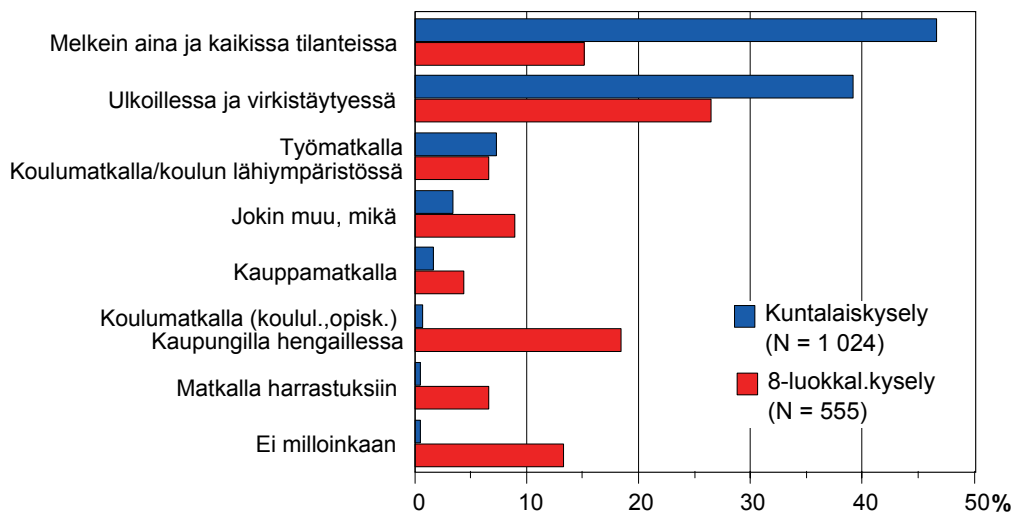

Kuvio 2. Missä paikoissa olet havainnut roskaamista Helsingissä?

Kuvio 3. Milloin roskaaminen häiritsee sinua eniten?

täytyessä. Myös vastausvaihtoehdossa ”jokin muu” on ilmoitettu lähinnä ulkoiluun ja virkistykseen liittyviä asioita, kuten säännöllinen koiran ulkoiluttaminen tms.

Kyselyssä listattiin roskaamisen keskeisimpiä muotoja ja pyydettiin vastaajien arviot niiden haitallisuudesta. Kuntalaiskyselyyn vastanneiden enemmistön mielestä suurimpia haittoja ovat rikottu lasi, autonromut, renkaat, akut sekä kodinkoneet, sähkölaitteet ja elektroniikkaromu (kuvio 4). Pakkausjätteet, kuten paperi- ja muovikääreet, pahvikotelot sekä hampurilais- ja pitsalaatikat ovat kuitenkin kaikkein tavallisimpia ja tutuimpia roskia kaupunkiympäristössä. Tämä näkyy vertaillaessa haitta-asteikon keskiarvoja, joiden perusteella ne ovat koetun haitallisuuden osalta kärkipäässä jo toisella sijalla (taulukko 10).

Vastanneet ovat pitäneet kysymyksessä esitetyistä roskaamisen eri muotoja kauttaaltaan joko suurina tai kohtalaisina haittoina. Kovin merkittäviä eroja tai poikkeuksellisia havaintoja on tästä jakaumasta vaikea nostaa esiin. Haitan kokemiseen vaikuttaa kunkin roskaamisen muodon yleisyys ja tavallisuus; kuinka usein niitä päivittäin kohdataan. Näitä asioita ei kysymyksessä erikseen tarkasteltu. Saattaa myös olla, että vastaajat ovat joissakin tapauksissa rinnastaneet haitallisuuden ja ärsyttävyyden tai myös inhottavuuden toisiinsa. Esi-

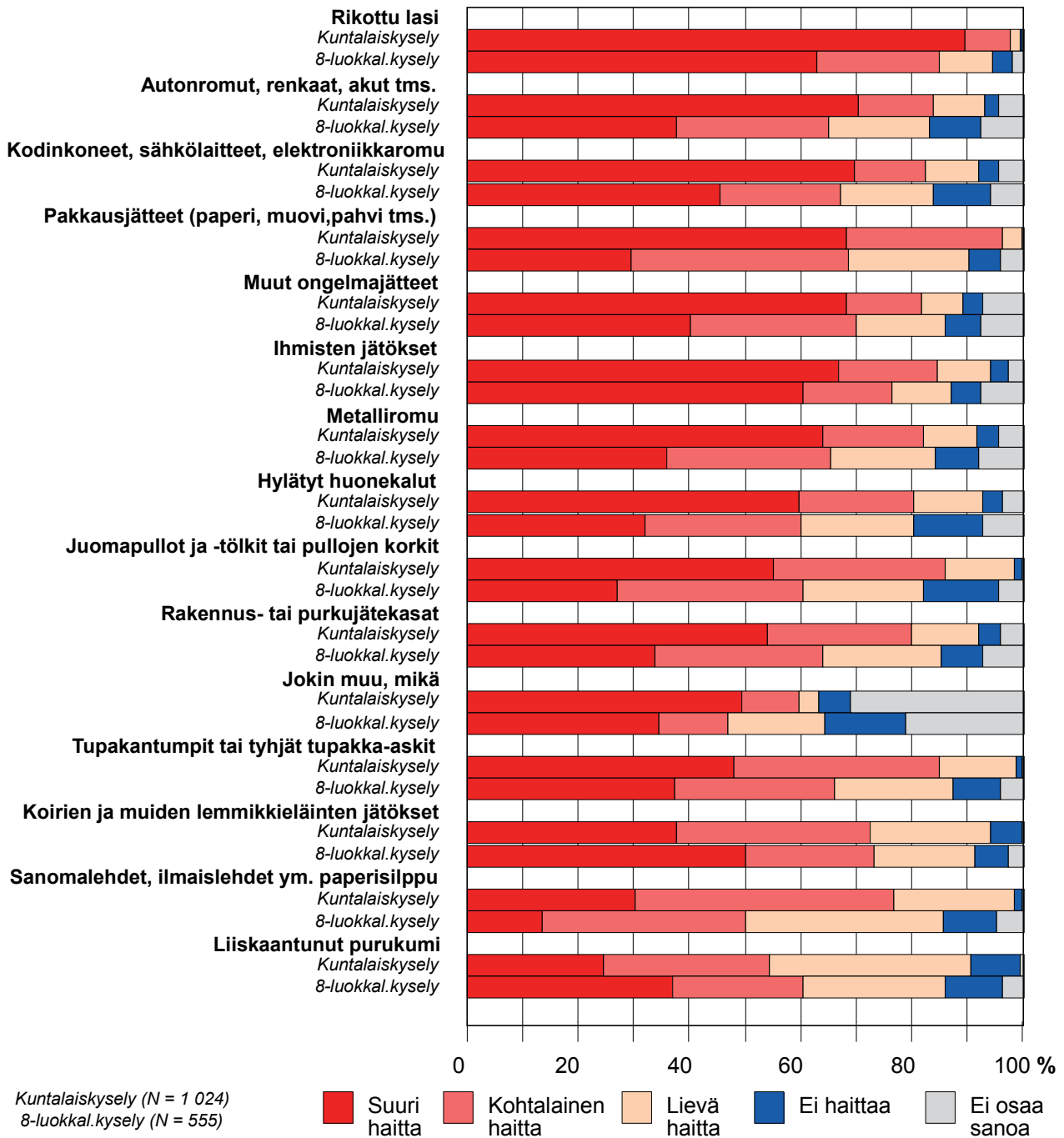

Taulukko 10. Keskiarvot asteikolla, jossa 5=suuri haitta, 4=kohtalainen haitta, 3=lievä haitta, 2=ei haittaa ja 1=en osaa sanoa

	Kuntalaiskysely		8-luokkal.kysely	
	N=1024		N=555	
	KA	KH	KA	KH
Roskaamisen muodot ja haitallisuus	4,31	0,97	3,85	1,18
Rikottu lasi	4,87	0,44	4,4	0,94
Pakkausjätteet (paperi, muovi, pahvi tms.)	4,64	0,57	3,84	1,04
Ihmisten jätökset	4,43	0,98	4,16	1,26
Autonromut, renkaat, akut tms.	4,43	1,05	3,78	1,25
Kodinkoneet, sähkölaitteet, elektroniikkaromu	4,4	1,08	3,91	1,24
Juomapullot ja -tölkit tai pullojen korkit	4,39	0,77	3,65	1,15
Metalliromu	4,33	1,08	3,77	1,23
Muut ongelmajätteet	4,32	1,21	3,89	1,22
Tupakantumpit tai tyhjät tupakka-askit	4,31	0,76	3,87	1,13
Hylätyt huonekalut	4,29	1,06	3,65	1,25
Rakennus- tai purkujätekasat	4,22	1,07	3,76	1,2
Sanomalehdet, ilmaislehdet ym. paperisilppu	4,05	0,77	3,45	1
Koirien ja muiden lemmikkieläinten jätökset	4,04	0,92	4,12	1,07
Liiskaantunut purukumi	3,69	0,95	3,8	1,16
Jokin muu, mikä	3,41	1,8	3,25	1,57

Kuvio 4. Roskaamisen muodot ja koettu haitallisuus

merkiksi koirien ja lemmikkieläinten jätökset varmasti inhottavat monia keväisin, mutta niiden koettu haitallisuus on eri asia (vrt. esim. rikottu lasi). Vertailun vuoksi yhdeksi roskaamisen muodoksi kysymyksessä nimetty ”ihmisten jätökset” on keskiarvotaulukon perusteella haitta-asteikon kärkipäässä jo kolmannella sijalla. Vastaaajat ovat varmaankin ymmärtäneet vastausvaihtoehdon hyvin laajasti, kattaen monenlaisia ihmisten ympäristöönsä heittämiä jätöksiä. Vastausvaihtoehdos-

sa ”jokin muu” oli varsin usein mainittu huumeruiskut, muita mainittuja olivat puutarhajätteet ja kertakäyttögrillit.

Kuntalaiskyselyn ja 8-luokkalaisten kyselyn vastauksissa näyttää olevan hieman eroa siinä, että koululaiset eivät koe kysymyksessä lueteltuja roskaamisen muotoja aivan yhtä haitallisina kuin kuntalaiset. Erot eivät ole kovin suuria, mutta näkyvät vertailtaessa haitta-asteikon keskiarvoja.

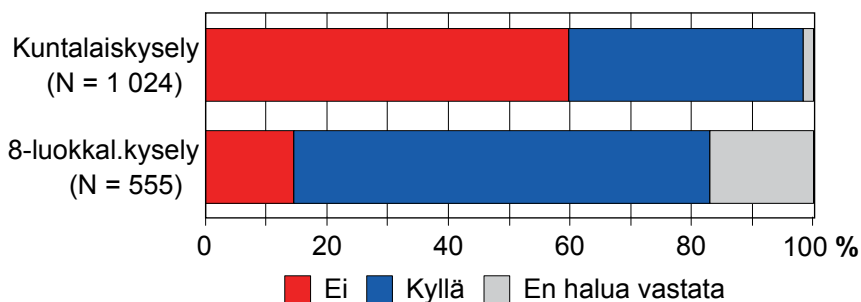

6 Roskaamiskäyttäytyminen

Kuntalaiskyselyyn vastanneiden enemmistö (60 %) ei myönnä itse roskanneensa (kuvio 5). Näyttää siltä, että kuntalaiskyselyyn vastanneet edustavat omista roskistaan huolehtivia kaupunkilaisia. Toisaalta varsin suuri osuus vastaajista (39 %) kuitenkin myöntää joskus roskanneensa. Havainto viittaa asenteiden ja käyttäytymisen väliseen ristiriitaan: vaikka roskaamiseen suhtauduttaisiin yleensä kielteisesti, se ei välttämättä aina näy omassa käyttäytymisessä. Roskaamistilanteista pitäisi saada laadullista tietoa ja selvittää haastattelemalla, miten kaupunkilaiset selittelevät ”löysäilyä” erilaisissa tilanteissa, esimerkiksi yleisötapahtumissa.

Roskaamisen myöntämisen osalta 8-luokkalaisten vastaukset poikkeavat varsin selvästi kuntalaiskyselyyn vastanneista (kuvio 5). Peräti 68 % kahdeksasluokkalaisista myöntää itse roskanneensa kaupunkiympäristöä, kun kuntalaiskyselyyn vastanneiden osuus on 39 %. Ainoastaan 15 % kahdeksasluokkalaisista ei myönnä itse roskanneensa (vrt. 60 % kuntalaisista). Kahdeksasluokkalaiset siis myöntävät oman roskaamisensa kuntalaiskyselyyn vastanneita avoimemmin. Tämä viittaa siihen, että roskaaminen on kouluikäisille tavallinen ja arkipäiväinen asia. Kuntalaiskyselyyn vastanneet näyttävät suhtautuvan roskaamiseen 8-luokkalaisia jyrkemmin.

Kuvio 5. Oletko itse joskus roskannut?

Miksi itse roskaa

Kuntalaiskyselyyn vastanneilta kysyttiin avokysymyksellä esimerkkejä, millä tavoin he ovat itse roskanneet. Tavallisimpina roskaamisen muotoina mainittiin tupakantumpin, purukumin tai karkkipaperin heittäminen maahan. Vastauksissa omaa roskaamista selitellään monin eri tavoin. Useista vastauksista käy ilmi, ettei tupakantumppeja ole aikaisemmin käsitetty roskana.

”Olen heittänyt purkan joskus pois muualle kuin roskapönttöön, kun ei ole sellaista ollut näköpiirissä.” (Vast. 20.6.2007)

”Poltin tupakkaa nuorena ja silloin heitin aina tumpit maahan, en edes tiennyt että ne olisivat roskaa, kukaan ei kertonut tai paheksunut maahan heittämistä... ja luulen että se on edelleen yleistä, niitä ei mielletty roskiksi. Asialle on tehtävä jotain...” (Vast. 29.6.2007)

Erilaiset selitykset kertovat omaa kieltään roskaamiskäyttäytymisen inhimillisistä piirteistä. Useimmat ovat pitäneet omaa roskaamistaan pienenä tai vähäpätöisenä asiana. Omaan roskaamiseen näyttää usein liittyvän ajatus, ettei yksi roska tee pahaa. Esimerkiksi jos roska-astiaa ei löydy riittävän läheltä, se kyllästyttää, eikä roskaa viitsitä kantaa mukana kovin pitkään. Vaatteiden tahriintumista halutaan välttää. Roska-astioiden ollessa täynnä roskat jätetään mieluummin niiden viereen. Käden työntämistä täyteen roska-astiaan pidetään inhottavana.

”Olen kantanut jäätelöpapereita kädessä kiireessä ja etsinyt roskista tuloksetta ja lopulta kyllästynyt ja jättänyt roskan maahan.” (Vast. 27.6.2007)

”Jos olen ostanut tuotteen, jonka käytän tai syön heti, koitan etsiä roskakoria. Jos sitä ei ole kohtuullisen matkan päässä tai jos sellaista ei tule vastaan kulkureitillä kuljettuani 50 – 100 metriä, heitän pakkausjätteen maahan.” (Vast. 1.9.2007)

Roskan heittäminen vaikuttaa olevan vaistonvarainen asia, jota ei tule sen kummemmin ajatelleeksi. Voidaan olla muissa ajatuksissa, eikä omaan roskaamiskäyttäytymiseen tulla kiinnittäneeksi huomiota. Kysyttäessä esimerkkejä vastaajat kuitenkin muistivat hyvin tilanteita, joissa olivat roskanneet. Yksityiskohdaisesti kuvatut esimerkit viittaavat siihen, ettei roskien heittämistä pidetä täysin sattumuksesta johtuvana.

”Joskus olen heittänyt ajatuksissani tupakka-askin maahan.” (Vast. 27.9.2007)

Monet vastaajat totesivat roskaaneensa aikaisemmin ajattelemattomuuttaan tai tietämättömyyttään ja oppineensa vasta vanhempana huolehtimaan omista roskista.

”Joskus nuorena ja pöllönä olen heittänyt roskia kuten jäätelöpapereita ja muita kääreitä maahan. Kaduttaa.” (Vast. 10.9.2007)

Miksi toiset roskaavat

Avokysymyksessä 7 vastaajat saivat kirjoittaa, mitä he yleensä ajattelevat, kun näkevät toisten kaupunkilaisien jälkeensä jättämiä roskia, jätteitä ja sotkuja (liite 1). Päälimmäisimpiä reaktioita ovat ärsytys ja suuttumus. Toisten roskien kohtaaminen saattaa myös masentaa ja aiheuttaa toistuvia pettymyksen tunteita. Roskaajan käyttäytymiseen liittyvää välinpitämättömyyttä ja vastuuttomuutta ihmetellään syvästi. Roskaamisen perimmäisinä syinä ajatellaan olevan mm. yhteisöllisyyden rapautuminen, kasvatuksen ja sivistyksen puute sekä suomalaisten kypsymättömyys kaupunkilaisina. Useissa vastauksissa kritisoidaan nykyistä yhteiskuntaelämää ja vallitsevia arvoja.

”Minusta se kuvaa hyvin tätä aikaa – yhteisestä, kuten yht. ympäristön siisteys, eivät monet halua ottaa vastuuta.” (Vast. 19.6.2007)

”Roskaaminen on sivistyksen puutetta!! Eivätkö aikuiset ota vastuuta omasta käytöksestään?? Puhuvatko vanhemmat roskaamisesta lapsilleen alleviivaten sitä, että roskat pitää aina viedä roskiin tai kerätä myöhemmin roskikseen vietäväksi. Alle kouluikäiset ovat parasta kasvualustaa halussaan ja ehdottomuudessaan tehdä asiat OIKEIN.” (Vast. 21.6.2007)

”Suomalaiset eivät kansana ole asuneet kaupungeissa tarpeeksi kauan. Roskaaminen heijastaa myös yhteiskunnan kasvavaa hälläväli-mentaliteettia.” (Vast. 10.9.2007)

”Tulen murheelliseksi siitä, ettei kaupunkilaisuus näy ympärilläni elävien ihmisten käytöksessä.” (Vast. 16.8.2007)

”Harmittaa, ettei älytä kaupungin olevan kaikkien yhteistä aluetta. Miksi joku voi ottaa itselleen sellaisen vallan, että sotkee yhteisiä paikkoja? Joissakin paikoissa on kyllä roskiksiakin aika vähän. Olen myös huomannut, että roskaaja voi olla minkä ikäinen tai kumpaa sukupuolta vain.” (Vast. 24.9.2007)

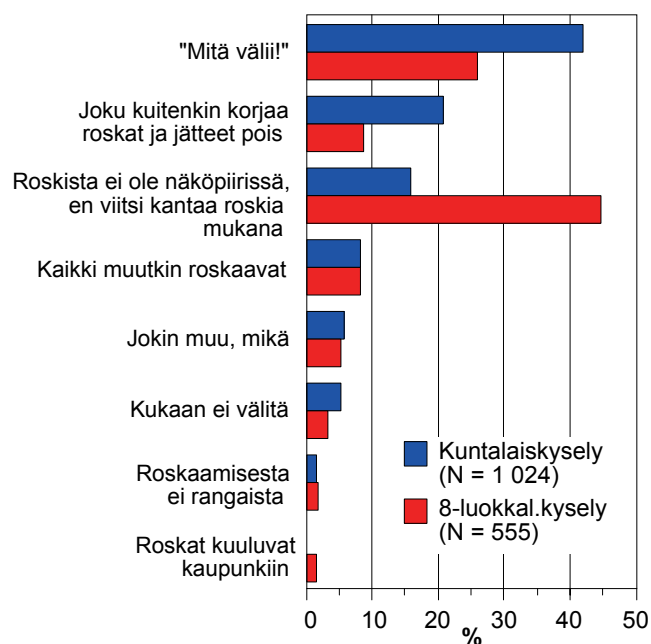
7 Roskaamisen syyt

Roskaamisen syitä selvitettiin kolmen strukturoidun kysymyksen avulla. Ensiksikin vastaajia pyydettiin ruksaamaan annetuista vaihtoehdoista, mitä roskaaja itse teossaan ajattelee (kys. 8). Roskaamisen perimmäisiä syitä tarkasteltiin myös asenneväittämien avulla (kys. 9). Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka paljon erilaiset sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat roskaamiseen (kys. 19, luvussa 13).

Kuntalaiskyselyssä kaikkein tärkeimpänä roskaamisen syynä pidetään välinpitämättömyyttä: vastaajista 42 % on ruksannut vaihtoehdon ”mitä välii!” (kuvio 6). Toiseksi tärkeimpänä syynä he pitivät roskaajan ajatusta, että joku kuitenkin korjaa roskat ja jätteet pois: 21 % vastanneista on valinnut kyseisen vaihtoehdon. Kahdeksasluokkalaisista puolestaan suurin osa (45 %) pitää tärkeimpänä syynä sitä, että roskista ei ole näköpiirissä, eikä roskaaja viitsi kantaa roskia mukanaan.

Sitä, että roskaamisesta ei rangaista, ei pidetä kummassakaan kyselyssä tärkeänä syynä, mikä on hieman yllättävää. Lisäksi kumpikaan vastanneiden ryhmä ei juuri kannata väittämää, että roskat kuuluvat normaalisti kaupunkiin.

Kuvio 6. Mitä roskaaja tavallisesti ajattelee?

Välinpitämättömyys ja ajattelemattomuus ovat roskaamisen tärkeimpiä syitä myös kysymyksen 9 saatujen vastausten perusteella (kuvio 7). Sekä kuntalaiset että 8-luokkalaiset pitävät ihmisten välinpitämättömyyttä ja ajattelemattomuutta tärkeämpänä syynä

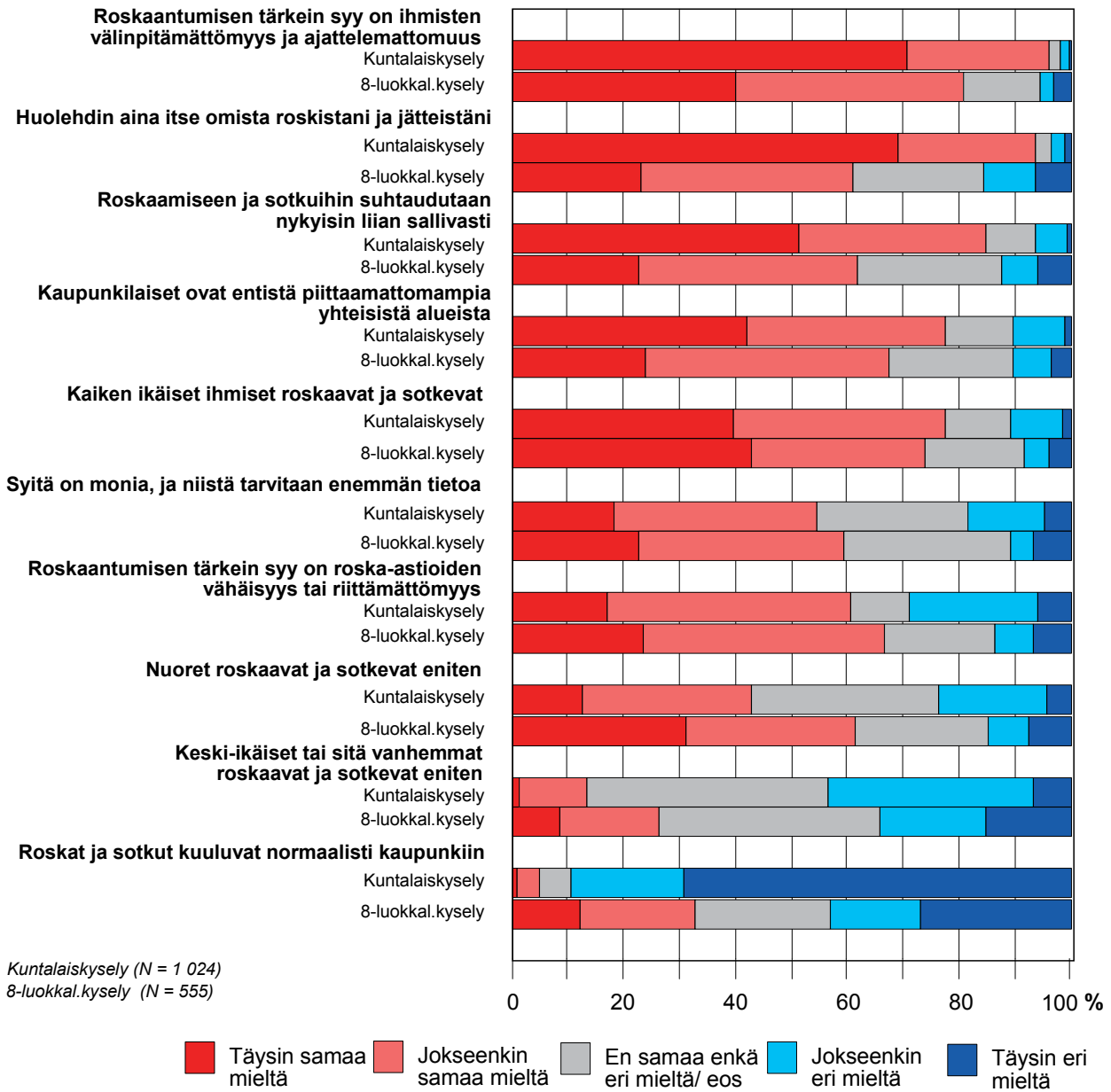

kuin roska-astioiden vähäisyyttä tai riittämättömyyttä (taulukko 11). Vastaukset viittaavat siihen, että roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys nähdään yhtenä osana ongelmaa, mutta ei kaikkein olennaisimpana asiana ongelman ratkaisussa. Roska-astioita tulee olla riittävästi (ja riittävän lähellä); ne eivät kuitenkaan auta, jos asiaan suhtaudutaan välinpitämättömästi eikä omaan roskaamiseen ymmärretä kiinnittää huomiota.

Minkä ikäiset ihmiset roskaavat eniten? Sekä kuntalaiskyselyyn että 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneet ovat lähes yhtä mieltä siitä, että kaiken ikäiset ihmiset roskaavat ja sotkevat (kuvio 7). Hieman yllättäen toisessa asenneväittämässä 8-luokkalaiset itse ovat kuntalaiskyselyyn vastanneita enemmän sillä kannalla, että nuoret roskaavat ja sotkevat eniten. Lisäksi kahdeksasluokkalaisista on odotettua vähemmän sitä mieltä, että keski-ikäiset tai sitä vanhemmat roskaavat ja sotkevat eniten. Aiemmin osoittautui, että 8-luokkalaiset myöntävät varsin avoimesti oman roskaamisensa, ja kuntalaiskyselyyn vastanneet suhtautuvat roskaamiseen jyrkemmin kuin 8-luokkalaiset (kuvio 5 sivu 23). Havainnot viittaavat siihen, että kouluikäiset eivät koe roskaamista kovin isona ongelmana. He myös näyttävät suhtautuvan siihen rehellisesti, vailla tarvetta peitellä asiaa sen kummemmin.

Kahdeksasluokkalaisissa on kuntalaisryhmää suhteellisesti enemmän ”roskat ja sotkut kuuluvat normaalisti kaupunkiin” -väittämän kanssa samaa mieltä olevia (12 % on väittämän kanssa täysin samaa mieltä

Kuvio 7. Näkemykset roskaamisen syistä

Kuntalaiskysely (N = 1 024)
8-luokkal.kysely (N = 555)

Taulukko 11. Keskiarvot asteikolla, jossa 5=täysin samaa mieltä, 4=jokseenkin samaa mieltä, 3=en samaa enkä eri mieltä/eos, 2=jokseenkin eri mieltä ja 1=täysin eri mieltä

	Kuntalaiskysely		8-luokkal.kysely	
	N=1024		N=555	
	KA	KH	KA	KH
Näkemykset roskaamisen syistä	3,6	0,93	3,59	1,11
Roskaantumisen tärkein syy on ihmisten välinpitämättömyys ja ajattelemattomuus.	4,65	0,62	4,13	0,94
Huolehdin aina itse omista roskistani ja jätteistäni.	4,58	0,76	3,62	1,12
Roskaamiseen ja sotkuihin suhtaudutaan nykyisin liian sallivasti.	4,3	0,89	3,66	1,07
Kaupunkilaiset ovat entistä piittaamattomampia yhteisistä alueista.	4,08	1	3,78	1
Kaiken ikäiset ihmiset roskaavat ja sotkevat.	4,05	1,01	4,05	1,07
Syitä on monia, ja niistä tarvitaan enemmän tietoa.	3,5	1,08	3,65	1,08
Roskaantumisen tärkein syy on roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys.	3,43	1,19	3,7	1,1
Nuoret roskaavat ja sotkevat eniten.	3,28	1,05	3,71	1,19
Keski-ikäiset tai sitä vanhemmat roskaavat ja sotkevat eniten.	2,65	0,83	2,86	1,14
Roskat ja sotkut kuuluvat normaalisti kaupunkiin.	1,47	0,85	2,75	1,37

ja 21 % jokseenkin samaa mieltä). Vastaajaryhmien erot tulevat esiin myös väittämässä ”huolehdin aina itse omista roskistani ja jätteistäni”: kuntalaiskyselyyn vastanneista 69 % on väittämstä täysin samaa mieltä

ja 8-luokkalaisista 23 %. Vaikuttaa siltä, että 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneet eivät pidä omista roskista ja jätteistä huolehtimista niin itsestään selvänä asiana kuin kuntalaiskyselyyn vastanneet.

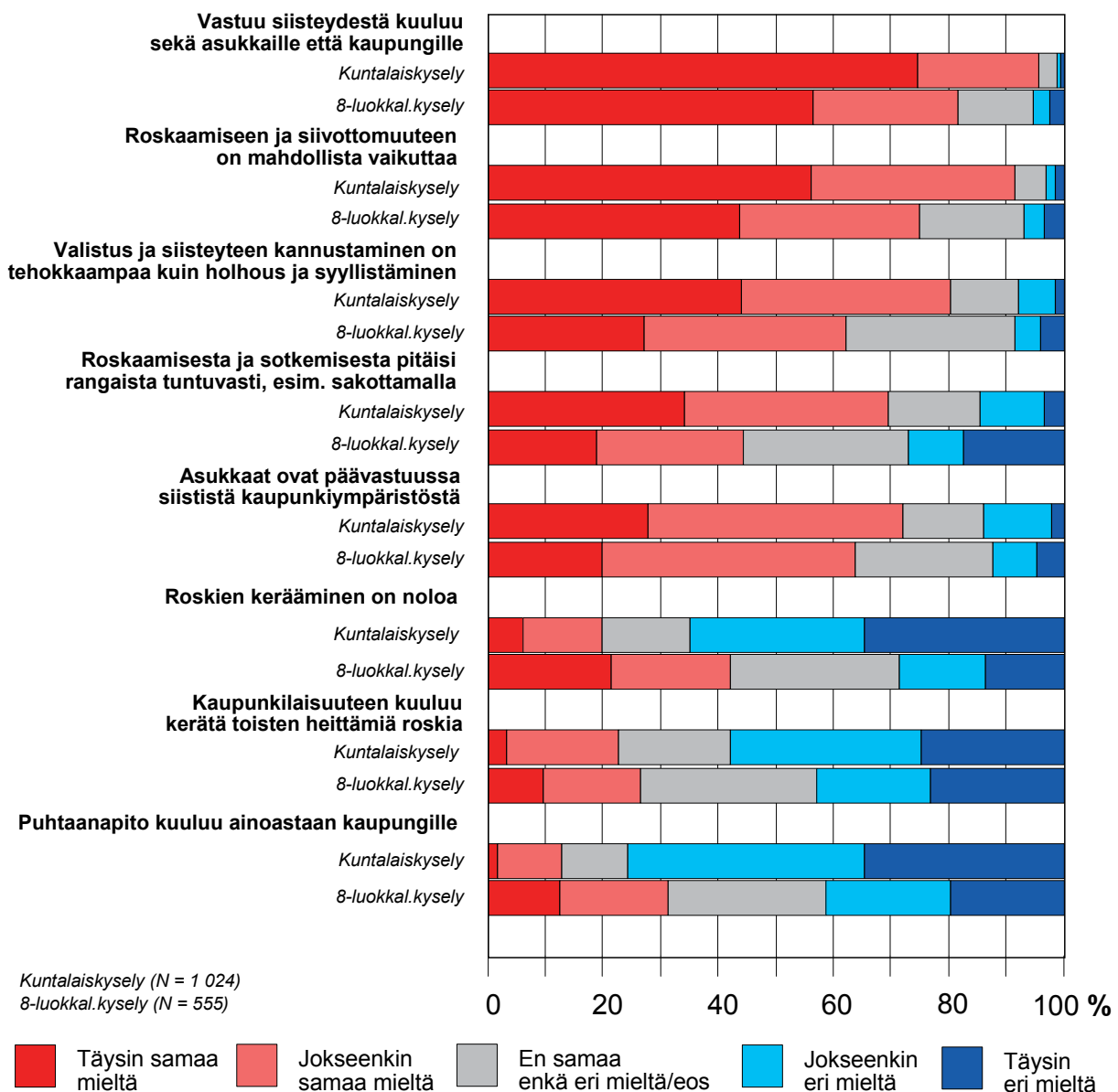
8 Vastuukysymykset

Roskaamiseen liittyviä vastuukysymyksiä selvitettiin asenneväittämien avulla (kuvio 8). Kuntalaiskyselyyn ja 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneet ovat lähestulkoon yhtä mieltä siitä, että vastuu siisteydestä kuuluu sekä asukkaille että kaupungille, molemmille yhdessä: kuntalaisista 75 % ja kahdeksaslukkalaisista 57 % on täysin samaa mieltä väittämästä. Väittämän ”puhtaanapito kuuluu ainoastaan kaupungille” kanssa täysin samaa mieltä olevia on 8-luokkalaisissa suhteellisesti enemmän (13 %) kuin kuntalaiskyselyyn vastanneissa (2 %).

Kummastakin vastaajaryhmästä suurin osa on samaa mieltä siitä, että roskaamiseen ja siivotto-

muuteen on mahdollista vaikuttaa (kuvio 8). Kuntalaiskyselyyn vastanneissa on selvästi 8-luokkalaisia enemmän samaa mieltä olevia väittämästä ”valistus ja siisteyteen kannustaminen on tehokkaampaa kuin holhous ja syyllistäminen” (kuntalaiset 44 %, 8-luokkalaiset 27 %). Väittämässä ”roskaamisesta ja sotkemisesta pitäisi rangaista tuntuvasti, esim. sakottamalla” vastausten keskihajonta on kummasakin vastaajaryhmässä suuri (taulukko 12). Tämän vastausjakauman perusteella rangaistuksia pidetään vähemmän kannatettuna keinona kuin valistusta ja siisteyteen kannustamista.

Kuvio 8. Näkemykset vastuukysymyksistä

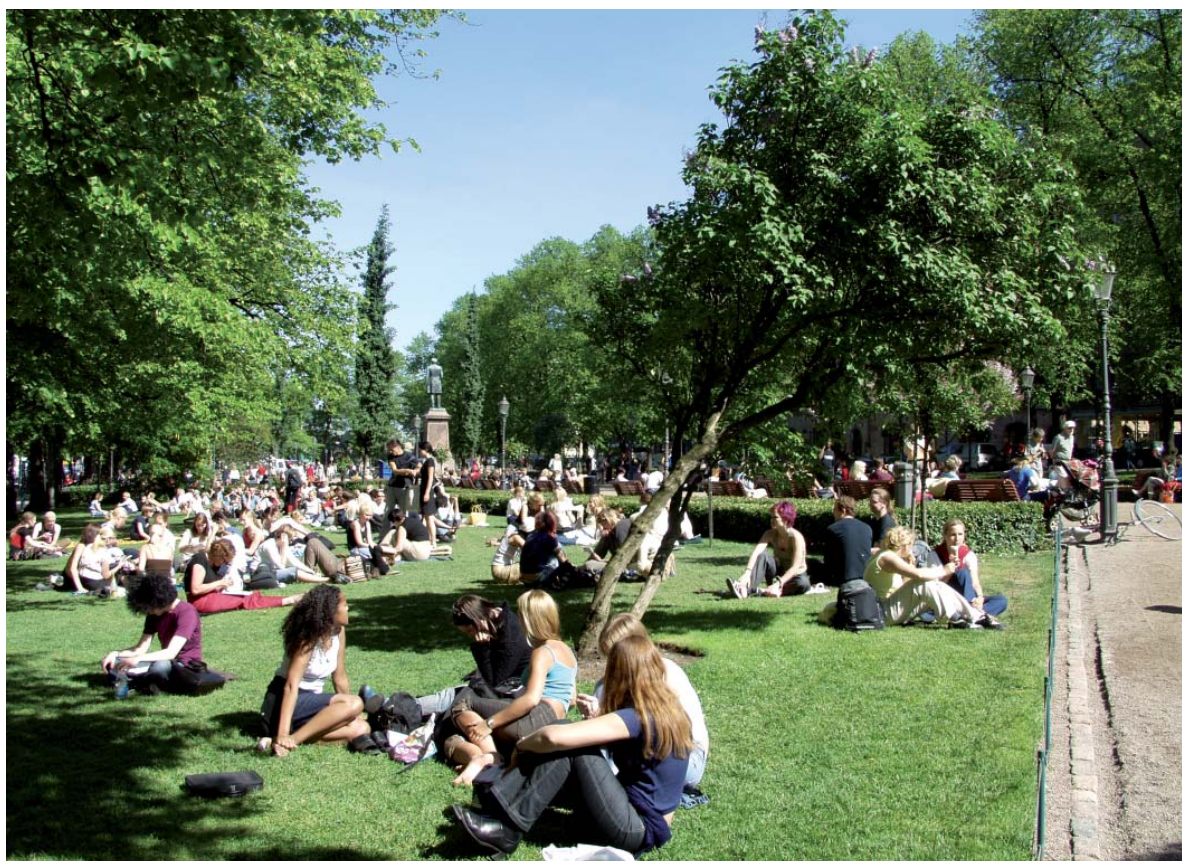
Taulukko 12. Keskiarvot asteikolla, jolla 4=täysin samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=en samaa enkä eri mieltä/ eos, 1=jokseenkin eri mieltä ja 0=täysin eri mieltä

	Kuntalaiskysely		8-luokkal.kysely	
	N=1024		N=555	
	KA	KH	KA	KH
Näkemykset roskaamiseen liittyvistä vastuukysymyksistä	2,47	0,99	2,46	1,17
Vastuu siisteydestä kuuluu sekä asukkaille että kaupungille, molemmille yhdessä.	3,69	0,61	3,31	0,97
Roskaamiseen ja siivottomuuteen on mahdollista vaikuttaa.	3,44	0,78	3,09	1,02
Valistus ja siisteyteen kannustaminen on tehokkaampaa kuin holhous ja syyllistäminen.	3,15	0,96	2,77	1,03
Roskaamisesta ja sotkemisesta pitäisi rangaista tuntuvasti, esim. sakottamalla.	2,86	1,11	2,19	1,33
Asukkaat ovat päävastuussa siististä kaupunkiympäristöstä.	2,84	1,03	2,67	1,03
Kaupunkilaisuuteen kuuluu kerätä toisten heittämiä roskia.	1,44	1,16	1,71	1,27
Roskien kerääminen on noloa.	1,26	1,24	2,22	1,31
Puhtaanapito kuuluu ainoastaan kaupungille.	1,05	1,03	1,83	1,29

”Roskien kerääminen on noloa” -väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevia on 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneiden joukossa suhteellisesti enemmän kuin kuntalaiskyselyyn vastanneissa (kuvio 8). Toisaalta kumpikaan vastaajaryhmä ei näytä lämpenevän väittämälle, että kaupunkilaisuuteen kuuluu

kerätä toisten roskia. Omista roskista huolehtiminen voisi pohjimmiltaan kuulua kunnan kaupunkilaisen ominaisuuksiin. Toisten ihmisten roskien keräämistä ei välttämättä pidetä kauhean nolona, mutta sen ei vain katsota kuuluvan kaupunkilaisuuteen.

9 Roskaajalle huomauttaminen

Roskaajalle huomauttaminen on kaikkein suurin tapa puuttua ongelmaan. Se ei näytä olevan kovin tavallista (kuvio 9). Kumpaankin vastaajaryhmään kuuluvista lähes puolet ei ole koskaan huomauttanut suoraan roskaajalle asiasta (kuntalaiset 45 %, 8-luokkalaiset 49 %). Toisaalta vähintään yhden kerran roskaamisesta huomauttaneita on molemmissa vastaajaryhmissä hieman yli puolet. Kuntalaisryhmästä 40 % on huomauttanut roskaamisesta useita kertoja. Tässä on huomioitava, että kuntalaiskyselyyn ovat vastanneet roskaamisasioissa tavanomaista aktiivisemmat kaupunkilaiset. Kysely osoittaa, että 8-luokkalaisissa näyttää niin ikään olevan tietty roskaamisesta aktiivisesti huomauttavien joukko.

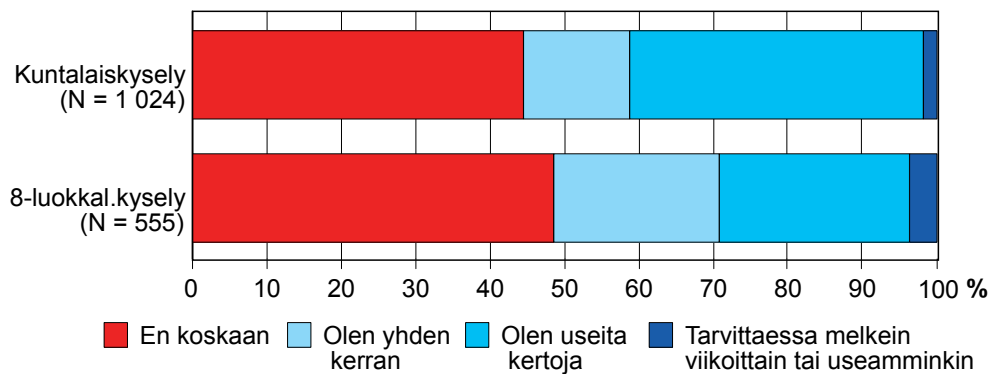
”Sain vihaisen katseen ja haukut.” (Vast. 20.6.2007)

”Lapsi pudotti äidin antaman karkin paperit maahan äidin sen havaiten. Sanoin takaapäin ystävällisesti: ”sinulta taisi pudota jotain”. Siihen äiti: ”Pidä sinä vain huoli omista kakaroistasi.” (Vast. 20.6.2007)

”Sanotaan että pidä huoli omista roskistasi.” (Vast. 16.8.2007)

”Pääkaupunkiseudulla ei pidetä hyvänä puuttua toisten tekemisiin, käyttäjiä ja holhousta on niin paljon. Silti mahdollisuuksien mukaan itse kunkin pitäisi huomauttaa asiasta epäkohtia huomattaessaan.” (Vast. 8.7.2007)

Kuvio 9. Oletko joskus huomauttanut roskaajalle asiasta?

”Hei, sulta putos jotain!”

Kaupunkielämään kuuluu yleinen kirjoittamaton sääntö olla sekaantumatta toisten tekemisiin (Karp ym. 1991, 83–85). Se pitää yllä korkeaa puuttumiskynnystä, eikä roskaajalle ole kovin helppoa mennä sanomaan suoraan asiasta. Huomauttamiseen sisältyy riski joutua esimerkiksi ikävään sanaharkkaan roskaajan kanssa. Vaikka roskaaminen kuinka ärsyttäisi, kohteliaisuusyistä asia pitäisi esittää matalalla profiililla. Silti sen pitäisi teho- ta. (Haverinen 2006, 63-65.)

Vastausten perusteella tyypillinen tapa huomauttaa asiasta on todeta roskan heittäjälle, että häneltä putosi jotain. Tällä tavoin asia yritetään esittää vaivihkaa, ylläpitämällä tilanteessa kaupunkilaisten keskinäiseen kanssakäymiseen kuuluvaa kohteliaisuusnormia. Seuraavassa on hyvin tavallisia vastaajien kirjoittamia esimerkkejä, mitä huomauttaessa tapahtui. Kaikkein eniten oli kohdattu vastaansanomista ja muita kielteisenä koettuja vastareaktioita.

Myös muutama myönteinen esimerkki huomauttamisesta löytyi. Toivottuun lopputulokseen pääseminen oli ollut monille vastaajille yllättävä kokemus, sillä he olivat ilman muuta odottaneet, että huomauttamisesta saa kuulla kunniansa.

”Mäyräkoiran kuoret maahan puistossa (roskis vieressä). Sanoin nuorisolle heidän poistuessa, että ”teiltä unohtui jotain”. ”Mitä unohtui?” Ja niin pojat laittoivat pahvit nätisti roskikseen :)” (Vast. 29.6.2007)

”Noin kymmenvuotias poika heitti metrosta ulos tullessaan tyhjän limupullon metrolaiturille. Kysyin häneltä, kukahan mahtaa siivota pullon laiturilta. Mitään sanomatta poika meni ja kävi nostamassa pullon. Ihmiset kyllä keskimäärin korjaavat roskat, jos heille siitä ystävällisesti huomauttaa.” (Vast. 9.9.2007)

Roskaamisesta huomauttaminen on herkkä tilanne, jossa koetellaan kaupunkielämän kohteliaisuusääntöjä. Huomauttaja voi kokea oman asemansa nolostutta-

vana, koska hän joutuu uhmaamaan puuttumattomuutta suosivaa normia. Roskaajan vastareaktiot liittyvät tyypillisesti siihen, että hän joutuu noloon tilanteeseen itse teossa, kun joku toinen huomauttaa hänelle asiasta. Huomautuksen kohteena oleva joutuu puolustelemaan omaa asemaansa. Kasvojen menettämisen riski on mollemminpuolinen.

”Roskaaja nolostui, keräsi roskansa ja lähti pois.” (Vast. 21.6.2007)

”Mieheni huomauttaa. Kun joku pudottaa roskan, mies poimii sen ylös ja ottaa oikein ystävällisen ilmeen ja lähestyy roskaajaa sanoin ”Anteeksi, teiltä taisi pudota tämä”. Roskaajien ilmeet ovat olleet näkemisen arvoisia, kukaan ei ole kehdannut sanoa että heitti roskan tahallaan maahan.” (Vast. 21.6.2007)

”Hei, teiltä putosi jotakin” on vakiohuomautukseni kun näen jonkun heittävän roskan kadulle. Koirankakan jättäjälle saatan sanoa ”Hei, koiraltanne putosi jotakin”.” (Vast. 23.6.2007)

”Jos joku huomauttaisi minulle roskaamisesta, olisin aika nolona, sillä en haluaisi tulla sillä tavalla huomatuksi.” (Vast. 25.6.2007)

Vieraalle vaikeaa, tutulle helpompaa

Vastajien kirjoittamat esimerkit osoittavat, että tuntemattomalle roskaajalle huomauttaminen on paljon vaikeampaa kuin tuttavalle tai kaverille. Yleisötapahtumissa sosiaalinen vuorovaikutus voi olla tavanomaista läheisempää myös tuntemattomien kanssa. Huomauttaminen voi tepsii ihan luonnostaan, jos kanssakäyminen on muutenkin rentoa.

”Tutulle ihmiselle on ehkä helpompaa sanoa roskaamisesta. Ventovieraan vastareaktioista ei välttämättä tiedä. Kyllä voi puuttua roskaamiseen, tietyllä varauksella.” (Vast. 19.6.2007)

”Olen huomauttanut asiasta vain tuntemilleni henkilöille. He ovat huomanneet käyttäytyvänsä epäsoveliaasti.” (Vast. 22.6.2007)

”Lähinnä tapaukset ovat olleet sellaisia, että joku ennestään tuttu on meinannut roskata, jolloin olen asiasta huomauttanut. Myös festareilla, joissa ilmapiiri on rento, roskaamisesta on ollut helppo huomauttaa ihan vieraillekin, varsinkin kun roskis on ollut lähistöllä.” (Vast. 24.9.2007)

Asiallisesti voi huomauttaa

Tapa, jolla tuntematonta lähestyy, on ehdottoman tär-

keä. Ärhäkkä esitystapa näyttää helposti johtavan ikäviin vastareaktioihin, ja roskat jäävät maahan. Puuttuminen kannattaa perustella mahdollisimman hyvin. Huomauttamisen tulee olla asiallista.

”Yritän huomauttaa kauniisti ja herättää roskaajaa ajattelemaan. Siitä voi usein syntyä keskusteluakin. Useimmiten suhtautuminen on myönteistä, mutta aina ei tuo toivottua tulosta eli roskat jäävät siihen mihin heittivät. Olen joskus kyllä saanut kunnan haukut kirolluineen kun olen sanonut että ’ette viitsisi viedä roskia roskiin’.” (Vast. 4.9.2007)

”Usein roskaaja korjaa käytöstään. Kerran esim. huomautin nuorisoujoukolla rikkinäisestä pullosta, jonka he aikoivat jättää puistokäytävälle. Ensimmäinen reaktio puuttumiseeni oli ”mitä se sulle kuuluu”, mutta kun totesin puiston siisteyden ja turvallisuuden kuuluvan kaikille, nuoret siivosivat lasin roskikseen.” (Vast. 10.9.2007)

”Olin pyörällä ohittamassa lastenvaunuja työntävää naista, joka juuri otti avaamastaan pakkauksesta jotain ja heitti pakkauksen maahan. Pysäytin pyöräni, otin pakkauksen maasta ja sanoin: ”Et kai heitä roskaa kadulle?” Vein roskan viiden metrin päässä olevaan roskakoriin ja ao. henkilö vain katsoi hölmistyneenä. Taisin itsekin olla lähinnä hölmistynyt.” (Vast. 12.9.2007)

Muutammat vastaajat kirjoittivat vastuullisesta kaupunkilaisuudesta, jossa tarvittaessa ja asiallisesti puuttuttaisiin toisten tekemisiin. Syyllistämistä ja vahtamista ei pidetä suotavana. Se kääntyy helposti itseään vastaan. Roskaamisesta huomauttamisessakin on tietty raja. Asiallinen ja kohtelias puuttuminen elinympäristöongelmiin on toisaalta positiivisen vuorovaikutuksen luomista, osa kypsää kaupunkikulttuuria.

”Arvostan ihmisiä, jotka asiallisesti huomauttavat tuntemattomille asioista, joita eivät hyväksy. Itselläni on kuitenkin melko korkea kynnys puuttua tuntemattomien tekemisiin. Kannatan silti ”vastuullista kaupunkilaisuutta”, jossa ihmiset paitsi pitävät enemmän huolta toisistaan, myös puuttuvat toistensa tekemisiin.” (Vast. 22.6.2007)

”Tiettyyn rajaan saakka voivat puuttua. Kyräilevä ja käyttävä ilmapiiri ei kuitenkaan ole mukava. Ne kerrot, kun olen huomauttanut roskaamisesta olen pyrkinyt olemaan ystävällinen ja kohtelias sekä hymyilemään. Se on paljon tehokkaampaa kuin räyhääminen, vaikka sotkeminen ja roskaaminen kuinka kismittäisivätkin.” (Vast. 2.8.2007)

”Ideaalisinta olisi, ettei kenenkään tarvitsisi puuttua toisen tekemisiin, vaan että ajatus roskan laittamisesta roskikseen lähtisi ihmisestä itsestään.” (Vast. 20.6.2007)

”Miksi ei ”puuttumisen” sijaan puhuta positiivisen

sosiaalisen vuorovaikutuksen luomisesta, välittämisestä. Puuttumisenkin voi tehdä niin monella tavalla esim. näyttämällä itse hyvää esimerkkiä. Kyse on kulttuurin ja ilmapiirin luomisesta.” (Vast. 9.9.2007)

10 Yhteydenotto kaupungin virastoihin

Roskaajalle huomauttamisen sijasta ongelmaan voi puuttua ottamalla yhteyttä kaupungin virastoihin. Rakennusvirastoon ja ympäristökeskukseen vuosittain tulevien roskaamisvalitusten perusteella voisi olettaa, että suuri osa kuntalaiskyselyyn vastanneista on joskus ilmoittanut kaupungin virastoihin roskaamisongelmista (tämä kysymys jätettiin pois 8-luokkalaisten lomakkeesta). Näin ei kuitenkaan ole: vastanneista 76 % ei ole koskaan ottanut asiasta yhteyttä kaupungin virastoihin. Yhden kerran yhteyttä ottaneita on 14 % ja useita kertoja yhteyttä ottaneita 10 %.

Yhtenä syynä vähäiseen virastoyhteydenottojen määrään saattaa olla olettaus, että kaupunki kuitenkin jossain vaiheessa käy siivoamassa roskat pois. Toinen selitys on se, etteivät kuntalaiset tiedä, mihin kaupungin virastoon roskaamisesta pitäisi ottaa yhteyttä. Vaikuttaa siltä, että kyselyyn vastanneet huolehtivat aktiivisesti itse omista roskistaan ja ihmettelevät niitä, jotka jättävät ne muiden siivottaviksi. Vastanneet edustavat sellaisia kaupunkilaisia, jotka korostavat jokaisen omaa vastuuta siisteydestä. Ehkä he eivät ole ensimmäisenä turvautumassa kaupungin virastoihin ongelman ratkaisemiseksi.

Veronmaksajien odotukset

Avokysymyksessä 18 viitattiin roskaamisen torjumisen kustannuksiin ja kysyttiin, ”Mitä odotat veronmaksajana kaupungin tekävän roskaamisongelmalle?” (liite 1). Vastaajista 847 kirjoitti omat odotuksensa veronmaksajan roolissa. Seuraavassa taulukossa on luokiteltu vastaajien ensimmäisenä mainitsevat odotukset. Luokittelu kertoo siitä, mitkä odotukset on koettu kaikkein tärkeimpinä. Suuri osa vastaajista esitti päällekkäin useita odotuksia, esimerkiksi lisää roska-astioita, valistusta ja tapakasvatusta.

Useimmin ensimmäiseksi mainittiin erilaisia roska-astioihin liittyviä asioita kuten niiden tuntuva lisäämistä nykyisestä, suurempaa kokoa ja parempaa muotoilua (design). Monet toivoivat roska-astioiden olevan nykyistä houkuttelevamman värisiä ja sellaisia, että ne näkyvät mahdollisimman hyvin kaupunkikuvassa.

Veronmaksajien odotuksista välittyy selkeä viesti kaupungin päättäjille: kun roska-astiat ovat kunnossa, niitä on riittävästi, ja ne näkyvät selkeästi kaupunkikuvassa, roskista huolehtiminen on helpompaa ja motivoivampaa. Valistusta, informaatiota ja kasvatuksellisia

keinoja kuitenkin tarvitaan asenteiden muuttamiseksi. Jos haluttua muutosta ei näillä keinoilla tapahdu, roskaajat on saatava nykyistä paremmin vastuuseen teois- taan, esimerkiksi sakottamalla.

Taulukko 13. Vastaajan ensiksi mainitsema odotus (asia, jota odotus koskee)

Roska-astiat	357
Valistus	145
Sakotus/ sanktiot	120
Muu/ epäm.	55
Siivous/ puhtaanapito	45
Valvonnan lisääminen	23
Verotuskeinot	23
Yhteistyö/ vastuunjako	22
Kaupungin toimien tehostaminen	21
Työllistämisenäkökohta	20
Tietoisku	6
Nykyiset toimet hyviä	6
Mainonta	4
YHT.	847

Roska-astiat

lisää roskiksia; roskisten tyhjentämistä tarpeeksi usein; suurempia roskiksia ja oikeille paikoille, järkevämpi sijoittelu; roskisten design, tms.

Valistus

valistusta tai asennekasvatusta; kampanjoita; siisteys- tai tapakasvatusta; myös keskustelun herättämistä ja sen ylläpitämistä; asukkaille lisää tietoa roskaamisen kustannuksista; kaupunki sivistämään asukkaita; lisää myös asukkaiden keskinäistä sosiaalista kontrollia, kannustamista ja rakentavaa henkeä; roskaamisesta tehtävä ”epäcoolia”; pohja pois uskomukselta, että kaikki muutkin roskaavat; kerta-käyttö- ja pikaruokakulttuuriin puuttuminen; myös kulutukseen liittyvien asenteiden muuttamista

Sakotus/ sanktiot

sakotettava roskaajia; roskaajille erillinen rikemaksu tms.; roskaaminen tehtävä yleensä rangaistavaksi; ”roskaajat siivoamaan sotkunsa”

Muu/ epäm.

yleinen yhteiskunnan arvoja, roskaamisen syitä tai välinpitämättömyyden kitkemistä koskeva asia

Siivous/ puhtaanapito

kaupungin lisättävä siivousta ja puhtaanapitoa; järjestettävä myös yhteisiä siivoustempauksia

Valvonnan lisääminen

valvontaa lisättävä; esim. viranomaisten jalkautuminen kaduille ihmisten pariin ja kaupunginosiin; henkilöitä, joilla olisi auktoriteettia ja jotka tulisivat tutuiksi. "Puistovahdit, jotka ehtisivät tarkkailla katujakin, toisivat talkkareiden tenhoa takaisin"; roskaamisen kieltäviä kieltomerkkejä esim. puistoihin

Verotuskeinot

verotukselliset keinot kuten verojen kohdentaminen; esim. vuosittainen roskaamisvero, kun kaupunki on siisti niin vero alenee; verojen lisääminen; "lisäbudjetti" asian auttamiseksi; verorahojen tehokkaampi käyttö roskaamisen torjuntaan; kaupungin lisättävä resursseja roskaamisen torjumiseksi

Yhteistyö/ vastuunjako

yhteistyötä; vastuunjaon tarkistamista; koordinointia; vastuuta myös yrityksille; asukkaiden ja kaupungin yhteinen vastuu, esim. vapaaehtoistyö; kaupunginosien yhteiset siivoustalkoot

Kaupungin toimien tehostaminen

kaupungin tehostettava toimintaansa; uusia monipuolisempia toimintatapoja; parempaa suunnittelua; järeämpiä keinoja käyttöön; tiukempi linja roskaajia kohtaan; selvitykset, esim. selvitettävä paremmin alueet, joissa roskaamista esiintyy jatkuvasti

Työllistämisenäkökohta

työllistämisenäkökulma; palkattava lisää siivoojia; esim. työttömät roskia keräämään

Tietoisku

erillisiä, erikseen jollekin kohderyhmälle suunnattuja tietoiskuja (esim. koululaiset)

Nykyiset toimet hyviä

tyytyväinen kaupungin nykyisiin toimiin roskaamisen torjumiseksi; "Odotan kai sitten, että asiat ainakin pysyisivät samalla tolalla."

Mainonta

mainontaa roskaamisen kielteisistä vaikutuksista; kohdennetut mainokset; piilomainonta

Keksi uusi idea!

Veronmaksajan roolin ja odotusten huomioiminen on tärkeä näkökulma, mutta sen lisäksi kaivataan myös kokonaan uusia lähestymistapoja ja raikkaita ideoita roskaamisen torjumiseksi. Kyselylomakkeen avokysymyksessä 23 vastaajat saivat keksiä uusia ideoita roskaamisen vähentämiseksi (liite 1).

Lähtökohdaksi voidaan ottaa erään vastaajan ehdotus "Helsinki kaupunkilaisten ja kaupunki helsinkiläisten puolesta": kaupunki tukee omalta osaltaan siisteysvalistusta ja kannustaa roskattomuuteen kaupunkiympäristössä, toisaalta taas kaupunkilaiset yhteistoimin tapojaan parantamalla voivat tehdä kaupungistamme entistä siistimmän ja viihtyisemmän paikan. Kaikenikäiset tarvitsevat virikkeitä yhteisen ympäristön puhtaanapitoon. Harkittu siivoamatta jättäminen voisi erään vastaajan mielestä olla kokeilemisen arvoista. Siten ihmiset näkisivät paremmin roskaamisen vaikutukset.

"Koska suurin osa roskaamisesta johtuu mielestäni siitä, että ajatellaan jonkun kuitenkin korjaavan roskat pois, niin ajatuksena olisi hyvä jättää roskat keräämättä. Esim. Ruttopuisto on törkeän näköinen piknik-retki-

en jälkeen. Olisikin hyvä nähdä, miten ihmiset reagoivat, kun tulisivat seuraavana päivänä taas piknikille roskaamaan ja puisto olisikin siivoamatta. Saisivat roskaajat istua roskassaan.” (Vast. 21.6.2007)

Myös kaupunkiroskisten profilia voitaisiin vastaajien mielestä nostaa. Roska-astioista voitaisiin kehitellä sellaisia, että ne inspiroivat niitä käyttämään. Omista roskista huolehtiminenhan voisi olla pohjimmiltaan hauskaa. Yleensäkin koko roskaamiskäyttäytymistä ja roskaamisen torjuntaa voisi lähestyä myös humoristiselta kannalta, holhoamisen ja syyllistämisen sijaan.

”Hauskannäköisiä leppäkerttu- tai sammakko- tai design-retroskiksia.” (Vast. 4.7.2007)

”Voisiko puistoihin hankkia ”hauskoja” roskiksia? esim. eläinaiheisia, joissa roskat laitetaan suuhun. ”Ruoki minua” -meininki voisi innostaa ainakin lapsia roskisten käyttöön (ja ehkä tapa jatkuisi vanhempanakin...?)” (Vast. 21.6.2007)

”Kiittävät roska-astiat (käytössä esim. Englannissa) lapset oppivat pienestä pitäen viemään roskat astiaan, koska heistä on hauskaa kun astia kiittää.” (Vast. 3.8.2007)

”Roskisten pitää olla siistejä ja jopa tyylikkäitä ja niitä pitää olla riittävän tiheästi ja tietysti niiden tyhjentämisestä pitää huolehtia. Roskien vieni pitää olla helppoa. Roskiksissa voisi vaikka lukea jotakin aiheeseen sopivia ”aforismeja”, ehkäpä joku lähestyisi ros-

kista siinä toivossa että voisi lukea mitä nokkelaa tuohonkin on kirjoitettu.” (Vast. 25.9.2007)

Vastaajien keksimistä uusista ideoista suuri osa liittyi asennevalistuskampanjoiden toteutukseen ja henkeen. Kampanjoissa kannattaisi hyödyntää laajasti mainonnan tehokeinoja, joiden avulla vedottaisiin ennen kaikkea kaupunkilaisten tunteisiin ja identiteettiin: sivistynyt city-ihminen ei roskaa. Asenteiden muokkaamiseksi ehdotettiin myös uusien medioiden, kuten Youtuben ja tosi-TV:n, kekseliästä hyödyntämistä.

”Mainoskampanja ”Kuulutko roskaväkeen?”” (Vast. 7.9.2007)

”Uusi tosi-tv -ohjelmaformaatti: Piilokamera: kuvataan henkilö, kun hän pudottaa jätteitä kädestään muiden jalkoihin, vaikka roskalaatikko olisi näköetäisyydellä, ja vaaditaan sitten kameran edessä selitys moiselle käytökselle.” (Vast. 18.8.2007)

”Saada ihmiset ymmärtämään, että roskaaminen on ääliömyyttä.” (Vast. 28.9.2007)

”Yhteisöteatterityyppinen iskuryhmä yleisötapahtumiin, toreille ym. ihmisten joukkoon ihmettelemään roskien tiputtelijoita.” (Vast. 25.9.2007)

”Ensi kesäksi Kaisaniemeen kaupungin rocktapah-tuma Rock roskaamista vastaan. Asiasta innostuvia helsinkiläismuusikoita varmaan löytyy. Infoa ja positii-vista imagoa asialle. Myös yksityiset firmat ja sponso-rit mukaan.” (Vast. 9.9.2007)

11 Roskien poimiminen

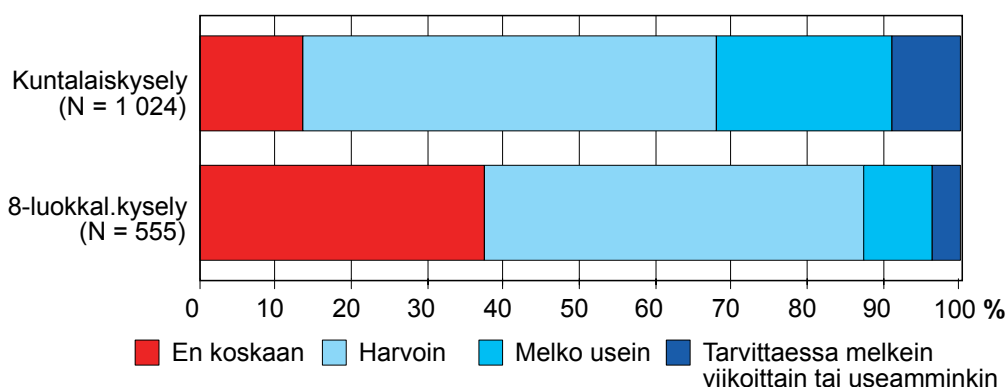
Toisten heittämiä roskien poimiminen on konkreettinen tapa puuttua ongelmaan ja huolehtia elinympäristön siisteydestä (kuvio 10). Se on myös Roska päivässä -liikkeen keskeinen idea (ks. Lindholm 2006). Kuntalaiskyselyyn vastanneista 54 % poimii harvoin roskia kaupunkilaisten yhteisiltä alueilta, ja 8-luokkalaista 50 %. Kuntalaiskyselyyn vastanneet ovat 8-luokkalaista aktiivisempia roskien kerääjiä. Melko usein roskia poimivia on kuntalaiskyselyyn vastanneissa 23 % ja kahdeksaluokkalaisten kyselyyn vastanneissa 9 %. Kahdeksaluokkalaisten vastaajaryhmässä 38 % ei poimi koskaan roskia, kun kuntalaisten vastaajaryhmässä heitä on 14 %.

Kuntalaiskyselyyn vastanneista 53 % ja 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneista 55 % ilmoitti huolehtivansa omista roskistaan ja jätteistään mutta ei kovin

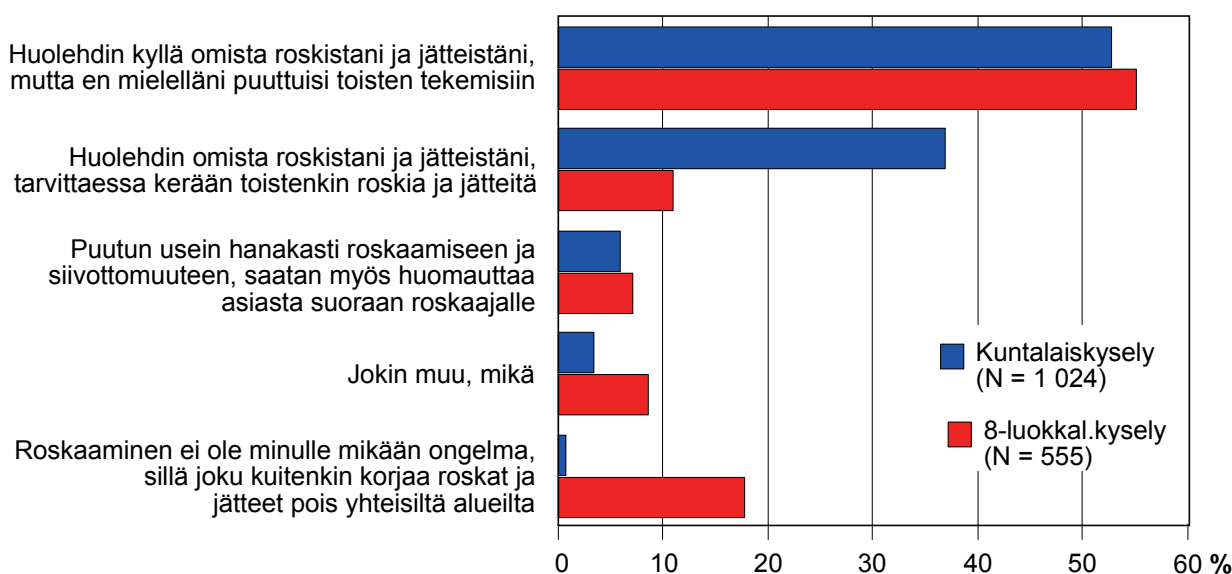
mielellään puuttuisi toisten tekemisiin (kuvio 11). Yleisin puuttujatyyppe kaupunkilaisten keskuudessa näyttää olevan varovaisen maltillinen *puistovahti*, joka noudattaa kaupunkielämän kohteliaisuussääntöjä ja puuttuu ongelmiin vain räikeimmissä tapauksissa. *Miljööhoitaja* on puuttujatyyppe, joka huolehtii omista roskistaan ja poimii säännöllisesti myös toistenkin ympäristöön heittämiä roskia. (Haverinen 2006, 137).

Toistenkin roskia poimivia *miljööhoitajia* on kuntalaisryhmässä selvästi enemmän (37 %) kuin 8-luokkalaisten ryhmässä (11 %). Kahdeksaluokkalaisten kyselyyn vastanneista 18 % kokee, ettei roskaaminen ole heille ongelma, sillä joku kuitenkin korjaa roskat ja jätteet pois yhteisiltä alueilta. Kuntalaiskyselyyn vastanneiden ryhmässä tämä oli kaikkein vähiten valittu vaihtoehto (1 %).

Kuvio 10. Poimitko roskia kaupunkilaisten yhteisiltä alueilta?

Kuvio 11. Miten huolehdit roskista?

12 Puuttumisvalmius

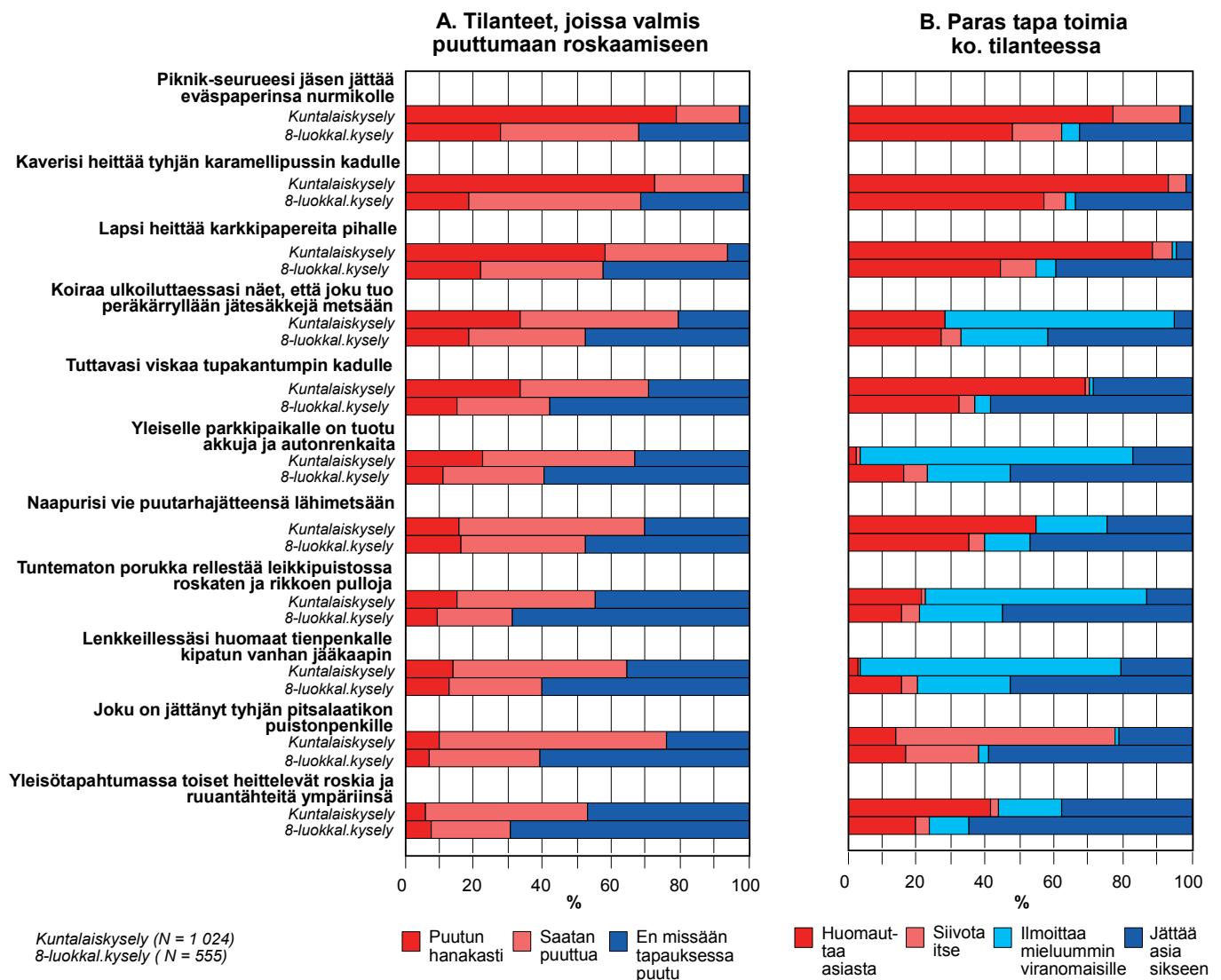
Vastaajilta kysyttiin, millaisissa tilanteissa he olisivat valmiita puuttumaan roskaamiseen, ja mikä olisi paras tapa toimia kyseisessä esimerkkitilanteessa (kuvio 12). Vastaukset osoittavat, että tutun kaveriporukan tai esimerkiksi oman piknik-seurueen jäsenten tekemisiin ollaan valmiimpia puuttumaan kuin tuntemattomien. Myös lapselle huomauttaminen koetaan helpompina kuin tuntemattomalle aikuiselle huomauttaminen.

Tuntemattoman porukan rellestäessä ja roskatessa esimerkiksi leikkipuistoa, kynnyksellä mennä huomauttamaan on korkea, ja mieluummin asiasta ilmoitettaisiin viranomaisille. Yleisötapahtumat vaikuttavat olevan silti kaikkein hankalimpia tilanteita roskaamisen vähentämiskeinoja ajatellen: varsinkaan niissä toisten tekemisiin ei haluttaisi puuttua, ja lisäksi asia haluttaisiin kovin helposti jättää sikseen. Mielenkiintoinen

esimerkki on puustonpenkille jätetty tyhjä pitsalaatikko. Kuntalaiskyselyyn vastanneista enemmistö (63 %) pitää parhaana huolehtia pitsalaatikko itse roskikseen; sen sijaan 8-luokkalaisista enemmistö (59 %) pitää parhaana asian jättämistä sikseen.

Se, että tuttaville ja kavereille on huomattavasti helpompi huomauttaa roskaamisesta, on positiivisen ympäristövalistuksen ja asennekasvatuksen kannalta tärkeä havainto. Tuttavien ja kavereiden kannustaminen ja hyvän esimerkin osoittaminen olisivat varsinkin yleisötapahtumissa toimivia keinoja vähentää roskaamista. Kaverikasvatus on todennäköisesti hyvin toimiva keino kouluikäisten keskuudessa. Sanontaa ”kaveria ei jätetä” mukailleen, minun kaveri ei jätä roskia, ja kavereille ei jätetä roskia.

Kuvio 12. Puuttumisvalmius ja paras tapa toimia

13 Paras keino roskaamisen vähentämiseksi

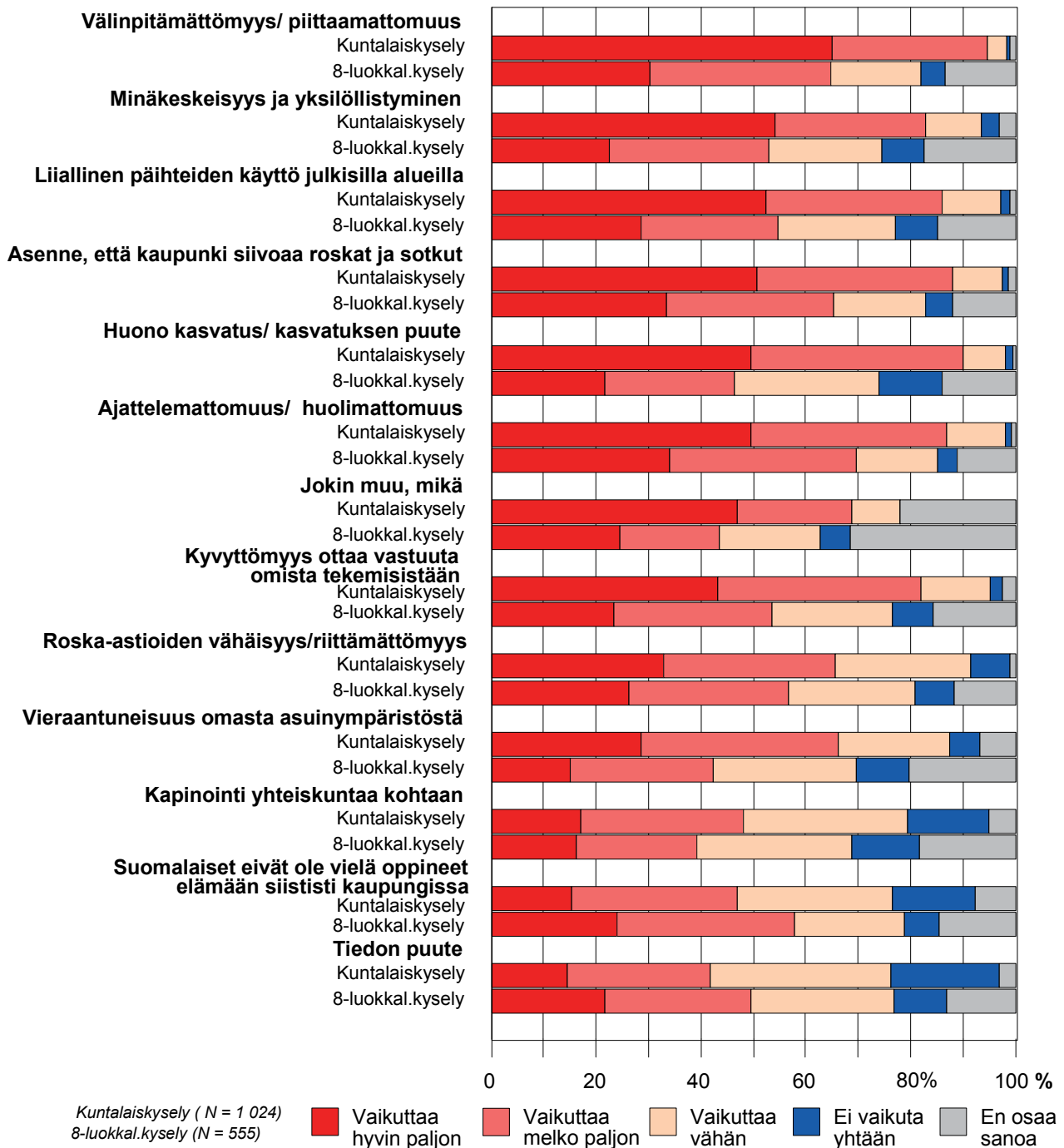
Parhaiten toimivien keinojen tueksi on hyödyllistä selvittää, millaiset sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat eniten roskaamiseen (kuvio 13). Tekijöiden järjestys vaihtelee kuntalaiskyselyyn ja 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneiden keskuudessa hieman toisistaan.

Välinpitämättömyys ja piittaamattomuus muista ihmisistä ovat kaikkein eniten roskaamiseen vaikuttavia tekijöitä kuntalaiskyselyyn vastanneiden mielestä: heistä 65 % on sitä mieltä, että se vaikuttaa hyvin pal-

jon roskaamiseen. Tärkeysjärjestyksessä seuraavaksi eniten vaikuttavat: huono kasvatus/ kasvatuksen puute, asenne, että kaupunki siivoaa roskat ja sotkut, liiallinen päihteiden käyttö julkisilla alueilla sekä ajattelemattomuus/ huolimattomuus (taulukko 14).

Kahdeksaluokkalaisten pitävät ajattelemattomuutta/ huolimattomuutta roskaamiseen eniten vaikuttavana tekijänä (taulukko 14). Välinpitämättömyys/ piittaamattomuus muista ihmisistä on eniten vaikuttavana

Kuvio 13. Roskaamiseen vaikuttavat tekijät

tekijänä heidän vastauksissaan kolmanneksi tärkeimmällä sijalla.

Huomionarvoista on, että huono kasvatus tai kasvatuksen puute vaikuttaa kuntalaiskyselyyn vastanneiden mielestä toiseksi eniten roskaamiseen (ka. 3,37). Kahdeksaluokkalaisten vastauksissa se on vaikuttavana tekijänä tärkeysjärjestyksessä vasta yhdeksännellä sijalla (ka. 2,28). Vastaajaryhmien suhtautumisessa kasvatukseen on nähtävissä selvä sukupolvien välinen ero. Selvää on, että kuntalaiskyselyyn vastanneet ovat käyneet melko lailla erilaisen koulun ja saaneet erilaisen kasvatuksen kuin kyselyyn vastanneet 8-luokkalaiset.

mikä on ehkä yllättävää. Ilmeisesti se liitetään ennemminkin töhrimiseen ja paikkojen rikkomiseen kuin roskaamiseen.

Tiedon puutetta ei ole pidetty kovinkaan merkittävänä roskaamiseen vaikuttavana tekijänä. Tietämättömyyden sijasta välinpitämättömyys, asenteiden muokkaaminen ja kasvatus painottuvat selvästi enemmän.

Roskaamiseen vaikuttavien tekijöiden arvioinnin jälkeen vastaajia pyydettiin ruksaamaan kaikkein paras keino roskaamisen vähentämiseksi (kuvio 14). Lisäksi kysyttiin, voidaanko valistuksella ja asennekasvatuksella vaikuttaa roskaajien käyttäytymiseen (kuvio 15). Parasta keinoa kysyttäessä vastaajaryhmi-

Taulukko 14. Keskiarvot asteikolla, jossa 4=vaikuttaa hyvin paljon, 3=vaikuttaa melko paljon, 2=vaikuttaa vähän, 1=ei vaikuta yhtään ja 0=en osaa sanoa

	Kuntalaiskysely		8-luokkal.kysely	
	N=1024		N=555	
	KA	KH	KA	KH
Roskaamiseen vaikuttavat tekijät	3,01	0,97	2,41	1,34
Välinpitämättömyys/ piittaamattomuus	3,57	0,68	2,64	1,32
Huono kasvatus/ kasvatuksen puute.	3,37	0,73	2,28	1,31
Asenne, että kaupunki siivoaa roskat ja sotkut.	3,35	0,79	2,7	1,3
Liiallinen päihteiden käyttö julkisilla alueilla.	3,35	0,82	2,46	1,37
Ajattelemattomuus/ huolimattomuus.	3,34	0,78	2,78	1,26
Minäkeskeisyys ja yksilöllistyminen.	3,28	0,99	2,33	1,37
Kyvyttömyys ottaa vastuuta omista tekemisistään.	3,18	0,91	2,38	1,34
Roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys.	2,89	0,98	2,52	1,28
Vieraantuneisuus omasta asuinympäristöstä.	2,76	1,13	2,07	1,34
Jokin muu, mikä	2,72	1,57	1,99	1,58
Kapinointi yhteiskuntaa kohtaan.	2,4	1,09	2,06	1,32
Suomalaiset eivät ole vielä oppineet elämään siististi kaupungissa.	2,32	1,14	2,46	1,32
Tiedon puute.	2,3	1,04	2,35	1,29

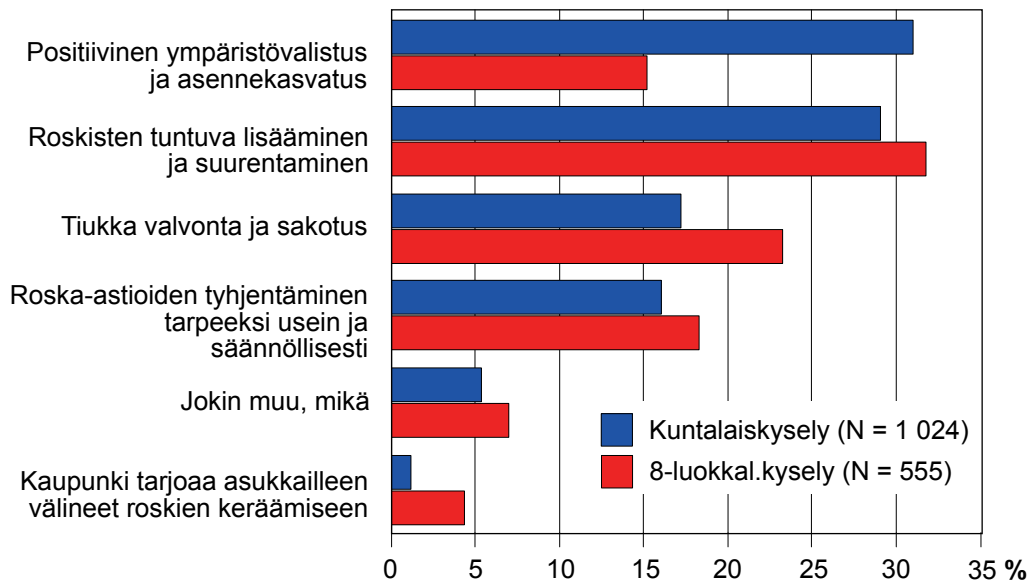
Asenne, että kaupunki siivoaa roskat ja sotkut painottuu kuntalaiskyselyssä enemmän roskaamiseen vaikuttavana tekijänä kuin 8-luokkalaisten kyselyssä (taulukko 14). Toisaalta 54 % kuntalaiskyselyyn vastanneista on sitä mieltä, että minäkeskeisyys ja yksilöllistyminen vaikuttavat hyvin paljon roskaamiseen; kahdeksaluokkalaisten selvästi pienempi osa (23 %) on sitä mieltä (kuvio 13).

Kohdassa ”jokin muu” mainittiin mm. sivistymättömyys, ilkeys, liiallinen sallivuus, ”kun muutkin roskaavat” -asenne, typeruus, syrjäytyminen, laiskuus, näyttämisen halu, kiire ja itsekkyyys. Kapinointia yhteiskuntaa kohtaan on pidetty vähäisenä roskaamiseen vaikuttavana tekijänä kummassakin vastaajaryhmässä,

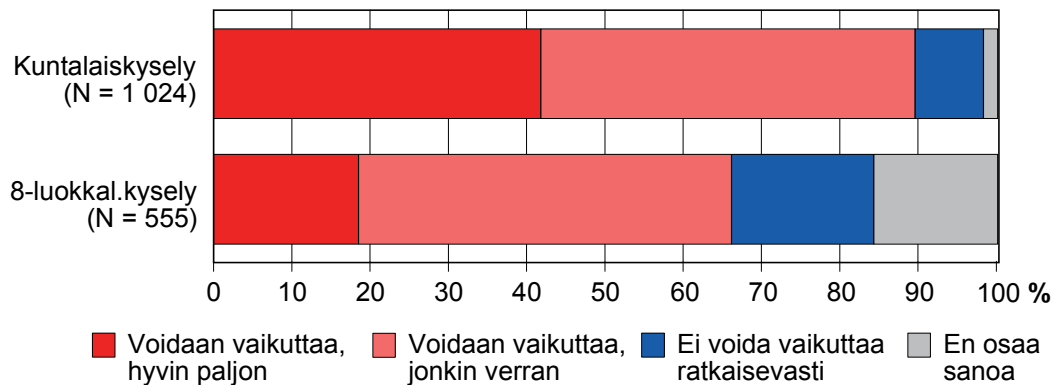
en näkemykset poikkeavat mielenkiintoisella tavalla toisistaan.

Positiivinen ympäristövalistus ja asennekasvatus on kuntalaiskyselyyn vastanneiden joukossa kannatetuin keino kannustaa kaupunkilaisia huolehtimaan roskistaan (31 % vastanneista on sitä mieltä). Toiseksi parhaana keinona pidetään roskisten tuntuvaa lisäämistä ja suurentamista (29 % vastanneista). Näiden kahden keinon kannatuksen välinen ero on varsin pieni, joten jakaumia on syytä tarkastella yhdessä: positiivista ympäristövalistusta ja asennekasvatusta pidetään parhaana keinona, mutta sen lisäksi roskiksia on oltava riittävästi ja niiden on oltava riittävän suuria. Tiukkaa valvontaa ja sakotusta on pidetty kuntalaiskyselyssä

Kuvio 14. Paras keino kannustaa kaupunkilaisia huolehtimaan roskistaan

Kuvio 15. Voidaanko valistuksella ja asennekasvatuksella vaikuttaa roskaajien käyttäytymiseen?

kolmanneksi parhaana keinona (17 % vastanneista kannattaa sitä).

Vastausvaihtoehdossa ”jokin muu” on ehdotettu muun muassa kaupunkilaisjärjen käyttöä ja sosiaalisen kontrollin lisäämistä. Suuri osa vastaajista pitää tärkeänä useamman kuin yhden keinon käyttöä samanaikaisesti. Positiivinen ympäristövalistus ja asennekasvatus sekä entistä suuremmat ja riittävän tiheästi asennetut roska-astiat näyttäisivät olevan hyvin toimiva keinoyhdistelmä roskaamisongelman ratkaisuun.

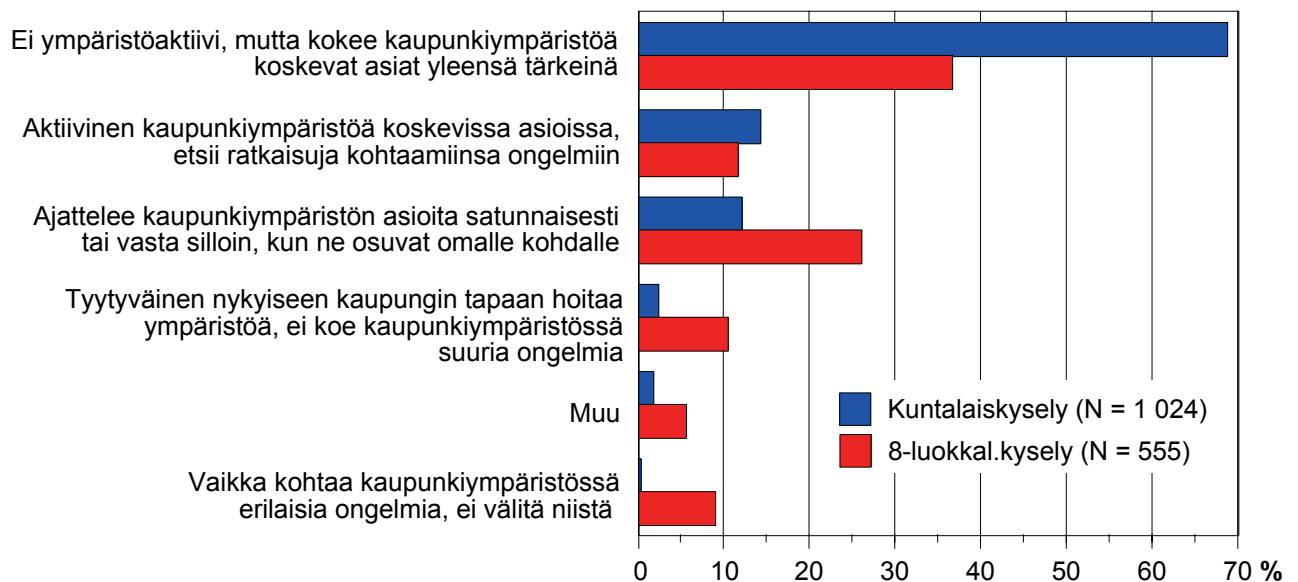
Kahdeksaluokkalaisten pitävät roskien tuntuva lisäämistä ja suurentamista parhaana keinona (32 % vastaajista). Tiukka valvonta ja sakotus on heidän vastauksissaan toiseksi parhaana pidetty keino (23 % vastaajista). Kolmanneksi kannatetuin on roska-astioiden tyhjentäminen tarpeeksi usein ja säännöllisesti (18 % vastaajista). Positiivinen ympäristövalistus ja asennekasvatus on vasta neljänneksi kannatetuin keino 8-luokkalaisten vastaajien joukossa (15 % vastaajista). Lisäksi

kahdeksaluokkalaisten on kuntalaiskyselyyn vastanneita enemmän sitä mieltä, että valistuksella ja asennekasvatuksella ei voida vaikuttaa ratkaisevasti roskaajien käyttäytymiseen (kuvio 15).

Kuntalaiskyselyyn ja 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneet suhtautuvat eri tavoin kaupunkiympäristöä koskeviin asioihin (kuvio 16). Näiden vastausjakaumien perusteella roskaaminen vaikuttaa olevan kouluikäisten näkökulmasta tavallinen ja arkipäiväinen ilmiö, ei kovin merkityksellisenä tai vakavana koettu asia (kuviot 17–18).

Niistä 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneista, jotka ovat joskus huomauttaneet roskaajalle asiasta, 38 % on kohdannut tilanteen, jossa roskaaja ei ole piitannut mitään huomauttamisesta (kuvio 18). Kuitenkin yllättävän usein huomautuksen saanut roskaaja korjasi pois omat roskansa tai siivosi jälkensä (31 % niistä, jotka ovat joskus huomauttaneet). Tämä viittaisi siihen, että 8-luokkalaisten ovat useimmiten huomauttaneet roskaa-

Kuvio 16. Suhtautuminen kaupunkiympäristöön

misesta kaverilleen. Ilmeisesti kahdeksaluokkalaisten kyselyyn ovat myös vastanneet tavallista enemmän aihepiiristä kiinnostuneet oppilaat, sillä kyselyyn vastaminen oli vapaaehtoista. Vastanneista 11 % oli joutunut ikävään sanaharkkaan roskaajan kanssa. Vastausvaihtoehtoon ”jokin muu” kirjoitetut avovastaukset kertovat elävästi roskaamistilanteista ja roskaamisen arkipäiväisyydestä koululaisten keskuudessa.

”Hän pyöräytti silmiään ja minä keräsin roskan” (Vast. 26.9.2007)

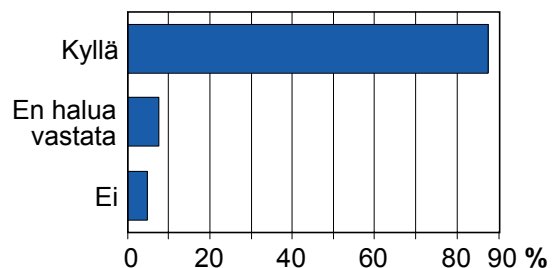
”Hän suuttui ja ei kerännyt” (Vast. 24.9.2007)

”Men det gör ju alla andra också” (Vast. 26.9.2007)

”Du är för nogran” (Vast. 27.9.2007)

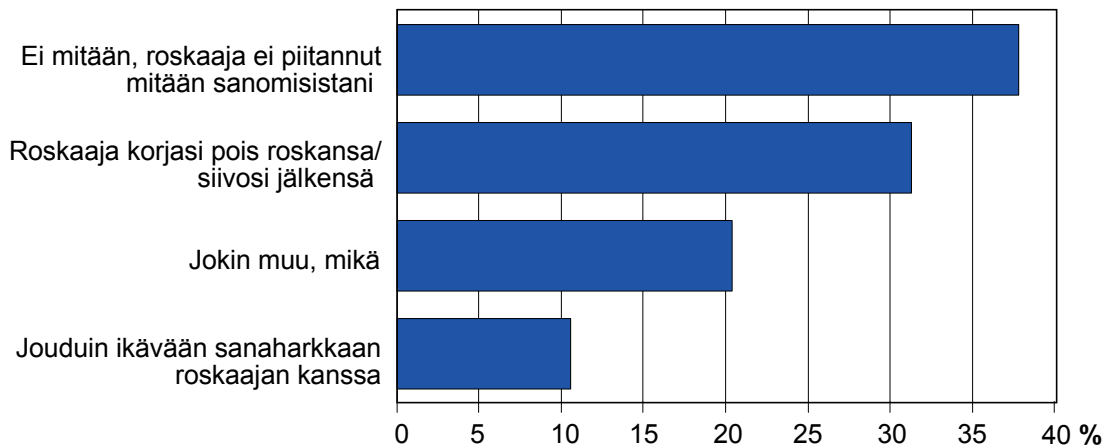
”Sanoin kaverille kerran asiasta, meille tuli pieni sanaharkka koska hän ei oikein piitannut sanomastani, mutta nosti sen sitten kuitenkin lopulta.” (Vast. 2.10.2007)

Kuvio 17. Oletko joskus nähnyt koulukaveriesi roskaavan?

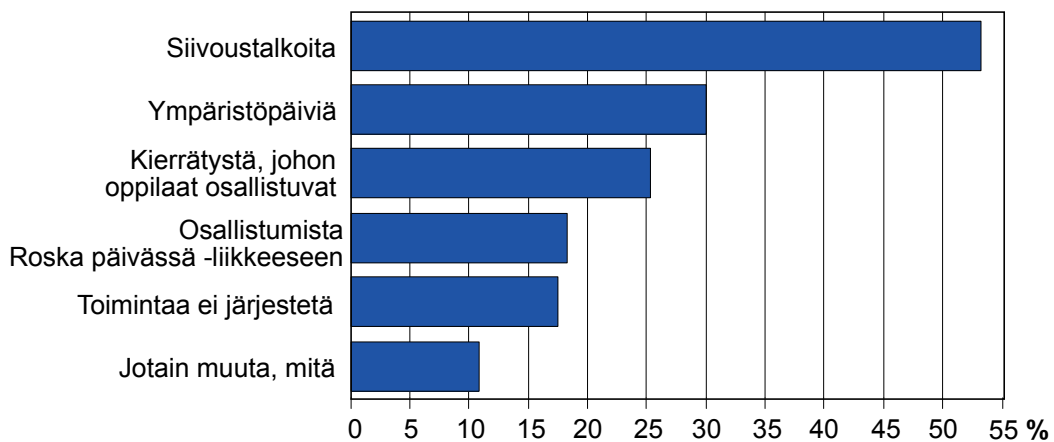

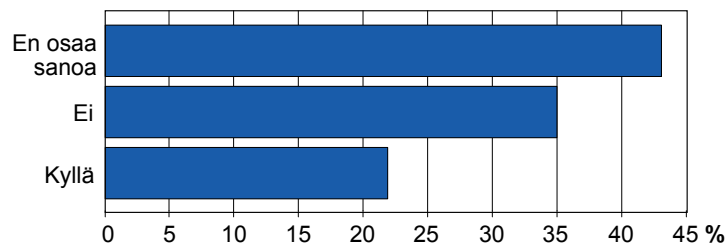
Kuvio 18. Mitä tapahtui, kun huomautit roskaajalle?

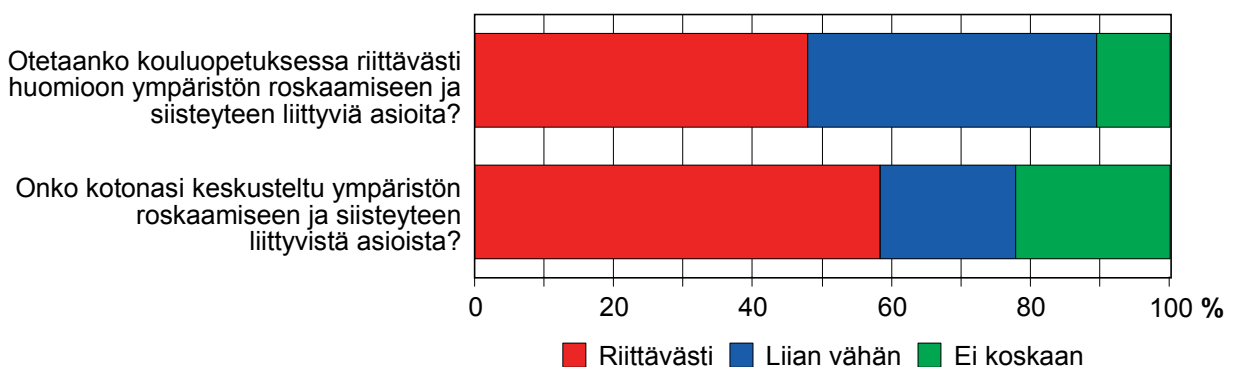
Kuvio 19. Järjestetäänkö koulussasi ympäristön siisteyteen liittyvää toimintaa?

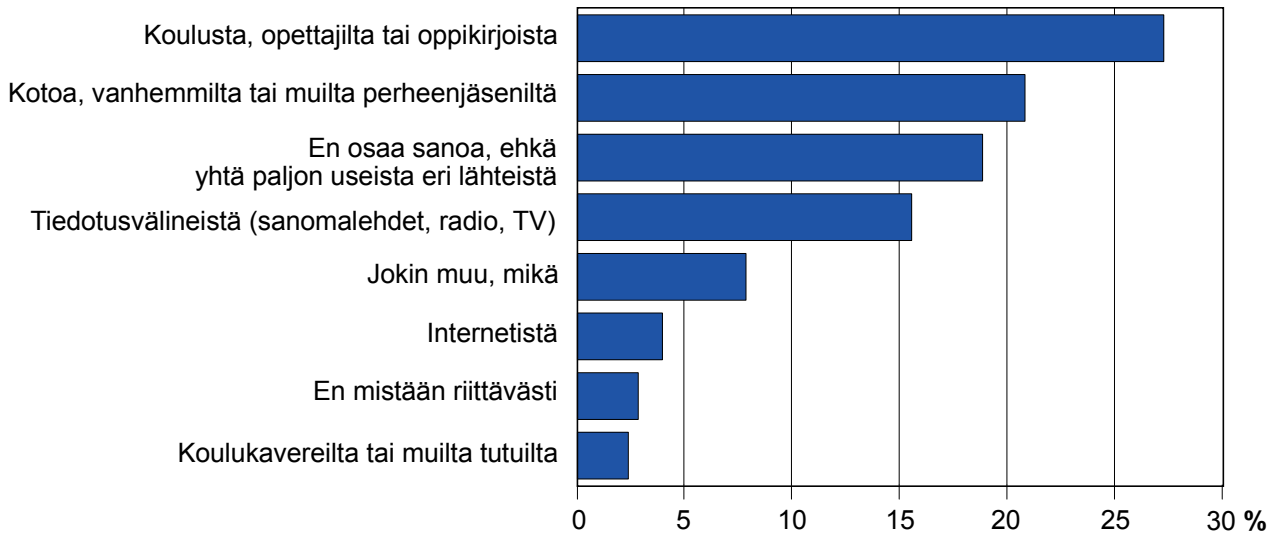
Kuvio 20. Uskotko, että kouluissa järjestettävät siivoustalkoot kannustavat koululaisia vähentämään roskaamista?

Kuvio 21. Koulun ja kodin rooli

Kuvio 22. Mistä olet saanut eniten tietoa ympäristön roskaamiseen ja siisteyteen liittyvistä asioista?

Siivoustalkoot näyttävät olevan yleisin ympäristön siisteyteen liittyvä toimintamuoto kouluissa (kuvio 19). Kahdeksasluokkalaiset eivät kuitenkaan ole kovin vakuuttuneita siitä, että ne kannustavat heitä vähentämään roskaamista (43 % vastanneista). He myös suhtautuvat siihen epäilevästi (35 % vastanneista). Hieman yli viidesosa (22 %) uskoo siivoustalkoiden kannustavaan voimaan. (kuvio 20).

Tietoa ympäristön siisteyteen ja roskaamiseen liittyvistä asioista 8-luokkalaiset ovat ilmoittaneet saa-

vansa jonkin verran enemmän koulusta, opettajilta tai oppikirjoista kuin kotoa, vaikka vastanneiden kodeisakin roskaamisesta ilmeisesti keskustellaan melko paljon (kuviot 21–22). Yleensä parhaat lähtökohdat ympäristön siisteydestä huolehtimiselle tarjoavat vanhemmat ja kotona saatu kasvatus. Yli puolet 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneista on kuitenkin sitä mieltä, ettei kouluopetuksessa oteta riittävästi huomioon ympäristön siisteyteen ja roskaamiseen liittyviä asioita (kuvio 21).

14 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkimuksessa on selvitetty kaupunkilaisten roskaamiseen liittyviä kokemuksia, asenteita ja odotuksia. Kyselyn avulla on tarkasteltu erityisesti ihmisten käyttäytymisen ja roskaantumisen välisiä syy-yhteyksiä ja roskaamisongelmaan liittyviä vastuukysymyksiä. Asukkaiden ja kaupungin vuorovaikutuksen näkökulmasta tärkeä kysymys kuuluu: kaivataanko lisää roska-astioita, voidaanko roskaajien käyttäytymiseen vaikuttaa positiivisella ympäristövalistuksella ja asennekasvatuksella, vai kannatetaanko mieluummin tiukkoja sanktioita ja rangaistuksia (porkkanaa vai keppiä).

Tutkimusaineisto mahdollistaa kuntalaiskyselyyn ja 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneiden suorien ja kaumiin vertailun. Avoimen verkkokyselyn aineisto ei edusta tilastollisesti eri väestöryhmiä. Kuntalaiskyselyyn ovat vastanneet aktiivisesti sellaiset kaupunkilaiset, joita roskaaminen häiritsee paljon, joilla on vahvat mielipiteet roskaamisesta, ja jotka ovat halunneet vaikuttaa asiaan osallistumalla kyselyyn. Ne kaupunkilaiset, jotka eivät koe roskaamista häiritsevänä tai jotka suhtautuvat roskaamiseen välinpitämättömästi, ovat jääneet verkkokyselyn tavoittamattomiin. Vastanneiden taustatiedot kertoivat, että vastanneista $\frac{3}{4}$ on naisia ja $\frac{1}{4}$ miehiä. Lisäksi vastanneista suurin osa edustaa vanhempaa ikäpolvea, jolle yhteisöllisellä vastuunkantamisella on ollut nykyistä vahvempi kollektiivinen kasvualusta. Kahdeksasluokkalaisten kohdistettu kysely antaa kuntalaiskyselyn aineistoon verraten mielenkiintoisen vertailukohdan.

Väestöä tilastollisesti edustava otoskysely roskaamisen syistä, ratkaisukeinoista ja vastuukysymyksistä mahdollistaisi väestöryhmien luotettavat vertailut esimerkiksi sukupuolen, iän ja koulutuksen mukaan. Voidaan kuitenkin epäillä, vastaisivatko roskaamiseen välinpitämättömästi suhtautuvat postitse saamaansa kyselylomakkeeseen. Jatkossa sitäkin tärkeämpää on hankkia laadullista haastattelutietoa roskaamistilanteista ja niistä inhimillisistä tekijöistä, joiden vuoksi kaupunkilaiset ”löysäilevät” esimerkiksi yleisötapah-tumissa. Varsinkin roskaajilta itseltään olisi mielenkiintoista kuulla perusteluja itse teossa.

Mitä väliä! Missä roskis?

Miksi kaupunkilainen roskaa? Siksi, että ihmiset ovat nykyisin välinpitämättömiä ja piittaamattomia yhteisten asioiden hoidosta ja kaupunkiympäristön siisteydestä, tähdentävät kuntalaiskyselyyn vastanneet. Siksi,

että roskista ei ole näköpiirissä (ei riittävän lähellä, kun sellaista tarvittaisiin), eikä roskaa viitsitäkään kantaa mukana, painottavat puolestaan 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneet.

Tutkimus on osoittanut vastaajaryhmien välillä selkeitä näkökulmaeroja useissa kysymyksissä. Tutkimus mm. osoitti, että 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneista suhteellisesti suurempi osa myöntää roskaavansa itse kuin kuntalaiskyselyyn vastanneista. Roskaamisen syitä kysyttäessä kahdeksasluokkalaisten vastaukset osoittivat heidän suhtautuvan roskaamiseen varsin rehellisesti ja mutkattomasti, vailla tarvetta peitellä asiaa: se on osa jokapäiväistä arkea, ei mikään kovin merkityksellinen tai vakava asia. He näkevät usein koulukaveriensa roskaavan, ja suuri osa vastanneista myös itse myöntää roskaavansa. Lisäksi kahdeksasluokkalaisten vastaukset osoittivat, että nuoret roskaavat ja sotkevat eniten.

Roskista huolehtiminen on välittämistä

Kuntalaiskyselyyn vastanneet suhtautuvat 8-luokkalaisten jyrkemmin roskaamiseen. Parasta keinoa kysyttäessä he uskovat silti enemmän valistuksen ja asennekasvatuksen voimaan kuin 8-luokkalaisten. Valistuksen ja asennekasvatuksen tärkeänä pidetty kohderyhmä, kouluikäiset, suhtautuu kuitenkin skeptisesti kyseiseen keinoon. Kun kysyttiin, mikä on paras keino kannustaa kaupunkilaisia huolehtimaan omista roskistaan, kahdeksasluokkalaisten kyselyyn vastanneet kannattivat kuntalaiskyselyyn vastanneita enemmän roskisten tuntuvaa lisäämistä ja suurentamista sekä tiukkaa valvontaa ja sakotusta.

Verkkokyselyn tulokset tukevat yleistä käsitystä nyky-yhteiskuntaamme leimaavasta auktoriteettiva-jeesta, joka on ollut roskaamiskeskustelussakin usein esillä. Esimerkiksi Helsingin Uutisten kesällä 2007 taloustutkimuksella teettämä gallup osoitti nuorten suhtautuvan siivottomuuteen myötämielisemmin kuin varttuneet kansalaiset (Helsingin Uutiset 1.8.2007). Tätä taustaa vasten on mielenkiintoista, 8-luokkalaisten kannattavat jämakkaa otetta enemmän kuin valistusta ja asennekasvatusta. Yhteiskunnalliseen vastuuseen kasvaminen ja välinpitämättömyyden kitkeminen ehkä edellyttäisivätkin nykyistä selkeämpien rajojen asettamista. Tämä on tärkeä näkökohta, kun kansalaisten ympäristövastuullisuutta pyritään lisäämään.

Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että roskaamisongelmassa kahdeksaluokkalaisten yhteiskunnallinen vastuu on vahvasti kehityksessä. Tärkeimmän ja keskeisimmän kasvualustan vastuuseen kasvamiselle antaa oma koti ja vanhemmat, ja kysely osoitti, että vastanneiden 8-luokkalaisten kodeissa on myös keskusteltu paljon roskaamisesta. Toisaalta tulokset viittasivat siihen, että kouluopetuksessa tulisi nykyistä enemmän pitää yllä keskustelua roskaamisesta.

Tärkeintä on asenne

Roskaamisongelmiin kyllästyneet kaupunkilaiset ovat gallup-kyselyissä valmiita kannattamaan myös roskaajien sakottamista (Kun kysytään esim. ”Pitäisikö teidän mielestänne roskaamisesta antaa sakkoja, kyllä/ ei?”). Kun tässä tutkimuksessa vastaajia pyydettiin valitsemaan paras keino vaikuttaa roskaajan käyttäytymiseen, kuntalaiskyselyyn vastanneet kannattivat enemmän positiivista ympäristövalistusta ja asennekasvatusta kuin rangaistuksia ja sakotusta.

Tutkimus osoittaa, että huomion kiinnittäminen omaan roskaamiskäyttäytymiseen on tarpeellista. Asennekasvatusta tarvitaan, jotta kaupunkiin saataisiin kaupunkielämän kohteliaisuussäännöistä huolehtivia asukkaita, jotka puuttuvat roskaamiseen aina tarvittaessa ja maltillisesti. Asennekasvatuksen on ol-

tava pitkäjänteistä, sillä roskaamiseen liittyvät asenteet muuttuvat hitaasti. Sen vuoksi asennekasvatusta on säännöllisesti kohdistettava aikuisuuteen kasvamassa oleville nuorille. Vastaajaryhmien välinen ero suhtautumisessa parhaaksi katsottuun keinoon voi olla tärkeä viesti aikuisille: myös välinpitämättömästi suhtautuvat aikuiset tarvitsevat valistusta ja asennekasvatusta. Ensisijaisesti vanhempien tehtävänä on näyttää hyvää esimerkkiä lapsille ja nuorille ja määritellä rajat sopivalle käyttäytymiselle kaupunkiympäristössä.

Monet kuntalaiskyselyn vastanneet ehdottivat harkittua siivoamista jättämistä, jotta asukkaat havahtuisivat oman roskaamiskäyttäytymisensä seurauksiin. Kyselyn tuloksista kävi myös ilmi, ettei kaupunkilaisuuteen oikeastaan kuuluisi kerätä toisten jättämiä roskia, vaan kyse on ensisijassa yksilöllisen vastuun ymmärtämisestä ja sisäistämisestä. Nämä tulokset viittaavat siihen, että asukkaiden ja kaupungin vastuunjaako olisi saatava tasapainoiseksi. Yksinomaan kaupunkijohtoiseen siivoamis- ja puhtaanapitomentaliteettiin voi liittyä noidankehä. Asukkaat eivät välttämättä tule ajatelleeksi roskaamistaan, jos jokaisen yleisötapahtuman jälkeen kaupunki tulee tehokkailla koneillaan siivoamaan jäljet. Kaupungin puistotyöntekijät ovat paikoin havainneet, että roskaaminen onkin vain lisääntynyt, kun kaupunki on lisännyt näkyvää siivoamistyötä yhteisillä alueilla (liite 4).

Roskaaja meissä itessämme

Ulkomailla on tehty roskaamiskäyttäytymistä koskevia tutkimuksia, joiden tulokset kertovat asenteiden ja käyttäytymisen ristiriidasta (EPA Litter Research Results 2007; Educating the Community About Litter 2005; Washington State Litter Study 2000). Tutkimusten tulokset eivät näytä juuri poikkeavan tämän verkkokyselytutkimuksen keskeisistä tuloksista. Meissä jokaisessa saattaa asua piilevä roskaaja. Tilaisuus tekee varkaan, vaikkapa elokuvateatterissa, joten jokaisen kannattaa miettiä omia käyttäytymistapaamuksiaan ja reagoimistaan toisten heittämiin roskiin.

Australiassa tehdyssä laajassa tutkimuksessa on hyödynnetty useita eri aineistoja kuten kirjallisuuskatsauksia, ryhmäkeskusteluja, asennekyselyjä sekä roskaamisen vastaisten kampanjoiden arviointeja (EPA Litter Research Results 2007). Tutkimuksessa on mm. tyypitelty ihmisiä roskaamisasenteiden ja -käyttäytymisen perusteella. Toisessa ääripäässä ovat omapäiset, röyhkeät ja vallitsevaa järjestystä vastustavat roskaajat, jotka saattavat olla tietoisia siitä, että roskaaminen on epäsosiaalista, mutta joilla ei ole halua tai kykyä muuttua joko vertaisryhmän paineen tai sosiaalisten ongelmien vuoksi. Toisessa ääripäässä ovat ne, jotka eivät itse roskaa ja jotka vaivautuvat siivoamaan pois toisten ihmisten roskia. Ääripäiden väliin kuuluvat ne, jotka roskaavat mukavuussyistä tai tietämättömyyttään. Roskaamiskäyttäytymisen motiivit kuitenkin vaihtelevat erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. (EPA Litter Research Results 2007.)

Edellä mainitun tutkimuksen mukaan roskaamisen keskeisiä syitä ovat: 1) laiskuus, 2) käsitys, että roskat eivät ole merkittävä ympäristöhuolen aihe sekä 3) tietyissä tilanteissa ja paikoissa (esim. elokuvateatterit, jalkapallo-ottelut) esiin putkahtava tunne, että jollekin toiselle ihmiselle kuitenkin maksetaan roskien siivoamisesta. Tutkimuksen mukaan pääasiassa kaiken ikäiset ihmiset roskaavat, mutta ennen muuta sosiaalinen konteksti vaikuttaa. Esimerkiksi jotkut ovat taipuvaisia roskaamaan, kun kukaan ei ole näkemässä, mutta eivät mielellään tekisi sitä yleisellä paikalla toisten nähden. (EPA Litter Research Results 2007.)

Amerikkalaisessa puhelinkyselyssä (Washington State Litter Study 2000) vastaajat olivat sitä mieltä, että roskaaminen kuvastaa laiskaa tai välinpitämättömyyttä käyttäytymistä. Ihmiset roskaavat koska, ”eivät välitä”, ”he ajattelevat, että joku toinen korjaa roskat pois” tai ”he eivät usko yhden roskansa haittaavan mitään”. Sitä vastoin vastaajat olivat vähemmän halukkaita hy-

väksymään väittämät, joiden mukaan roskaaminen tapahtuu puhtaasta sattumuksesta, että ”roskaajat eivät muka tajua sitä itse”. Kysely osoitti roskaamisen olevan tarkoituksellista. (Washington State Litter Study 2000, 7.)

Asukkaiden ja kaupungin vuorovaikutus

Roskista huolehtiminen tulee saada asukkaille helpoksi ja kannustavaksi. Kaupungin haasteena on löytää konkreettiset keinot, joilla asukkaiden odotuksiin voidaan vastata.

Todennäköisesti eri-ikäisten näkemykset vaihtelevat oikeiksi koetuista kaupungin toimenpiteistä. Kumppanuus periaatteena merkitsee, että molemmat osapuolet auttavat toisiaan ja molemmille on hyötyä suoritetuista toimenpiteistä. Asukkaat odottavat siistejä ja roskattomia yhteisiä alueita, joiden järjestäminen ei ole tullut kalliiksi veronmaksajien näkökulmasta. Kumppanuuden konkretisointi sopiviksi keinoiksi vaatii yhteistyötä asukkaiden kanssa, ja sen selvittämistä, mihin asukkaat ovat valmiita. Millaiset keinot auttavat siihen, että roskista huolehtiminen on helppoa ja kannustavaa?

Asukkaat odottavat veronmaksajina kaupungilta, että roska-astioita on riittävästi, ne ovat sopivan kokoisia ja oikeissa paikoissa ja että ne tyhjenetään tarpeeksi usein. Kaupungin näkökulmasta roska-astioiden määrän ja tyhjennuskertojen tulisi olla tasapainoisessa suhteessa. Tärkeintä on löytää sopiva roska-astioiden kapasiteetti, jossa niiden tilavuus ja tyhjennuskerrat ovat sopivassa suhteessa keskenään. Näin myös kustannukset ovat kaikkein pienimmät. Kiinteitä roska-astioita voidaan lisätä ja niiden kokoa kasvattaa, mutta kaikki uudet asennetut roska-astiat on myös tyhjenettävä ja tarkistettava säännöllisesti. Kesällä roska-astiakapasiteetin tarve kasvaa ja sesonkiaikaan olisi löydettävä uusia keinoja sen lisäämiseksi.

Kuntalaiskyselyyn vastanneiden mukaan roskaamisen johtuu välinpitämättömyydestä. Yksilöt eivät tunnista eivätkä koe olevansa vastuussa yhteisestä elinympäristöstä. Kaupungin näkökulmasta on tärkeää pohtia, miten kaupunkilaisten vastuullista käyttäytymistä voidaan lisätä. Asiaa tulisi pohtia hallintokuntien yhteistyönä ja kohdistaa toimenpiteet oikeaan aikaan eri ikäryhmille erilaisissa elämänvaiheissa. Erityisen tärkeää on, että roskaamista ja yhteisistä alueista huolehtimista käsitellään päiväkodeissa, kouluissa ja kodeissa ja myös vanhempia informoidaan ympäristövalistuksen tarpeesta. Toisaalta on myös tärkeää jakaa säännöllisesti tietoa, kuinka paljon yhteisiä varoja joudutaan

käyttämään toisten aiheuttamien sotkujen ja roskaamisen siivoamiseen ja mitä muuta yhteistä hyvää samalla rahalla voitaisiin saada. Eri ikäryhmille olisi kyettävä osoittamaan erilaisia vaihtoehtoja, jotka saavat ajattelemaan roskaamisen syitä ja seurauksia.

Tutkimustulokset roskaamisesta kertovat, että asenteiden ja käyttäytymisen välillä on ristiriita. Peruskysymys on, miksi kielteinen suhtautuminen roskaamiseen ei näy välttämättä omassa käyttäytymisessä? Kaupungin näkökulmasta on tärkeää kohdistaa toimenpiteitä erityisesti nuorisoon, joka kokee roskaamisen arkipäiväiseksi asiaksi ja elämään kuuluvaksi ilmiöksi. Vielä enemmän tulee välittää tietoa omaa arvomaailmaansa luovalle väestöryhmälle, eli murrosikäisille, roskaamisen kustannuksista. Kaupungin tulisi pystyä osoittamaan konkreettisesti esimerkiksi se, mitä henkilökohontaista hyvää voisi saada, mikäli roskien keräämistä ei tarvitsisi kaupunkiympäristössä ollenkaan tehdä puhtaanapitoon kuuluvana työnä.

Kuntalaiskyselyn perusteella valistus ja siisteyteen kannustaminen koetaan tehokkaammaksi kuin holhous ja syyllistäminen. Kahdeksaluokkalaiset näkivät, että toimenpiteillä, jotka kirpaisevat konkreettisesti (esim. sakko), olisi myös toivottavaa vaikutusta. Kaupungin näkökulmasta on merkillepantavaa, että vaikka pitkjänteistä valistustyötä on tehty 1990-luvun lopulta lähtien, toivottuja tuloksia ei ole selkeästi havaittavissa. Ei-toivottu käyttäytyminen ja roskaaminen ovat lisääntyneet. Onko viraston viestintätavassa jotain, joka estää viestin perille menon, ja onko viestin sisältö ollut oikea ikäryhmää ajatellen? Onko kampanjointi ollut tarpeeksi säännönmukaista, ja onko riittävän monia medioita hyödynnetty? Kuinka massiivinen ja räväkkä kampanjan tulee olla, että se huomataan ja vaikuttaa asenteisiin? Ainakin kampanjan tulisi olla ajan hengen mukainen. Vastaajat ehdottivat esimerkiksi Youtuben ja tosi-TV:n hyödyntämistä.

Tutkimuksen havainto, että koira-aitauksissa roskaamista on havaittu hyvin vähän, on huomion arvoisen. Kaupunki huolehtii koira-aitausten jätehuollon järjestämisestä, mutta edellyttää, että aitauksissa kävijät huolehtivat itse aitauksen siisteyden ylläpitämisestä. Aitauksiin on järjestetty välineet roskien ja jätösten keräämistä varten ja aitausten säännöissä annetaan selkeä viesti, että jätösten kerääminen kuuluu koiran ulkoiluttajalle. Roskaamisen ehkäisemisen näkökulmasta on kiinnostavaa, onko asukkaille osoitetulla selkeällä

signaalilla selvä vaikutus heidän käyttäytymiseen, vai toimiiko sosiaalinen kontrolli vain niin tehokkaasti. Olisi tärkeää saada laajennettua vastaava sosiaalinen kontrolli aitausten ulkopuolelle ja toisaalta ratkaista se, miten ohjeistetaan positiivisesti yhteisillä alueilla oleskelevien käyttäytymistä. Olisivatko riittävän isot, aina täyttökelpoiset roska-astiat, puistojen kaikkien sisäänkäyntien yhteydessä toimiva ratkaisu?

Miten spontaaniin liikehdintään roskaamisen lopettamiseksi voitaisiin kannustaa? Esimerkiksi kansainvälisesti internetin kautta laajalle levinnyt Roska päivässä -liike on lähtöisin aktiivisen asukkaan toimesta (<http://koti.welho.com/jpeltora/roskaliike.html>; Lindholm 2006). Rakennusvirastossa voi ilmoittautua vapaaehtoiseksi Hyvälle asialle ja saada omat roskapihdit itselle tärkeiden alueiden puhtaanapitoa varten. Voisiko samantapaista toimintaa käynnistyä myös sosiaalisen kontrollin lisäämiseksi, esimerkiksi ”Huomautus päivässä” -liike? Pohdittavaksi jää, miten asukkaiden omatoimista aktivoitumista voitaisiin edesauttaa. Oireiden sijasta olisi vaikutettava roskaamisen syihin, myös pakkausteollisuuden ja kertakäyttökulttuuriin. Sellaiset roskat, jotka kaupunkilaiset kokevat pahimpina, ovat myös ympäristön kannalta haitallisimpia.

Tiivistelmä

MIKSI KAUPUNKILAINEN ROSKAA?

Rakennusviraston verkkokyselytutkimus

Tutkimuksessa selvitettiin kaupunkilaisten roskaamiseen liittyviä kokemuksia, asenteita ja odotuksia. Käyttäytymisen ja roskaantumisen syy-yhteyksiä analysoitiin avoimen internetkyselyn avulla. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, millä tavoin kaupunki voi parhaiten toimia asukkaidensa kumppanina yhteisten alueiden siisteydestä huolehdittaessa. Tutkimuksen tulokset auttavat roskaamisen vastaisessa työssä.

Kaupunkilaiset pääsivät vastaamaan kyselyyn 19.6.–30.9.2007 välisenä aikana Helsingin kaupungin rakennusviraston, ympäristökeskuksen, Helsingin kaupunginosayhdistysten liiton (Helka ry) ja Hyvä kasvaa Helsingissä -kampanjan verkkosivuilta. Kyselyssä roskaamishavainnot rajattiin koskemaan Helsingin kaupungin yhteisiä alueita.

Tutkimuksessa vertaillaan kahden eri aineiston suoria jakaumia. Kaikille avoimeen *kuntalaiskyselyyn* vastasi 1024 henkilöä, joista 91 % asui Helsingissä ja 9 % pääosin muissa pääkaupunkiseudun kunnissa. Tutkimuksen erityiskohderyhmäksi valittiin helsinkiläisten peruskoulujen 8-luokkalaisten, jotka pääsivät vastaamaan heille suunniteltuun omaan verkkokyselylomakkeeseen 17.9.–5.10.2007 välisenä aikana opettajan sopivaksi katsomalla oppitunnilla. Tähän *8-luokkalaisten kyselyyn* vastasi 555 oppilasta.

Kuntalaiskyselyn ja 8-luokkalaisten kyselyn suorat jakaumat osoittivat vastaajaryhmien välillä näkökulmaeroja useissa roskaamisongelmaan liittyvissä kysymyksissä. Kuntalaiskyselyyn vastanneet suhtautuivat 8-luokkalaisten kyselyyn vastanneita jyrkemmin roskaamiseen. Heidän mielestään roskaamisen tärkein syy on välinpitämättömyys ja piittaamattomuus muista ihmisistä. 8-luokkalaisten puolestaan pitivät tärkeimpänä syynä sitä, ettei roskista ole näköpiirissä, eikä roskia viitsitä kantaa mukana.

Kun kysyttiin, mikä on paras keino kannustaa kaupunkilaisia huolehtimaan roskistaan, kuntalaiskyselyyn vastanneet kannattivat 8-luokkalaisten selvästi enemmän positiivista ympäristövalistusta ja asennekasvatusta. Valistuksen ja asennekasvatuksen tärkeänä pidetty kohderyhmä, kouluikäiset, näytti suhtautuvan skeptisesti kyseiseen keinoon. 8-luokkalaisten kannattivat parhaana keinona roskisten tuntuva lisäämistä ja suurentamista ja toiseksi eniten tiukkaa valvontaa ja sakotusta. Vastaajaryhmien näkemykset erosivat myös suhtautumisessa kasvatukseen. Kuntalaiskyselyyn vastanneiden mielestä huono kasvatusta tai kasvatuksen puute vaikutti yhteiskunnallisena tekijänä toiseksi eniten roskaamiseen. 8-luokkalaisten vastauksissa se oli vaikuttavana tekijänä tärkeysjärjestyksessä vasta yhdeksännellä sijalla.

Tutkimuksen mukaan yhteiskunnalliseen vastuuseen kasvaminen ja välinpitämättömyyden kitkeminen edellyttäisivät nykyistä selkeämpien rajojen asettamista. Tulosten perusteella on erityisen tärkeää, että roskaamisesta ja yhteisistä alueista huolehtimisesta keskustellaan säännöllisesti päiväkodeissa, kouluissa ja kodeissa ja myös vanhempia informoidaan ympäristövalistuksen tarpeesta. Viestittäessä eri ikäryhmille roskaamisen yhteiskunnallisista seurauksista heitä on puhuteltava heidän omalla kielellään ja heille sopivissa medioissa.

Haverinen, Risto (2008). Miksi kaupunkilainen roskaa? Rakennusviraston verkkokyselytutkimus. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuskatsauksia 2008:3. Helsinki.

Avainsanat: roskaaminen, roskaamiskäyttäytyminen, urbaanit elinympäristöongelmat

Sammandrag

VARFÖR SKRÄPAR STADSBON NER?

Byggnadskontorets webbenkät

Undersökningen klarlade stadsbornas erfarenheter, attityder och förväntningar kring nerskräpning. Med hjälp av en öppen Internetundersökning analyserades orsakssammanhangen mellan folks beteende och nerskräpandet. Syftet var att få rön om hur staden bäst kunde verka som partner för sina invånare då det gäller den allmänna snyggheten. Forskningsrönen skall vara till hjälp i arbetet mot nerskräpning.

Sommaren 2007 (19.6.–30.9.2007) fick stadsborna svara på en webbenkät på Helsingfors stads byggnadskontors och miljöcentrals hemsidor, och på Helsingfors stadsdelsföreningars förbund Helkas samt kampanjen ”Hyvä kasvaa Helsingissä” (ett bra växande H:fors) dito. I enkäten avgränsades nerskräpningsobservationerna till Helsingfors stads allmänna områden.

En jämförelse görs mellan de raka fördelningarna i två material. På *invånarenkäten*, som var öppen för allmänheten, svarade 1024 personer, varav 91 % bodde i Helsingfors och resten i huvudsak i den övriga Huvudstadsregionen.

Som specialmålgrupp för studien valdes åttondeklassister i grundskolor i Helsingfors. De fick besvara en egen webbenkät mellan den 17.9. och 5.10.2007 under en lektion som läraren ansåg lämplig. På denna *elevenkät* svarade 555 elever.

De raka fördelningarna hos invånarenkäten och elevenkäten påvisade skillnader i synvinkel på många frågor kring nerskräpning. Invånarna överlag var mera avogt inställda till nerskräpningen än eleverna. Enligt invånarna var främsta orsaken till nerskräpning likgiltighet och nonchalans mot andra människor. 8-klassisterna upplevde att viktigaste var att inga sopkärl finns

synliga, och att man inte ids bära skräpet med sig.

På frågan hur man bäst skulle sporra invånarna att inte skräpa ner nämnde invånarna klart oftare än 8-klassisterna positiv miljöfostran och attitydfostran. De som alltså skulle vara målet för denna fostran var således kritiskt inställda till detta knep. 8-klassisterna som helhet tyckte bästa sättet vore att skaffa mera och större papperskorgar och sopkärl, och näst bästa att skärpa övervakningen och bötfällningen.

Invånarnas och elevernas åsikter gick isär även beträffande uppfostran. Enligt invånarna var en dålig eller bristande uppfostran den näst viktigaste sociala bakgrundsfaktorn till nerskräpningen. I 8-klassisternas svar placerade sig uppfostran först på nionde plats bland tänkbara bakgrundsfaktorer.

Enligt undersökningen skulle en mognad till samhälleligt ansvar och en gallring av likgiltigheten förutsätta klarare gränssättning än idag. Rönen påvisar att det är särdeles viktigt att nerskräpandet och omsorgen om allmänna områden tas upp regelbundet i daghem, skolor och hem, och att även föräldrarna informeras om behovet av miljöupplysning. Informationen till folk av olika ålder skall ske på deras eget språk och i media som de följer.

Haverinen, Risto (2008). *Miksi kaupunkilainen roskaa?* (Varför skräpar stadsbon ner?). Byggnadskontorets webbenkät. Helsingfors stads faktacentral, forskningsöversikt 2008:3. Helsingfors.

Nyckelord: skräp, nerskräpningen, olägenheter i den urbana miljön

Summary

WHY DO RESIDENTS LITTER?

Web survey by the Helsinki City Public Works Department

The study analysed residents' experiences, attitudes and expectations concerning littering. In an open Internet survey, causalities between people's behaviour and littering were studied. The objective was to collect findings to help the council, i.e. the City of Helsinki, act as a partner for its residents in matters of public cleanliness. Findings are to be used in the prevention of littering.

In summer 2007 (19 June–30 Sept.), Helsinki residents could answer a web inquiry at the website of Helsinki City's Public Works Department and its Environment Centre, and at those of Helka (the Helsinki Neighbourhood Association) and of the campaign "Hyvä kasvaa Helsingissä" (a Good Growing Helsinki). The questions of the inquiry were delimited to concern only the public areas in Helsinki.

A comparison is made between the straight distributions in two materials, namely those of the *resident survey* and a *school survey*. The resident survey was open to the public and answered by 1,024 residents, 91% of whom lived in Helsinki and the remainder in the rest of the metropolitan region.

The school survey was carried out among pupils in the second last form of the compulsory education. 555 (14-15 year olds) answered the questionnaire during a lesson of the choice of their teacher.

The straight distributions of the resident survey and the school survey showed differing views on many issues of littering. On the whole, residents at large were more annoyed with littering than the pupils were. Residents tended to think the primary reason for littering is people's indifference and carelessness towards other people. 14-15 year olds felt that the most important reason was that people did not bother to carry litter with them if there was no dustbin in sight.

A more common answer among residents than pupils to the question how people could best be encouraged not to litter was to give optimistic environmental information and work on people's attitudes. Thus, the potential target of such information were critical towards this kind of solution. 14-15 year olds on the whole thought that the best way would be to get more and bigger dustbins and containers, and the second best way to upgrade surveillance and fining.

The opinions of residents and pupils differed about upbringing, too. According to residents, a bad or lacking upbringing was the second most important social background factor of littering. In the replies of the 14-15 year olds, upbringing ranked only ninth among possible background factors.

The survey suggests that a maturity to social responsibility and a reduction of carelessness requires that clearer limits are set than today. Our findings show that it is particularly important to talk about littering and about a care for public areas regularly at kindergartens and schools and in people's homes, and that parents, too, are informed about the need for environmental education. Information to people of various ages must be given in their own idiom and in the kind of media that they follow.

Haverinen, Risto (2008). *Miksi kaupunkilainen roskaa?* (Why do residents litter?). Web survey by the Helsinki City Public Works Department. Helsinki City Urban Facts Dept., *tutkimuskatsauksia* 2008:3. Helsinki.

Key words: litter, littering behaviour, problems in the urban environment

Liite 1: Kuntalaiskyselyn internetlomake

Miksi kaupunkilaiset roskaavat?

Miksi kaupunkilaiset roskaavat?

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Kaupunkiympäristön roskat ja sotkut paljastuvat keväisin, kun puistojen käyttö virkistykseen ja vapaa-ajan viettoon lisääntyy. Mitä mieltä Sinä olet roskaamisesta ja piittaamattomasta käyttäytymisestä?

Tämän kyselytutkimuksen tavoitteena on löytää uusia keinoja lopettaa roskaaminen. Siihen tarvitsemme Sinun apuasi! Vastaamalla kyselyyn annat arvokasta tietoa, joka auttaa selvittämään ihmisten käyttäytymisen ja roskaantumisen syy-yhteyksiä.

Voit vastata kyselyyn helposti netissä. Vastaamiseen kuluu aikaa noin 10 minuuttia. Tarvittaessa voit palata lomakkeella helposti taaksepäin nuolinäppäimellä ja korjata tai täydentää vastauksiasi. Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti, ainoastaan tutkimuskäyttöön.

Kyselyn toteuttaa Helsingin kaupungin rakennusvirasto osana "Hyvä kasvaa Helsingissä" -liikettä, joka kannustaa fiksuun käyttäytymiseen ja vastuullisuuteen kaupungissa (www.hyvakasvaa.fi).

LISÄTIETOJA:

VTT, sosiologi Risto Haverinen, Helsingin kaupungin tietokeskus, puh: (09) 310 39932, risto.haverinen@hel.fi

projektipäällikkö Elina Nummi, Helsingin kaupungin rakennusvirasto, puh: (09) 310 38475, elina.nummi@hel.fi

1. Häiritseekö sinua kaupunkiympäristön roskaaminen ja epäsiisteys?

- Kyllä, erittäin paljon
- Kyllä, melko paljon
- Vain harvoin tai satunnaisesti
- Ei lainkaan
- En osaa sanoa

2. Missä eri paikoissa olet havainnut roskaamista tai muuta siivottomuutta Helsingissä? Voit rastittaa useita vaihtoehtoja.

- Bussipysäkit
- Raitiovaunupysäkit
- Radanvarret tai rautatieasemat
- Metroasemat
- Bussit tai raitiovaunut
- Lähijunat tai metro

- Kääntöpaikat
- Pysäköintialueet
- Kävely- tai pyörätiet
- Torit ja aukiot
- Yleisötahtuma-alueet
- Puistot, puistoalueet tai puistotiet
- Leikkipuistot
- Koirapuistot
- Lähimetsät tai muut metsät
- Lähiliikunta-alueet (kentät, kuntoradat, hiihtoladut)
- Uimarannat, muut rannat ja uimalat
- Talojen pihat, rakennetut tontit
- Rakentamattomat tontit
- Rakennustyömaat
- Ojat, purot
- Lammet
- Luonnonsuojelualueet
- Hyötyjätteiden aluekeräyspaikat
- Kaatopaikat, maankaatopaikat
- Suurten teiden varret
- Satama-alueet
- Ulkoilusaaret
- Jokin muu, mikä _____

3. Milloin roskaaminen tai muu siivottomuus sinua kaikkein eniten häiritsee? Valitse seuraavista vaihtoehdoista yksi mielestäsi tärkein.

- Työmatkalla
- Koulumatkalla (koulul., opisk.)
- Kauppatkalla
- Matkalla harrastuksiin
- Ulkoillessa ja virkistäytyessä
- Melkein aina ja kaikissa tilanteissa
- Ei milloinkaan
- Jokin muu, mikä _____

4. Seuraavassa on lueteltu roskaamisen ja siivottomuuden eri muotoja kaupunkilaisten yhteisillä alueilla. Kuinka haitallisina pidät niitä?

	On omasta mielestäni				
	Suuri haitta	Kohtalainen haitta	Lievä haitta	Ei haittaa	En osaa sanoa
Pakkausjätteet kuten paperi- ja muovikääreet, pahvikotelot, hampurilais- ja pitsalaatikot	()	()	()	()	()
Sanomalehdet, ilmaislehdet ym. paperisilppu	()	()	()	()	()

Tupakantumpit tai tyhjät tupakka-askit	☐	☐	☐	☐	☐
Juomapullot ja -tölkit tai pullojen korkit	☐	☐	☐	☐	☐
Liiskaantunut purukumi	☐	☐	☐	☐	☐
Rikottu lasi	☐	☐	☐	☐	☐
Koirien ja muiden lemmikkieläinten jätökset	☐	☐	☐	☐	☐
Ihmisten jätökset	☐	☐	☐	☐	☐
Autonromut, renkaat, akut tms.	☐	☐	☐	☐	☐
Hylätyt huonekalut	☐	☐	☐	☐	☐
Kodinkoneet, sähkölaitteet, elektroniikkaromu	☐	☐	☐	☐	☐
Metalliromu	☐	☐	☐	☐	☐
Rakennus- tai purkujätekasat	☐	☐	☐	☐	☐
Muut ongelmajätteet	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä	☐	☐	☐	☐	☐

5. Oletko joskus itse roskannut jollakin edellisessä kysymyksessä mainitulla tavalla?

- kyllä
 ei
 en halua vastata

6. Jos vastasit edelliseen kyllä, millä tavoin? Kerro jokin esimerkki!

---

7. Mitä yleensä ajattelet, kun näet toisten kaupunkilaisten jälkeensä jättämiä roskia, jätteitä ja sotkuja?

---

8. Olet varmaankin joskus nähnyt roskaajan teossaan. Mitä luulet roskaajan silloin ajatelleen? Valitse seuraavista vaihtoehdoista yksi omasta mielestäsi tärkein.

- Roskista ei ole näköpiirissä, en viitsi kantaa roskia mukana
- Joku kuitenkin korjaa roskat ja jätteet pois
- Kukaan ei välitä siitä
- Kaikki muutkin roskaavat
- Roskat kuuluvat kaupunkiin
- Roskaamisesta ei rangaista
- "Mitä välii!"
- Jokin muu, mikä _____

9. Roskaamisen syistä on monia eri näkemyksiä. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä/eos	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Roskaantumisen tärkein syy on roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys.	☐	☐	☐	☐	☐
Roskaantumisen tärkein syy on ihmisten välinpitämättömyys ja ajattelemattomuus.	☐	☐	☐	☐	☐
Syitä on monia, ja niistä tarvitaan enemmän tietoa.	☐	☐	☐	☐	☐
Nuoret roskaavat ja sotkevat eniten.	☐	☐	☐	☐	☐
Keski-ikäiset tai sitä vanhemmat roskaavat ja sotkevat eniten.	☐	☐	☐	☐	☐
Kaiken ikäiset ihmiset roskaavat ja sotkevat.	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupunkilaiset ovat entistä piittaamattomampia yhteisistä alueista.	☐	☐	☐	☐	☐
Roskat ja sotkut kuuluvat normaalisti kaupunkiin.	☐	☐	☐	☐	☐
Huolehdin aina itse omista roskistani ja jätteistäni.	☐	☐	☐	☐	☐
Roskaamiseen ja sotkuihin suhtaudutaan nykyisin liian sallivasti.	☐	☐	☐	☐	☐

10. Mitä mieltä olet roskaamiseen liittyvistä vastuukysymyksistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä/eos	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Puhtaanapito kuuluu ainoastaan kaupungille.	( )	( )	( )	( )	( )
Asukkaat ovat päävastuussa siististä kaupunkiympäristöstä.	( )	( )	( )	( )	( )
Vastuu siisteydestä kuuluu sekä asukkaille että kaupungille, molemmille yhdessä.	( )	( )	( )	( )	( )
Valistus ja siisteyteen kannustaminen on tehokkaampaa kuin holhous ja syyllistäminen.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskaamisesta ja sotkemisesta pitäisi rangaista tuntuvasti, esim. sakottamalla.	( )	( )	( )	( )	( )
Kaupunkilaisuuteen kuuluu kerätä toisten heittämiä roskia.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskien kerääminen on noloa.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskaamiseen ja siivottomuuteen on mahdollista vaikuttaa.	( )	( )	( )	( )	( )

11. Oletko joskus huomauttanut suoraan roskaajalle asiasta?

- ( ) En koskaan
- ( ) Olen yhden kerran
- ( ) Olen useita kertoja
- ( ) Tarvittaessa melkein viikoittain tai useamminkin

12. Jos olet huomauttanut, mitä silloin tapahtui? Kerro joku esimerkki.

---

13. Entä oletko joskus ottanut yhteyttä kaupungin virastoihin roskaamisesta tai siivottomuudesta?

- ( ) En koskaan
- ( ) Olen yhden kerran
- ( ) Olen useita kertoja
- ( ) Tarvittaessa melkein viikoittain tai useamminkin

14. Poimitko itse roskia kaupunkilaisten yhteisiltä alueilta, kuten kaduilta, puistoista, rannoilta ja virkistysalueilta?

- ( ) En koskaan
 ( ) Harvoin
 ( ) Melko usein
 ( ) Tarvittaessa melkein viikoittain tai useamminkin

15. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa sinua parhaiten? Valitse sopivin.

- ( ) Puutun usein hanakasti roskaamiseen ja siivottomuuteen, saatan myös huomauttaa asiasta suoraan roskaajalle
 ( ) Roskaaminen ei ole minulle mikään ongelma, sillä joku kuitenkin korjaa roskat ja jätteet pois yhteisiltä alueilta
 ( ) Huolehdin kyllä omista roskistani ja jätteistäni, mutta en mielelläni puuttuisi toisten tekemisiin
 ( ) Huolehdin omista roskistani ja jätteistäni, tarvittaessa kerään toistenkin roskia ja jätteitä
 ( ) Jokin muu, mikä _____

16. Alla on esimerkkejä erilaisista roskaamistilanteista. Milloin sinä olisit valmis puuttumaan roskaamiseen? Mikä on mielestäsi paras tapa toimia kyseisessä tilanteessa?

	Puututko tilanteeseen?			Mikä on paras tapa toimia?			
	Puutun hanakasti	Saatan puuttua	En missään tapauksessa puutu	Huomauttaa asiasta	Siivota itse	Ilmoittaa mieluummin viranomaisille	Jättää asia sikseen
Kaverisi heittää tyhjän karamellipussin kadulle.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Joku on jättänyt tyhjän pitsalaatikon puistonpenkille.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Yleisötapahtumassa toiset heittelevät roskia ja ruuantähteitä ympäriinsä.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Tuntematon porukka rellestää leikkipuistossa roskaten ja rikkoen pulloja.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Naapurisi vie puutarhajätteensä lähimetsään.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Koiraa ulkoiluttaessasi näet, että joku tuo peräkärjyllään jättesäkkejä metsään.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Lenkkeillessäsi huomaat tienpenkalle kipatun vanhan jääkaapin.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

Tuttavasi viskaa tupakantumpin kadulle.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Piknik-seurueesi jäsen jättää eväspaperinsa nurmikolle.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Yleiselle parkkipaikalle on tuotu akkuja ja autonrenkaita.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Lapsi heittää karkkipapereita pihalle.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

17. Mitä ajatuksia edellä mainitut tilanteet sinussa herättivät? Voivatko kaupunkilaiset puuttua toistensa tekemisiin?

---

18. Roskaamisen torjuminen maksaa. Mitä odotat veronmaksajana kaupungin tekävän roskaamisongelmalle?

---

19. Mitkä seuraavista tekijöistä vastaavat omaa käsitystäsi roskaantumisen ja siivottomuuden perimmäisistä syistä? Arvioi, miten voimakkaasti mainitut tekijät vaikuttavat roskaamiseen.

	Vaikuttaa hyvin paljon	Vaikuttaa melko paljon	Vaikuttaa vähän	Ei vaikuta yhtään	En osaa sanoa
Suomalaiset eivät ole vielä oppineet elämään siististi kaupungissa.	( )	( )	( )	( )	( )
Välinpitämättömyys/piittaamattomuus muista ihmisistä.	( )	( )	( )	( )	( )
Huono kasvatus/kasvatuksen puute.	( )	( )	( )	( )	( )
Tiedon puute.	( )	( )	( )	( )	( )
Kyvyttömyys ottaa vastuuta omista tekemisistään.	( )	( )	( )	( )	( )
Kapinointi yhteiskuntaa kohtaan.	( )	( )	( )	( )	( )
Asenne, että kaupunki siivoaa roskat ja sotkut.	( )	( )	( )	( )	( )
Minäkeskeisyys ja yksilöllistyminen.	( )	( )	( )	( )	( )
Liiallinen päihteiden käyttö julkisilla alueilla.	( )	( )	( )	( )	( )

Ajattelemattomuus/ huolimattomuus.	☐	☐	☐	☐	☐
Vieraantuneisuus omasta asuinympäristöstä.	☐	☐	☐	☐	☐
Roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys.	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä	☐	☐	☐	☐	☐

20. Mikä seuraavista on mielestäsi kaikkein paras keino kannustaa kaupunkilaisia huolehtimaan itse roskistaan ja jätteistään? Valitse tärkein.

- Tiukka valvonta ja sakotus
- Roskisten tuntuva lisääminen ja suurentaminen
- Roska-astioiden tyhjentäminen tarpeeksi usein ja säännöllisesti
- Kaupunki tarjoaa asukkailleen välineet roskien keräämiseen
- Positiivinen ympäristövalistus ja asennekasvatus
- Jokin muu, mikä _____

21. Voidaanko roskaajien käyttäytymiseen mielestäsi vaikuttaa valistuksella ja asennekasvatuksella?

- Voidaan vaikuttaa, hyvin paljon
- Voidaan vaikuttaa, jonkin verran
- Ei voida vaikuttaa ratkaisevasti
- En osaa sanoa

22. Miten jokainen kaupunkilainen voi itse vaikuttaa kaupungin siisteyteen ja viihtyisyyteen?

---

23. Mikä on oma ehdotuksesi roskaamisen ja siivottomuuden vähentämiseksi? Keksi uusi idea!

TAUSTATIETOSI

TAUSTATIEDOT OVAT ERITTÄIN TÄRKEITÄ TUTKIMUKSEN ONNISTUMISEN KANNALTA!

24. Mistä sait tiedon tästä kyselystä?

- Rakennusviraston kotisivulta
- Ympäristökeskuksen kotisivulta
- "Hyvä kasvaa Helsingissä" -kampanjan kotisivulta
- Helsingin Kaupunginosayhdistysten Liitto ry:n (HELKA) kotisivulta
- Sanomalehdestä, radiosta tai TV:stä
- Jokin muu, mikä _____

25. Sukupuolesi?

- Nainen
- Mies

26. Minä vuonna olet syntynyt? _____

27. Mikä on postinumerosi? (esim. 00250 Helsinki)

_____

28. Kuinka kauan olet asunut nykyisessä asuinpaikassasi?

- Alle vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- yli 10 vuotta

29. Miltä paikkakunnalta olet alunperin kotoisin?

_____

30. Mikä on koulutuksesi?

- peruskoulu
- lukio
- ylioppilas
- ammattikoulu
- opistotason tutkinto
- ammattikorkeakoulututkinto
- alempi korkeakoulututkinto
- ylempi korkeakoulututkinto
- Jokin muu, mikä _____

31. Ammatillinen asemasi tällä hetkellä?

- johtavassa asemassa
- ylempi toimihenkilö
- toimihenkilö
- yrittäjä
- työntekijä
- työtön
- opiskelija
- koululainen
- eläkeläinen
- Jokin muu, mikä _____

32. Montako jäsentä ruokakuntaasi kuuluu?

_____

33. Onko perheessäsä kouluikäisiä lapsia?

- kyllä
- ei

34. Miten asut?

	Oma	Vuokra	Asumisoikeus	Osaomistus
Kerrostalossa	☐	☐	☐	☐
Omakotitalossa	☐	☐	☐	☐
Rivitalossa	☐	☐	☐	☐
Paritalossa	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä	☐	☐	☐	☐

35. Jos kuljet työssä, millä tavoin yleensä liikut työmatkasi? Voit rastittaa alla olevista yhden tai useamman vaihtoehdon.

- Omalla autolla
- Bussilla
- Junalla
- Raitiovaunulla
- Metrolla
- Moottoripyörällä tai mopolla
- Polkupyörällä
- Kuljen jalkaisin
- Työskentelen kotona
- Jokin muu, mikä _____

36. Mitä kaupunkiympäristö sinulle merkitsee?

- Olen kaupunkiympäristöä koskevissa asioissa aktiivinen, etsin ratkaisuja kohtaamiini ongelmiin
- En ole ympäristöaktiivi, mutta koen kaupunkiympäristöä koskevat asiat yleensä tärkeinä
- Ajattelen kaupunkiympäristön asioita satunnaisesti tai vasta silloin, kun ne osuvat omalle kohdalleni
- Vaikka kohtaan kaupunkiympäristössä erilaisia ongelmia, en välitä niistä
- Olen tyytyväinen nykyiseen kaupungin tapaan hoitaa ympäristöä, en koe kaupunkiympäristössä suuria ongelmia
- Jokin muu, mikä _____

37. Kommentteja ja palautetta kyselystä

Vastasithan kaikkiin kysymyksiin?

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Liite 2: Kahdeksasluokkalaisten kyselyn internetlomake

Miksi kaupunkilainen roskaa? Kysely helsinkiläisten peruskoulujen kahdeksasluokkalaisille

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Ihmisten ympäristöön heittämät roskat ja tavarat harmittavat monia kaupunkilaisia. Mitä mieltä sinä olet roskaamisesta ja piittaamattomasta käyttäytymisestä?

Tältä sivulta pääset osallistumaan kyselytutkimukseen, jonka tavoitteena on löytää uusia keinoja lopettaa roskaaminen. Kysely on tarkoitettu kaikille helsinkiläisten peruskoulujen kahdeksasluokkalaisille. Vastaaminen kannattaa: tutkimukseen osallistuvien koululuokkien kesken arvotaan leffaliput kahden luokan kaikille oppilaille!

OHJEET VASTAAMISEEN: Varaa vastaamiselle aikaa noin 15 minuuttia. Voit siirtyä lomakkeella helposti eteen- ja taaksepäin sivun alalaidassa olevilla *jatka/ takaisin* -näppäimillä ja korjata tai täydentää vastauksiasi. Vastaathan kaikkiin kysymyksiin huolellisesti, oman mielipiteesi mukaan! Vastattuasi myös kyselyn loppupuolella oleviin taustatietokysymyksiin, paina lopuksi *lähetä* -painiketta.

Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti, ainoastaan tutkimuskäyttöön.

Kyselyn toteuttaa Helsingin kaupungin rakennusvirasto osana "Hyvä kasvaa Helsingissä" -liikettä, joka kannustaa fiksuun käyttäytymiseen ja vastuullisuuteen kaupungissa.

LISÄTIETOJA:

VTT, sosiologi Risto Haverinen, Helsingin kaupungin tietokeskus, puh: (09) 310 39932, risto.haverinen@hel.fi

projektipäällikkö Elina Nummi, Helsingin kaupungin rakennusvirasto, puh: (09) 310 38475, elina.nummi@hel.fi

1. Häiritseekö sinua kaupunkiympäristön roskaaminen ja epäsiisteys?

- Kyllä, erittäin paljon
- Kyllä, melko paljon
- Vain harvoin tai satunnaisesti
- Ei lainkaan
- En osaa sanoa

2. Missä eri paikoissa olet havainnut roskaamista tai muuta siivottomuutta Helsingissä? Voit rastittaa useita vaihtoehtoja.

- Bussipysäkit
- Raitiovaunupysäkit
- Radanvarret tai rautatieasemat
- Metroasemat

- Bussit tai raitiovaunut
- Lähijunat tai metro
- Kääntöpaikat
- Pysäköintialueet
- Kävely- tai pyörätiet
- Torit ja aukiot
- Yleisötapahtuma-alueet
- Puistot, puistoalueet tai puistotiet
- Leikkipuistot
- Koirapuistot
- Lähimetsät tai muut metsät
- Lähiliikunta-alueet (kentät, kuntoradat, hiihtoladut)
- Uimarannat, muut rannat ja uimalat
- Talojen pihat, rakennetut tontit
- Rakentamattomat tontit
- Rakennustyömaat
- Ojat, purot
- Lammet
- Luonnonsuojelualueet
- Hyötyjätteen aluekeräyspaikat
- Kaatopaikat, maankaatopaikat
- Suurten teiden varret
- Satama-alueet
- Ulkoilusaaret
- Jokin muu, mikä _____

**3. Milloin roskaaminen tai muu siivottomuus häiritsee sinua kaikkein eniten?
Valitse seuraavista vaihtoehdoista yksi mielestäsi tärkein.**

- Koulumatkalla tai koulun lähiympäristössä
- Kaupungilla hengaillessa
- Kaupassa tai ostoksilla käydessä
- Harrastusten parissa tai matkalla harrastuksiin
- Ulkoillessa ja virkistäytyessä
- Melkein aina ja kaikissa tilanteissa
- Ei milloinkaan
- Jokin muu, mikä _____

4. Seuraavassa on lueteltu roskaamisen ja siivottomuuden eri muotoja kaupunkilaisten yhteisillä alueilla. Kuinka haitallisina pidät niitä?

	On omasta mielestäni				
	Suuri haitta	Kohtalainen haitta	Lievä haitta	Ei haittaa	En osaa sanoa
Pakkausjätteet kuten paperi- ja muovikääreet, pahvikotelot, hampurilais- ja pitsalaatikot	☐	☐	☐	☐	☐
Sanomalehdet, ilmaislehdet ym. paperisilppu	☐	☐	☐	☐	☐
Tupakantumpit tai tyhjät tupakka-askit	☐	☐	☐	☐	☐
Juomapullot ja - tölkit tai pullojen korkit	☐	☐	☐	☐	☐

Liiskaantunut purukumi	☐	☐	☐	☐	☐
Rikottu lasi	☐	☐	☐	☐	☐
Koirien ja muiden lemmikkieläinten jätökset	☐	☐	☐	☐	☐
Ihmisten jätökset	☐	☐	☐	☐	☐
Autonromut, renkaat, akut tms.	☐	☐	☐	☐	☐
Hylätyt huonekalut	☐	☐	☐	☐	☐
Kodinkoneet, sähkölaitteet, elektroniikkaromu	☐	☐	☐	☐	☐
Metalliromu	☐	☐	☐	☐	☐
Rakennus- tai purkujätekasat	☐	☐	☐	☐	☐
Muut ongelmajätteet	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä	☐	☐	☐	☐	☐

5. Oletko joskus itse roskannut kaupunkiympäristöä jollakin tavalla?

- Kyllä
- Ei
- En halua vastata

6. Oletko joskus nähnyt koulukaveriesi roskaavan?

- Kyllä
- Ei
- En halua vastata

7. Mitä roskaaja tavallisesti ajattelee? Valitse seuraavista vaihtoehtoista yksi omasta mielestäsi tärkein.

- Roskista ei ole näköpiirissä, en viitsi kantaa roskia mukana
- Joku kuitenkin korjaa roskat ja jätteet pois
- Kukaan ei välitä siitä
- Kaikki muutkin roskaavat
- Roskat kuuluvat kaupunkiin
- Roskaamisesta ei rangaista
- "Mitä välii!"
- Jokin muu, mikä _____

8. Roskaamisen syistä on erilaisia mielipiteitä. Mitä mieltä sinä olet seuraavista väittämistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä/eos	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Roskaantumisen tärkein syy on roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskaantumisen tärkein syy on ihmisten välinpitämättömyys ja ajattelemattomuus.	( )	( )	( )	( )	( )
Syitä on monia, ja niistä tarvitaan enemmän tietoa.	( )	( )	( )	( )	( )
Nuoret roskaavat ja sotkevat eniten.	( )	( )	( )	( )	( )
Keski-ikäiset tai sitä vanhemmat roskaavat ja sotkevat eniten.	( )	( )	( )	( )	( )
Kaiken ikäiset ihmiset roskaavat ja sotkevat.	( )	( )	( )	( )	( )
Kaupunkilaiset ovat entistä piittaamattomampia yhteisistä alueista.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskat ja sotkut kuuluvat normaalisti kaupunkiin.	( )	( )	( )	( )	( )
Huolehdin aina itse omista roskistani ja jätteistäni.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskaamiseen ja sotkuihin suhtaudutaan nykyisin liian sallivasti.	( )	( )	( )	( )	( )

9. Mitä mieltä olet seuraavista roskamiseen liittyvistä vastuukysymyksistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä/eos	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Puhtaanapito kuuluu ainoastaan kaupungille.	( )	( )	( )	( )	( )
Asukkaat ovat päävastuussa siististä kaupunkiympäristöstä.	( )	( )	( )	( )	( )
Vastuu siisteydestä kuuluu sekä asukkaille että kaupungille, molemmille yhdessä.	( )	( )	( )	( )	( )
Valistus ja siisteyteen kannustaminen on tehokkaampaa kuin holhous ja syyllistäminen.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskaamisesta ja sotkemisesta pitäisi rangaista tuntuvasti, esim. sakottamalla.	( )	( )	( )	( )	( )
Kaupunkilaisuuteen kuuluu kerätä toisten heittämiä roskia.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskien kerääminen on noloa.	( )	( )	( )	( )	( )
Roskaamiseen ja siivottomuuteen on mahdollista vaikuttaa.	( )	( )	( )	( )	( )
Koulussa pitäisi keskustella nykyistä enemmän ympäristön roskaamiseen ja siisteyteen liittyvistä kysymyksistä.	( )	( )	( )	( )	( )

10. Oletko joskus huomauttanut suoraan roskaajalle asiasta?

- ( ) En koskaan
- ( ) Olen yhden kerran
- ( ) Olen useita kertoja
- ( ) Tarvittaessa melkein viikoittain tai useamminkin

11. Jos olet huomauttanut, mitä silloin tapahtui (vastaa tähän vain, jos olet huomauttanut)?

- ( ) Roskaaja korjasi pois roskansa/ siivosi jälkensä
- ( ) Ei mitään, roskaaja ei piitannut mitään sanomisistani
- ( ) Jouduin ikävään sanaharkkaan roskaajan kanssa
- ( ) Jokin muu, mikä _____

12. Järjestetäänkö omassa koulussasi ympäristön siisteyteen liittyvää toimintaa? Voit rastittaa seuraavista yhden tai usemman vaihtoehdon.

- Siivoustalkoita
- Ympäristöpäiviä
- Kierrätystä, johon oppilaat osallistuvat
- Osallistumista Roska päivässä -liikkeeseen
- Toimintaa ei järjestetä
- Jotain muuta, mitä _____

13. Uskotko, että kouluissa järjestettävät siivoustalkoot kannustavat koululaisia huolehtimaan yhteisen ympäristömme siisteydestä ja vähentämään roskaamista?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

14. Otetaanko kouluopetuksessa mielestäsi riittävästi huomioon ympäristön roskaamiseen ja siisteyteen liittyviä asioita?

- Riittävästi
- Liian vähän
- Ei koskaan

15. Oletko joskus itse poiminut roskia kaupunkilaisten yhteisiltä alueilta kuten kaduilta, puistoista, rannoilta tai virkistysalueilta?

- En koskaan
- Harvoin
- Melko usein
- Tarvittaessa melkein viikoittain tai useamminkin

16. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa sinua parhaiten? Valitse sopivin.

- Puutun usein hanakasti roskaamiseen ja siivottomuuteen, saatan myös huomauttaa asiasta suoraan roskaajalle
- Roskaaminen ei ole minulle mikään ongelma, sillä joku kuitenkin korjaa roskat ja jätteet pois yhteisiltä alueilta
- Huolehdin kyllä omista roskistani ja jätteistäni, mutta en mielelläni puuttuisi toisten tekemisiin
- Huolehdin omista roskistani ja jätteistäni, tarvittaessa kerään toistenkin roskia ja jätteitä
- Jokin muu, mikä _____

17. Alla on kuviteltuja esimerkkejä erilaisista roskaamistilanteista. Milloin sinä olisit valmis puuttumaan roskaamiseen? Ruksaa myös, mikä on mielestäsi paras tapa toimia kyseisessä tilanteessa?

	Puututko tilanteeseen?			Mikä on mielestäsi paras tapa toimia?			
	Puutun hanakasti	Saatan puuttua	En missään tapauksessa puutu	Huomautan asiasta roskaajalle	Siivoan itse roskat pois	Ilmoitan mieluummin viranomaisille	Jätän asian siksi
Kaverisi heittää tyhjän karamellipussin kadulle.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Joku on jättänyt tyhjän pitsalaatikon puistonpenkille.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Yleisötapahtumassa toiset heittelevät roskia ja ruuantähteitä ympäriinsä.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Tuntematon porukka rellestää leikkipuistossa roskaten ja rikkoen pulloja.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Naapurisi vie puutarhajätteensä lähimetsään.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Koiraa ulkoiluttaessasi näet, että joku tuo peräkärjyllään jättesäkkejä metsään.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Lenkkeillessäsi huomaat tienpenkelle kipatun vanhan jääkaapin.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Tuttavasi viskaa tupakantumpin kadulle.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Piknik-seurueesi jäsen jättää eväspaperinsa nurmikolle.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Yleiselle parkkipaikalle on tuotu akkuja ja autonrenkaita.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Lapsi heittää karkkipapereita pihalle.	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

18. Onko kotonasi keskusteltu ympäristön roskaamiseen ja siisteyteen liittyvistä asioista?

- Riittävästi
 Liian vähän
 Ei koskaan

19. Mistä olet saanut eniten tietoa ympäristön roskaamiseen ja siisteyteen liittyvistä asioista?

- Kotoa, vanhemmilta tai muilta perheenjäseniltä
 Koulusta, opettajilta tai oppikirjoista
 Koulukavereilta tai muilta tutuilta
 Tiedotusvälineistä (sanomalehdet, radio, TV)
 Internetistä
 En mistään riittävästi
 En osaa sanoa, ehkä yhtä paljon useista eri lähteistä
 Jokin muu, mikä _____

20. Onko saamasi tieto vaikuttanut omaan roskaamiskäyttäytymiseesi?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa
 En ole saanut tietoa ympäristön siisteyteen liittyvistä asioista
 Jokin muu, mikä _____

21. Arvioi, kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttavat roskaamiseen ja siivottomuuteen.

	Vaikuttaa hyvin paljon	Vaikuttaa melko paljon	Vaikuttaa vähän	Ei vaikuta yhtään	En osaa sanoa
Suomalaiset eivät ole vielä oppineet elämään siististi kaupungissa.	☐	☐	☐	☐	☐
Välinpitämättömyys/piittaamattomuus muista ihmisistä.	☐	☐	☐	☐	☐
Huono kasvatusta/kasvatuksen puute.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedon puute.	☐	☐	☐	☐	☐
Kyvyttömyys ottaa vastuuta omista tekemisistään.	☐	☐	☐	☐	☐
Kapinointi yhteiskuntaa kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Asenne, että kaupunki siivoaa roskat ja sotkut.	☐	☐	☐	☐	☐
Minäkeskeisyys ja yksilöllistyminen.	☐	☐	☐	☐	☐
Liiallinen päihteiden käyttö julkisilla alueilla.	☐	☐	☐	☐	☐

Ajattelemattomuus/ huolimattomuus.	☐	☐	☐	☐	☐
Vieraantuneisuus omasta asuinympäristöstä.	☐	☐	☐	☐	☐
Roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys.	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä	☐	☐	☐	☐	☐

22. Mikä seuraavista on mielestäsi kaikkein paras keino kannustaa kaupunkilaisia huolehtimaan itse roskistaan ja jätteistään? Valitse tärkein.

- Tiukka valvonta ja sakotus
- Roskisten tuntuva lisääminen ja suurentaminen
- Roska-astioiden tyhjentäminen tarpeeksi usein ja säännöllisesti
- Kaupunki tarjoaa asukkailleen välineet roskien keräämiseen
- Positiivinen ympäristövalistus ja asennekasvatus
- Jokin muu, mikä _____

23. Voidaanko roskaajien käyttäytymiseen mielestäsi vaikuttaa neuvonnalla ja asennekasvatuksella?

- Voidaan vaikuttaa, hyvin paljon
- Voidaan vaikuttaa, jonkin verran
- Ei voida vaikuttaa ratkaisevasti
- En osaa sanoa

24. Mikä on oma ehdotuksesi roskaamisen ja siivottomuuden vähentämiseksi? Keksi uusi idea!

LOPUKSI TAUSTATIETOJA TUTKIMUSTA VARTEN.

VASTAATHAN KAIKKIIN KYSYMYKSIIN!

25. Olen

- Tyttö
- Poika

26. Kouluni on

- 1. Ala-Malmin peruskoulu
- 2. Aleksis Kiven peruskoulu
- 3. Alppilan yläasteen koulu
- 4. Arabian peruskoulu
- 5. Aurinkolahden peruskoulu
- 6. Botby högstadieskola
- 7. Etu-Töölön yläasteen koulu
- 8. Haagan peruskoulu
- 9. Hiidenkiven peruskoulu
- 10. Högstadieskolan Lönkan
- 11. Högstadieskolan Svenska normallyceum
- 12. Itäkeskuksen peruskoulu
- 13. Jakomäen yläasteen koulu
- 14. Kallahden peruskoulu
- 15. Kannelmäen peruskoulu
- 16. Kruununhaan yläasteen koulu
- 17. Käpylän peruskoulu
- 18. Laajasalon yläasteen koulu
- 19. Latokartanon peruskoulu
- 20. Malmin yläasteen koulu
- 21. Meilahden yläasteen koulu
- 22. Munksnäs högstadieskola
- 23. Myllypuron yläasteen koulu
- 24. Pakilan yläasteen koulu
- 25. Pitäjänmäen peruskoulu
- 26. Porolahden peruskoulu
- 27. Puistolan peruskoulu
- 28. Pukinmäen peruskoulu
- 29. Resson peruskoulu
- 30. Siilitien peruskoulu
- 31. Strömbergin ala-asteen koulu
- 32. Suutarilan yläasteen koulu
- 33. Tehtaanpuiston yläasteen koulu
- 34. Torpparinmäen peruskoulu
- 35. Vartiokylän yläasteen koulu
- 36. Vesalan yläasteen koulu
- 37. Vuosaaren peruskoulu
- 38. Yhtenäiskoulu (ala- ja yläaste)
- 39. Zacharias Topeliuskolan
- 40. Åshöjdens grundskola
- 41. Joku muu

27. Luokkani on (esim. 8A) _____

28. Postinumeroni on _____

29. Kuinka kauan olet asunut nykyisessä asuinpaikassasi?

- Alle vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- yli 10 vuotta

30. Oletko syntyperäinen helsinkiläinen?

- kyllä
- ei

31. Montako jäsentä perheeseesi kuuluu yhteensä, sinut mukaan lukien?

- Kaksi
- Kolme
- Neljä
- Viisi tai enemmän

32. Montako sisarusta sinulla on?

- Ei sisaruksia
- Yksi
- Kaksi
- Kolme
- Neljä tai enemmän

33. Mitä kaupunkiympäristö sinulle merkitsee? Mikä seuraavista kuvaa sinua parhaiten?

- Olen kaupunkiympäristöä koskevissa asioissa aktiivinen, etsin ratkaisuja kohtaamiini ongelmiin
- En ole ympäristöaktiivi, mutta koen kaupunkiympäristöä koskevat asiat yleensä tärkeinä
- Ajattelen kaupunkiympäristön asioita satunnaisesti tai vasta silloin, kun ne osuvat omalle kohdalleni
- Vaikka kohtaan kaupunkiympäristössä erilaisia ongelmia, en välitä niistä
- Olen tyytyväinen nykyiseen kaupungin tapaan hoitaa ympäristöä, en koe kaupunkiympäristössä suuria ongelmia
- Jokin muu, mikä _____

34. Mitä mieltä olet tästä kyselystä?
Kommentoi ja anna palautetta!

KIITOS VASTAUKSESTASI!

ONNEA ELOKUVALIPPUJEN ARVONTAAN!

www.hyvakasvaa.fi

Liite 3: Kuvioiden jakaumat

Kuvio 1. Häiritseekö sinua kaupunkiympäristön roskaaminen ja epäsiisteys?

	Kuntalais- kysely	8-luokkal. kysely
	(N= 1024)	(N=555)
Kyllä, erittäin paljon	60,0%	14,6%
Kyllä, melko paljon	34,6%	36,3%
Vain harvoin tai satunnaisesti	5,1%	34,7%
Ei lainkaan	0,2%	8,9%
En osaa sanoa	0,1%	5,4%
	100,0%	99,9%

Kuvio 2. Missä paikoissa olet havainnut roskaamista Helsingissä?

	Kuntalais- kysely	8-luokkal. kysely
	(N= 1024)	(N=555)
Yleisötapahtuma-alueet	79,3%	68,4%
Bussipysäkit	79,2%	83,5%
Puistot, puistoalueet tai puistotiet	76,2%	69,4%
Torit ja aukiot	65,6%	83,2%
Radanvarret tai rautatieasemat	64,4%	69,1%
Raitiovaunupysäkit	58,2%	60,0%
Metroasemat	52,8%	68,7%
Kävely- tai pyörätiet	52,3%	48,5%
Ojat, purot	51,2%	62,4%
Lähimetsät tai muut metsät	50,9%	57,9%
Bussit tai raitiovaunut	50,2%	52,3%
Rakentamattomat tontit	50,2%	32,7%
Suurten teiden varret	47,7%	42,9%
Pysäköintialueet	42,5%	44,1%
Lähijunat tai metro	42,4%	51,9%
Uimarannat, muut rannat ja uimalat	40,2%	57,0%
Talojen pihat, rakennetut tontit	32,1%	34,2%
Rakennustyömaat	29,2%	42,5%
Leikkipuistot	28,3%	45,4%
Kääntöpaikat	25,5%	24,4%
Hyötyjätteiden aluekeräyspaikat	25,2%	29,5%
Lähiliikunta-alueet (kentät, kuntoradat, hiihtoladut)	20,5%	30,6%
Lammet	16,0%	37,8%
Ulkoilusaaret	13,5%	26,9%
Satama-alueet	12,6%	45,9%
Jokin muu, mikä	10,4%	13,2%
Kaatopaikat, maankaatopaikat	10,0%	56,1%
Koirapuistot	8,6%	28,8%
Luonnonsuojelualueet	8,4%	15,7%

Kuvio 3. Milloin roskaaminen häiritsee sinua eniten?

	Kuntalais- kysely	8-luokkal. kysely
	(N=1024)	(N=555)
Melkein aina ja kaikissa tilanteissa	46,7%	15,2%
Ulkoillessa ja virkistäytyessä	39,2%	26,5%
Työmatkalla //Koulumatkalla tai koulun lähiympäristössä	7,3%	6,6%
Jokin muu, mikä	3,4%	9,0%
Kauppamatkalla	1,7%	4,4%
Koulumatkalla (koulul.,opisk.) // Kaupungilla hengaillessa	0,7%	18,5%
Matkalla harrastuksiin	0,5%	6,6%
Ei milloinkaan	0,5%	13,3%
	100,0%	100,1%

Kuvio 4. Roskaamisen muodot ja koettu haitallisuus

	Suuri	Kohtalainen	Lievä	Ei haittaa	Ei osaa sanoa
Rikottu lasi					
Kuntalaiskysely	89,8%	8,1%	1,8%	0,1%	0,3%
8-luokkal.kysely	62,8%	22,2%	9,3%	3,6%	2,0%
Autonromut, renkaat, akut tms.					
Kuntalaiskysely	70,2%	13,7%	9,0%	2,7%	4,3%
8-luokkal.kysely	37,6%	27,6%	18,1%	9,1%	7,6%
Kodinkoneet, sähkölaitteet, elektroniikkaromu					
Kuntalaiskysely	69,5%	13,0%	9,4%	3,6%	4,4%
8-luokkal.kysely	45,4%	21,9%	16,7%	10,1%	5,9%
Pakkausjätteet (paperi, muovi, pahvi tms.)					
Kuntalaiskysely	68,4%	27,9%	3,4%	0,2%	0,1%
8-luokkal.kysely	29,6%	39,0%	21,8%	5,4%	4,2%
Muut ongelmajätteet					
Kuntalaiskysely	68,3%	13,4%	7,3%	3,7%	7,2%
8-luokkal.kysely	40,4%	29,6%	15,9%	6,6%	7,5%
Ihmisten jätökset					
Kuntalaiskysely	66,8%	17,7%	9,7%	3,0%	2,8%
8-luokkal.kysely	60,4%	15,9%	10,7%	5,2%	7,8%
Metalliromu					
Kuntalaiskysely	64,1%	17,9%	9,7%	3,9%	4,3%
8-luokkal.kysely	35,8%	29,5%	19,0%	7,7%	7,9%
Hylätyt huonekalut					
Kuntalaiskysely	59,6%	20,7%	12,3%	3,6%	3,8%
8-luokkal.kysely	32,0%	28,1%	20,1%	12,6%	7,2%
Juomapullot ja -tölkit tai pullojen korkit					
Kuntalaiskysely	55,1%	30,9%	12,4%	1,3%	0,3%
8-luokkal.kysely	27,1%	33,3%	21,8%	13,3%	4,6%
Rakennus- tai purkujätekasat					
Kuntalaiskysely	53,9%	25,9%	12,0%	4,0%	4,0%
8-luokkal.kysely	34,0%	30,2%	21,3%	7,3%	7,3%
Jokin muu, mikä					
Kuntalaiskysely	49,4%	10,3%	3,4%	5,7%	31,0%
8-luokkal.kysely	34,6%	12,5%	17,3%	14,4%	21,2%
Tupakantumpit tai tyhjät tupakka-askit					
Kuntalaiskysely	48,1%	36,9%	13,7%	1,2%	0,2%
8-luokkal.kysely	37,2%	28,9%	21,2%	8,6%	4,0%
Koirien ja muiden lemmikkieläinten jätökset					
Kuntalaiskysely	37,8%	34,8%	21,5%	5,7%	0,2%
8-luokkal.kysely	50,3%	23,1%	18,0%	6,1%	2,6%
Sanomalehdet, ilmaislehdet ym. paperisilppu					
Kuntalaiskysely	30,2%	46,4%	21,7%	1,5%	0,2%
8-luokkal.kysely	13,6%	36,7%	35,2%	9,7%	4,8%
Liiskaantunut purukumi					
Kuntalaiskysely	24,5%	30,0%	36,3%	8,8%	0,5%
8-luokkal.kysely	37,2%	23,3%	25,5%	10,4%	3,7%

Kuvio 5. Oletko itse joskus roskannut?

	Kuntalais- kysely	8-luokkal. kysely
	(N=1024)	(N=555)
Ei	59,8%	14,6%
Kyllä	38,6%	68,4%
En halua vastata	1,6%	17,0%
	100,0%	100,0%

Kuvio 6. Mitä roskaaja tavallisesti ajattelee?

	Kuntalais- kysely	8-luokkal. kysely
	(N=1024)	(N=555)
"Mitä välii!"	42,0%	26,1%
Joku kuitenkin korjaa roskat ja jätteet pois	20,8%	8,7%
Roskista ei ole näköpiirissä, en viitsi kantaa roskia mukana	16,0%	44,6%
Kaikki muutkin roskaavat	8,3%	8,3%
Jokin muu, mikä	5,8%	5,4%
Kukaan ei välitä siitä	5,2%	3,4%
Roskaamisesta ei rangaista	1,7%	1,8%
Roskat kuuluvat kaupunkiin	0,2%	1,6%
	100,0%	99,9%

Kuvio 7. Näkemykset roskaamisen syistä

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä/ eos	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Roskaantumisen tärkein syy on ihmisten välinpitämättömyys ja ajattelemattomuus					
Kuntalaiskysely	70,7%	25,4%	2,2%	1,4%	0,3%
8-luokkal.kysely	40,3%	40,6%	13,8%	2,4%	2,9%
Huolehdin aina itse omista roskistani ja jätteistäni					
Kuntalaiskysely	69,3%	24,4%	2,9%	2,3%	1,2%
8-luokkal.kysely	23,2%	37,9%	23,2%	9,4%	6,3%
Roskaamiseen ja sotkuihin suhtaudutaan nykyisin liian sallivasti					
Kuntalaiskysely	51,5%	33,4%	8,9%	5,5%	0,7%
8-luokkal.kysely	22,6%	39,1%	26,2%	6,2%	5,9%
Kaupunkilaiset ovat entistä piittaamattomampia yhteisistä alueista					
Kuntalaiskysely	42,0%	35,7%	11,9%	9,2%	1,2%
8-luokkal.kysely	24,0%	43,5%	22,1%	7,0%	3,3%
Kaiken ikäiset ihmiset roskaavat ja sotkevat					
Kuntalaiskysely	39,7%	37,8%	11,7%	9,4%	1,4%
8-luokkal.kysely	43,0%	30,9%	17,8%	4,2%	4,0%
Syitä on monia, ja niistä tarvitaan enemmän tietoa					
Kuntalaiskysely	18,4%	36,3%	27,0%	13,6%	4,7%
8-luokkal.kysely	22,6%	37,0%	29,5%	4,3%	6,5%
Roskaantumisen tärkein syy on roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys					
Kuntalaiskysely	17,3%	43,4%	10,4%	23,0%	5,9%
8-luokkal.kysely	23,4%	43,4%	19,8%	6,8%	6,6%
Nuoret roskaavat ja sotkevat eniten					
Kuntalaiskysely	12,7%	30,2%	33,7%	19,2%	4,2%
8-luokkal.kysely	31,2%	30,3%	23,9%	7,3%	7,3%
Keski-ikäiset tai sitä vanhemmat roskaavat ja sotkevat eniten					
Kuntalaiskysely	1,5%	11,9%	43,3%	36,7%	6,6%
8-luokkal.kysely	8,5%	18,0%	39,5%	18,9%	15,0%
Roskat ja sotkut kuuluvat normaalisti kaupunkiin					
Kuntalaiskysely	0,9%	4,1%	5,6%	20,2%	69,2%
8-luokkal.kysely	12,2%	20,7%	24,2%	16,2%	26,8%

Kuvio 8. Näkemykset vastuukysymyksistä

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä/eos	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Vastuu siisteydestä kuuluu sekä asukkaille että kaupungille, molemmille yhdessä					
Kuntalaiskysely (N=1024)	74,8%	20,9%	3,1%	0,8%	0,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	56,6%	25,0%	13,2%	2,8%	2,4%
Roskaamiseen ja siivottomuuteen on mahdollista vaikuttaa					
Kuntalaiskysely (N=1024)	56,3%	35,2%	5,6%	1,5%	1,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	43,8%	31,3%	18,2%	3,4%	3,4%
Valistus ja siisteyteen kannustaminen on tehokkaampaa kuin holhous ja syyllistäminen					
Kuntalaiskysely (N=1024)	44,0%	36,6%	11,7%	6,4%	1,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	27,1%	35,1%	29,4%	4,3%	4,1%
Roskaamisesta ja sotkemisesta pitäisi rangaista tuntuvasti, esim. sakottamalla					
Kuntalaiskysely (N=1024)	34,1%	35,4%	16,1%	11,2%	3,2%
8-luokkal.kysely (N=555)	18,9%	25,6%	28,5%	9,8%	17,2%
Asukkaat ovat päävastuussa siististä kaupunkiympäristöstä					
Kuntalaiskysely (N=1024)	28,0%	44,2%	13,9%	11,7%	2,2%
8-luokkal.kysely (N=555)	19,8%	44,0%	23,8%	7,8%	4,6%
Roskien kerääminen on noloa					
Kuntalaiskysely (N=1024)	6,1%	13,8%	15,3%	30,4%	34,5%
8-luokkal.kysely (N=555)	21,6%	20,5%	29,4%	14,9%	13,6%
Kaupunkilaisuuteen kuuluu kerätä toisten heittämiä roskia					
Kuntalaiskysely (N=1024)	3,5%	19,4%	19,3%	33,1%	24,8%
8-luokkal.kysely (N=555)	9,8%	16,9%	30,6%	19,5%	23,2%
Puhtaanapito kuuluu ainoastaan kaupungille					
Kuntalaiskysely (N=1024)	1,9%	11,1%	11,4%	41,2%	34,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	12,7%	18,8%	27,1%	21,7%	19,7%

Kuvio 9. Oletko joskus huomauttanut roskaajalle asiasta?

	Kuntalaiskysely (N=1024)	8-luokkal.kysely (N=555)
En koskaan	44,5%	48,5%
Olen yhden kerran	14,4%	22,2%
Olen useita kertoja	39,5%	25,6%
Tarvittaessa melkein viikoittain tai useamminkin	1,7%	3,6%
	100,1%	99,9%

Kuvio 10. Poimitko roskia kaupunkilaisten yhteisiltä alueilta?

	Kuntalaiskysely (N=1024)	8-luokkal.kysely (N=555)
En koskaan	13,6%	37,5%
Harvoin	54,4%	49,8%
Melko usein	23,1%	9,2%
Tarvittaessa melkein viikoittain tai useamminkin	8,9%	3,5%
	100,0%	100,0%

Kuvio 11. Miten huolehdit roskista?

	Kuntalais- kysely (N=1024)	8-luokkal. kysely (N=555)
Huolehdin kyllä omista roskistani ja jätteistäni, mutta en mielelläni puuttuisi toisten tekemisiin	52,8%	55,2%
Huolehdin omista roskistani ja jätteistäni, tarvittaessa kerään toistenkin roskia ja jätteitä	36,9%	11,1%
Puutun usein hanakasti roskaamiseen ja siivottomuuteen, saatan myös huomauttaa asiasta suoraan roskaajalle	6,0%	7,2%
Jokin muu, mikä	3,5%	8,7%
Roskaaminen ei ole minulle mikään ongelma, sillä joku kuitenkin korjaa roskat ja jätteet pois yhteisiltä alueilta	0,8%	17,9%
	100,0%	100,1%

Kuvio 12a. Puuttumisvalmius

	Puutun hanakasti	Saatan puuttua	En missään tapauksessa puutu
Piknik-seurueesi jäsen jättää eväpaperinsa nurmikolle			
Kuntalaiskysely (N=1024)	79,1%	18,2%	2,8%
8-luokkal.kysely (N=555)	28,0%	40,0%	32,0%
Kaverisi heittää tyhjän karamellipussin kadulle			
Kuntalaiskysely (N=1024)	72,8%	25,8%	1,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	18,9%	49,9%	31,2%
Lapsi heittää karkkipapereita pihalle			
Kuntalaiskysely (N=1024)	58,6%	35,6%	5,8%
8-luokkal.kysely (N=555)	22,3%	35,4%	42,3%
Koiraa ulkoiluttaessasi näet, että joku tuo peräkärjyllään jätesäkkejä metsään			
Kuntalaiskysely (N=1024)	33,9%	45,8%	20,3%
8-luokkal.kysely (N=555)	18,6%	34,1%	47,3%
Tuttavasi viskaa tupakantumpin kadulle			
Kuntalaiskysely (N=1024)	33,7%	37,1%	29,2%
8-luokkal.kysely (N=555)	15,2%	27,2%	57,7%
Yleiselle parkkipaikalle on tuotu akkuja ja autonrenkaita			
Kuntalaiskysely (N=1024)	22,7%	44,1%	33,2%
8-luokkal.kysely (N=555)	11,1%	29,4%	59,5%
Naapurisi vie puutarhajätteensä lähimetsään			
Kuntalaiskysely (N=1024)	15,7%	53,8%	30,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	16,4%	36,2%	47,4%
Tuntematon porukka rellestää leikkipuistossa roskaten ja rikkoen pulloja			
Kuntalaiskysely (N=1024)	15,2%	40,4%	44,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	9,3%	21,8%	68,9%
Lenkeillessäsi huomaat tienpenkalle kipatun vanhan jääkaapin			
Kuntalaiskysely (N=1024)	14,1%	50,4%	35,5%
8-luokkal.kysely (N=555)	12,8%	27,1%	60,2%
Joku on jättänyt tyhjän pitsalaatikon puustonpenkille			
Kuntalaiskysely (N=1024)	10,0%	65,9%	24,1%
8-luokkal.kysely (N=555)	7,2%	32,1%	60,7%
Yleisötapahtumassa toiset heittelevät roskia ja ruuantähteitä ympäriinsä			
Kuntalaiskysely (N=1024)	5,8%	47,6%	46,6%
8-luokkal.kysely (N=555)	8,0%	22,6%	69,4%

Kuvio 12b. Paras tapa toimia

	Huomauttaa	Siivota itse	Ilmoittaa viranomaisille	Jättää asiansikseen
Piknik-seurueesi jäsen jättää eväspaperinsa nurmikolle				
Kuntalaiskysely (N=1024)	77,3%	19,4%	0,4%	2,9%
8-luokkal.kysely (N=555)	47,7%	14,8%	5,0%	32,4%
Kaverisi heittää tyhjän karamellipussin kadulle				
Kuntalaiskysely (N=1024)	93,7%	5,0%	0,0%	1,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	56,9%	6,6%	2,9%	33,6%
Lapsi heittää karkkipapereita pihalle				
Kuntalaiskysely (N=1024)	88,7%	6,0%	0,7%	4,5%
8-luokkal.kysely (N=555)	44,5%	10,1%	5,8%	39,6%
Koiraa ulkoiluttaessasi näet, että joku tuo peräkärjyllään jätösäkkejä metsään				
Kuntalaiskysely (N=1024)	28,3%	0,3%	66,4%	5,0%
8-luokkal.kysely (N=555)	27,5%	5,5%	25,5%	41,5%
Tuttavasi viskaa tupakantumpin kadulle				
Kuntalaiskysely (N=1024)	69,0%	1,5%	1,1%	28,4%
8-luokkal.kysely (N=555)	32,7%	4,5%	4,7%	58,0%
Yleiselle parkkipaikalle on tuotu akkuja ja autonrenkaita				
Kuntalaiskysely (N=1024)	2,6%	1,0%	79,2%	17,1%
8-luokkal.kysely (N=555)	16,6%	6,4%	24,2%	52,8%
Naapurisi vie puutarhajätteensä lähimetsään				
Kuntalaiskysely (N=1024)	54,9%	0,3%	20,2%	24,7%
8-luokkal.kysely (N=555)	35,5%	4,7%	12,9%	47,0%
Tuntematon porukka rellestää leikkipuistossa roskaten ja rikkoen pulloja				
Kuntalaiskysely (N=1024)	21,8%	0,8%	64,6%	12,8%
8-luokkal.kysely (N=555)	15,8%	5,2%	24,2%	54,8%
Lenkkeillessäsi huomaat tienpenkalle kipatun vanhan jääkaapin				
Kuntalaiskysely (N=1024)	3,2%	0,5%	76,0%	20,2%
8-luokkal.kysely (N=555)	15,7%	4,7%	27,3%	52,3%
Joku on jättänyt tyhjän pitsalaatikon puistonpenkille				
Kuntalaiskysely (N=1024)	14,3%	63,3%	1,3%	21,1%
8-luokkal.kysely (N=555)	16,9%	21,2%	3,2%	58,8%
Yleisötapahtumassa toiset heittelevät roskia ja ruuantähteitä ympäriinsä				
Kuntalaiskysely (N=1024)	41,8%	2,3%	18,1%	37,8%
8-luokkal.kysely (N=555)	20,0%	4,0%	11,3%	64,7%

Kuvio 13. Roskaamiseen vaikuttavat tekijät

	Vaikuttaa Hyvin paljon	Melko paljon	Vähän	Ei yhtään	En osaa sanoa
Välinpitämättömyys/ piittaamattomuus muista ihmisistä					
Kuntalaiskysely	65,1%	29,6%	3,8%	0,7%	0,9%
8-luokkal.kysely	30,3%	34,6%	17,3%	4,5%	13,4%
Minäkeskeisyys ja yksilöllistyminen					
Kuntalaiskysely	54,3%	28,8%	10,4%	3,5%	3,1%
8-luokkal.kysely	22,6%	30,4%	21,7%	7,8%	17,5%
Liiallinen päihteiden käyttö julkisilla alueilla					
Kuntalaiskysely	52,4%	33,6%	11,4%	1,6%	1,0%
8-luokkal.kysely	28,5%	26,2%	22,6%	8,0%	14,8%
Asenne, että kaupunki siivoaa roskat ja sotkut					
Kuntalaiskysely	50,6%	37,6%	9,5%	1,1%	1,2%
8-luokkal.kysely	33,4%	32,1%	17,6%	5,2%	11,8%
Huono kasvatusta/ kasvatuksen puute					
Kuntalaiskysely	49,7%	40,5%	8,0%	1,4%	0,5%
8-luokkal.kysely	21,7%	24,7%	27,5%	12,2%	13,9%
Ajattelemattomuus/ huolimattomuus					
Kuntalaiskysely	49,6%	37,4%	11,0%	1,2%	0,8%
8-luokkal.kysely	34,1%	35,4%	15,6%	3,8%	11,0%
Jokin muu, mikä					
Kuntalaiskysely	46,9%	21,9%	9,4%	0,0%	21,9%
8-luokkal.kysely	24,5%	18,9%	19,5%	5,7%	31,4%
Kyvttömyys ottaa vastuuta omista tekemisistään					
Kuntalaiskysely	43,2%	38,9%	13,3%	2,3%	2,3%
8-luokkal.kysely	23,4%	30,1%	23,0%	7,8%	15,6%
Roska-astioiden vähäisyys tai riittämättömyys					
Kuntalaiskysely	32,8%	32,9%	25,8%	7,5%	0,9%
8-luokkal.kysely	26,4%	30,4%	24,0%	7,5%	11,7%
Vieraantuneisuus omasta asuinympäristöstä					
Kuntalaiskysely	28,6%	37,6%	21,2%	5,9%	6,7%
8-luokkal.kysely	15,2%	27,1%	27,3%	10,2%	20,1%
Kapinointi yhteiskuntaa kohtaan					
Kuntalaiskysely	17,2%	30,9%	31,4%	15,5%	4,9%
8-luokkal.kysely	16,3%	23,0%	29,4%	13,1%	18,2%
Suomalaiset eivät ole vielä oppineet elämään siististi kaupungissa					
Kuntalaiskysely	15,5%	31,5%	29,6%	15,9%	7,5%
8-luokkal.kysely	23,9%	34,0%	21,0%	6,7%	14,5%
Tiedon puute					
Kuntalaiskysely	14,4%	27,3%	34,5%	20,8%	2,9%
8-luokkal.kysely	21,7%	27,9%	27,2%	10,0%	13,2%

Kuvio 14. Paras keino kannustaa kaupunkilaisia huolehtimaan roskistaan

	Kuntalais- kysely	8-luokkal. kysely
	(N=1024)	(N=555)
Positiivinen ympäristövalistus ja asennekasvatus	31,0%	15,2%
Roskisten tuntuva lisääminen ja suurentaminen	29,1%	31,8%
Tiukka valvonta ja sakotus	17,2%	23,3%
Roska-astioiden tyhjentäminen tarpeeksi usein ja säännöllisesti	16,1%	18,3%
Jokin muu, mikä	5,4%	7,0%
Kaupunki tarjoaa asukkailleen välineet roskien keräämiseen	1,2%	4,4%
	100,0%	100,0%

Kuvio 15. Voidaanko valistuksella ja asennekasvatuksella vaikuttaa roskaajien käyttäytymiseen?

	Kuntalais- kysely	8-luokkal. kysely
	(N=1024)	(N=555)
Voidaan vaikuttaa, hyvin paljon	41,8%	18,6%
Voidaan vaikuttaa, jonkin verran	47,8%	47,7%
Ei voida vaikuttaa ratkaisevasti	8,7%	18,0%
En osaa sanoa	1,7%	15,8%
	100,0%	100,0%

Kuvio 16. Suhtautuminen kaupunkiympäristöön

	Kuntalais- kysely	8-luokkal. kysely
	(N=1024)	(N=555)
Ei ympäristöaktiivi, mutta kokee kaupunkiympäristöä koskevat asiat yleensä tärkeinä	68,9%	36,8%
Aktiivinen kaupunkiympäristöä koskevissa asioissa, etsii ratkaisuja kohtaamiinsa ongelmiin	14,3%	11,7%
Ajattelee kaupunkiympäristön asioita satunnaisesti tai vasta silloin, kun ne osuvat omalle kohdalle	12,2%	26,2%
Tyytyväinen nykyiseen kaupungin tapaan hoitaa ympäristöä, ei koe kaupunkiympäristössä suuria ongelmia	2,4%	10,6%
Muu	1,8%	5,6%
Vaikka kohtaa kaupunkiympäristössä erilaisia ongelmia, ei välitä niistä	0,4%	9,1%
	100,0%	100,0%

Erilliskysymykset 8-luokkien oppilaille

Kuvio 17. Oletko joskus nähnyt koulukaveriesi roskaavan?

Kyllä	87,5 %
Ei	4,9 %
En halua vastata	7,6 %
	100,0 %

Kuvio 18. Mitä tapahtui, kun huomautit roskaajalle?

Ei mitään, roskaaja ei piitannut mitään sanomisistani	37,8 %
Roskaaja korjasi pois roskansa/ siivosi jälkensä	31,3 %
Jokin muu, mikä	20,4 %
Jouduin ikävään sanaharkkaan roskaajan kanssa	10,6 %
	100,1 %

Kuvio 19. Järjestetäänkö koulussasi ympäristön siisteyteen liittyvää toimintaa?

Siivoustalkoita	53,3 %
Ympäristöpäiviä	30,1 %
Kierrätystä, johon oppilaat osallistuvat	25,3 %
Osallistumista Roska päivässä -liikkeeseen	18,3 %
Toimintaa ei järjestetä	17,5 %
Jotain muuta, mitä	10,9 %

Kuvio 20. Uskotko, että kouluissa järjestettävät siivoustalkoot kannustavat koululaisia vähentämään roskaamista?

Kyllä	21,9 %
Ei	35,0 %
En osaa sanoa	43,1 %
	100,0 %

Kuvio 21. Koulun ja kodin rooli

Otetaanko kouluopetuksessa riittävästi huomioon ympäristön roskaamiseen ja siisteyteen liittyviä asioita?

Riittävästi	47,9 %
Liian vähän	41,6 %
Ei koskaan	10,5 %
	100,0 %

Onko kotonasi keskusteltu ympäristön roskaamiseen ja siisteyteen liittyvistä asioista?

Riittävästi	58,4 %
Liian vähän	19,4 %
Ei koskaan	22,2 %
	100,0 %

Kuvio 22. Mistä olet saanut eniten tietoa ympäristön roskaamiseen ja siisteyteen liittyvistä asioista?

Koulusta, opettajilta tai oppikirjoista	27,3 %
Kotoa, vanhemmilta tai muilta perheenjäseniltä	20,9 %
En osaa sanoa, ehkä yhtä paljon useista eri lähteistä	18,9 %
Tiedotusvälineistä (sanomalehdet, radio, TV)	15,6 %
Jokin muu, mikä	7,9 %
Internetistä	4,0 %
En mistään riittävästi	2,9 %
Koulukavereilta tai muilta tutuilta	2,4 %
	99,9 %

LIITE 4. Rakennusviraston piiripuutarhurien näkemykset roskaamisesta syksyllä 2007

Onko roskaamisessa tapahtunut muutosta kuluneen kevään ja kesän aikana omassa piirissäsi? Jos on, niin millaista? (roskien laatu, määrä, roskaantuvat paikat, jne.)

- Roskaaminen tuntuu vaan lisääntyvän vuosi vuodelta, Kallion alueelta löytyvät pahiten roskaantuvat puistot kuten Tokoinranta, Säästöpankinranta, Pengerpuisto jne. Aurinkoiset lämpimät päivät tuplaavat roskien määrän, kun puistojen käyttö lisääntyy. Roskat ovat pääasiassa mäyräkoiran kuoria yms. pakkausjätteitä, tupakka-askeja ja tumppeja ja pullojen korkkeja sekä pantittomia pulloja tai tölkkejä.
- Lisääntyy.
- Meillä ei ole tapahtunut. Suuret roskaamistapahtumat ovat keskustassa.
- Ei merkittävää muutosta.
- Roskaaminen lisääntynyt (lasia, jätöksiä). Ilkivaltaa puistokaluksiin, esim. Suuntimopuistossa poltettiin huvimajan lattia. Asukkaat kantavat pihakasvillisuuden risut lähimetsiin. Tapanilan alueella asukkaiden kompostijätökasa puistoalueella. Roskaantuminen lisääntynyt muillakin alueilla.
- Roskaaminen lisääntynyt. Kaikkihan sen näkee, että ihmiset sottaavat nykyisin, näkyvin ongelma mäyräkoirankuoret. Samat ongelmat kaikissa piireissä, roskaamisen määrässä ja luonteessa ei varmaan mitään eroa eri piirien välillä.
- Kaisaniemen puistossa roskaantuminen on lisääntynyt. Muissa suurissa puistoissa kuten Esplanadin puistossa, Vanhassa kirkkopuistossa, Kaivopuistossa ja Sinebrychoffin puistossa roskaantuminen on suunnilleen pysynyt ennallaan, eli se on runsasta aina aurinkoisilla ja lämpimillä säillä.
- On vain lisääntynyt entisestään, näkyy erityisesti pizzalaatikoiden ja kaljapahvien osalta. Hietaniemen puistossa, hautausmailla ja Hesperian puistossa paljon piknik-kävijöitä.
- Lisääntynyt kauppojen ja kioskien yms. lähellä olevissa puistoissa (pakkauksia ja pulloja). Koirien jätökset lisääntyneet (pöntöt täynnä kakkapusseja).

Onko omalle vastuualueellesi lisätty kauden aikana roska-astioita? Jos on, niin millaisia ja paljonko? Entä onko omalla alueellasi lisätty siivouksetojen määriä?

- Muun muassa Tokoinrannan 60 litran roskikset on korvattu pääsääntöisesti 800/ 1300 litran syväsäiliöillä. Tietyissä roskaantuvissa Kallion puistoissa lisättiin kasvukaudeksi siivousmäärät/ -kerrat puhtaanapito-ohjeesta poiketen. Samoin otettiin kesä-, heinä-, ja elokuuksi viikonloppusiivous käyttöön. Lisäys oli erittäin tarpeellinen!
- Lisätty 14 kpl syväsäiliöitä 2006 keväällä (korvattu vanhat astiat). Siivouksetojen määriä ei ole virallisesti lisätty. Siivouksen lisääminen ei ratkaise peruskysymystä roskaantumisesta.
- Lisätty: 1 kpl 3000 l:n syväsäiliö, 1 kpl 1300 l:n syväsäiliö, 1 kpl 300 l:n syväsäiliö, n. 10 kpl 60 l:n roska-astioita. Nämä vanhoihin puistoihin. Siivouksetoja ei ole lisätty. Tuorinniemen uimarannalla kauniilla säillä puiston roskaantumista yli sopimusten. Ei siis selvää tarvetta lisätä.
- Muutamia syväsäiliöitä on asennettu keväällä. City-astioita lisätään harkinnan mukaan.
- Roska-astioita lisätty Tapanilan asemalle. Siivouksetojen määrä lisääntynyt leikkipuistoissa (3krt / viikko ei riitä)
- Ei ole varsinaisesti lisätty roska-astioiden määrää, on tosin laitettu eri paikkoihin ja vaihdettu uudempiin, ihan ilmeenkänsä takia. Yleinen pönttökoko on 60 litraa, vaihdettu suurempiin 140-200 –litran kokoihin. Ei ole lisätty siivouksetojen määrää, samat kuin ennenkin.
- 600-litraisia roska-astioita lisättiin jo tänä kesänä toisen kerran Sinebrychoffin puistoon 2 kpl ja Kaisaniemen puistoon 5 kpl. Kaisaniemen puistoa on ollut pakko siivota useammin kuin yleensä runsaan roskaantumisen takia. Molok-syväsäiliötä on suunniteltu sijoitettavaksi keskustan alueelle useita kappaleita.

- Viime syksynä lisättiin 4 syväsäiliötä, olisi pitänyt lisätä enemmänkin, mutta kilpailutussääntö tuli hidasteeksi. Tänä syksynä tulossa vielä 20 syväsäiliötä lisää. Pahimmillaan pitää siivota 3 kertaa viikossa, siivouskerta lisätty myös lauantaksi.
- Ei ole lisätty roskiksia (tilaaja ostaa). Siivouskertoja on lisätty.

Ovatko roska-astioiden ja siivouskertojen lisääminen ja/tai entistä suuremmat roska-astiat vaikuttaneet kaupunkilaisten roskaamiskäyttäytymiseen?

- Roskamäärät ovat kasvaneet, puistoihin kannetaan ja jätetään yhä enemmän roskia ns. puistopiknikin jäljiltä. Kaikki roskat eivät ohjaudu roska-astioihin vaikka niissä olisi tilaa. Suuri määrä roskia kerätään edelleen irtoroskina nurmikoilta ja muilta pinnoilta, viikonloppusiivouksissa menee mm. Tokoinrannassa helposti yli kaksi tuntia kahdelta ihmiseltä ”tikuttaa” irtoroskat maasta lauantaina, ja sama toistuu taas sunnuntaina. Lisääntynyt koirien määrä ja koirankakkojen laittaminen roskiksiin lisää myös astioiden tyhjennystarvetta (ympärivuotiseksi).
- Ei havaittavaa vähenemistä. Roskaaminen lisääntyy tasaista vauhtia.
- Näillä alueilla jonkin verran. Roskaaminen on pysynyt aisoissa.
- En osaa sanoa.
- Ei muutosta. Bussipysäkkien ja kauppojen roskiksia ei tyhjenetä riittävän useasti (roskat leviävät tuulen ja lintujen kautta), lähinnä Viikki.
- Ei muutosta, ei vaikutusta.
- Mielestäni eivät ole juurikaan vaikuttaneet. Roskat jätetään usein puistoon vaikka roska-astia ovat lähellä ja niissä olisi tilaa.
- Ei muuten kuin että roskat vain kerätään pois; ei ole vaikuttanut roskaamiskäyttäytymiseen. Tuntuu siltä, että roskaaminen vain lisääntyy, kun siivoamista lisätään. Ihmisille syntyy mielikuva että he voivat roskata, koska kaupunki kuitenkin siivoaa.
- Aukkaat tällä alueella toivovat isoja roskiksia. Tupakkaroskiksia on kysely.

Mikä on roskaamisen tärkein syy oman kokemuksesi mukaan? Miksi kaupunkilainen roskaa?

- Välinpitämättömyys, maksetaanhan veroja että joku siivoaa. Kasvatuksella ja asenteilla on varmaan merkityksensä. Lisääntynyt vapaa-aika etenkin työelämästä pudonneilla ja alkoholisoituneilla ihmisillä.
- Itsekorosteista oikeuksien ja voiman osoittamista, välinpitämättömyys.
- Nuoriso ei välitä laittaa roskia roskikseen. Kertakäyttökulttuuri johtaa vähänkin suuremmissa ulkoilmatilaisuuksissa hillittömään roskaamiseen huonekaluista alkaen. Kertakäyttögrillit pahoja.
- Piittaamattomuudesta.
- Välinpitämättömyys ympäristöä kohtaan, nuorison alkoholin ja muiden huumaavien aineiden käyttö.
- Välinpitämättömyys ja asennekysymys. Kaikki lähtee kotoa käsin, meidän lapset ei varmasti heitä roskia luontoon (kasvatus).
- Ilmeisesti roskaavilta kaupunkilaisilta puuttuu vastuullinen asenne yhteisten tilojen siisteyden ylläpitämiseen. Osalta nuoria ja lapsia puuttuu vanhempien ohjeet ja kasvatus. Ihmiset ovat välinpitämättömiä.
- Laiskuus ja välinpitämättömyys.
- Välinpitämättömyys. Opittu käytäntö, että roskankerääjät kulkevat siivoamassa.

Mikä on mielestäsi tehokkain keino roskaamisen vähentämiseksi?

- Sakottaminen, jos valvontaan olisi oikeasti resursseja.
- Vanhempienvalistus tärkeintä.
- Roska-astioiden ja siivouskertojen lisääminen ei vaikuta paljoa. Asennekasvatusta ja positiivista ympäristövalistusta kannattaa lisätä. Sakottamista pitäisi kokeilla laajalti.

- Roska-astioiden ja siivouskertojen lisääminen ja asennekasvatus ja positiivinen ympäristövalistus yhdessä. Siisti ympäristö vähentää roskaamista.
- Välitön sakottaminen.
- Asennekasvatus ja positiivinen ympäristövalistus tärkein. Sen lisäksi myös sakottamista pitäisi harkita. Tää työ tuntuu niin turhauttavalta; meillä olisi paljon tärkeämpääkin tekemistä kuin roskien kerääminen!
- Asennekasvatus ja valistus olisi ehkä tärkeää, että ihmiset käsittäisivät ja oppisivat, että jokaisen on korjattavat omat jälkensä ja pahimmissa tapauksissa sakottaminen. Suurissa tapahtumissa tilapäinen roska-astioiden lisääminen auttaa vähän asiaa.
- Sakottaminen tehokkain keino; sakotus samaan tapaan kuin lappuliisat tekevät eli sakottaminen yhdistettynä pysäköintivalvontaan. Asennekasvatus ja valistus ei näytä olevan kovinkaan tehokasta, ei näytä riittävän.
- Asennekasvatus ja sakottaminen.

Muita kommentteja tai ideoita roskaamisesta ja siihen puuttumisesta?

- Kaljapakkausten muuttaminen vähemmän roskaaviksi tai pahvikuorille pantti.
- Ihmisten käytöstapoihin voisi kiinnittää huomiota kulttuuriarvoina.
- Pitäisi saada vähennettyä kertakäyttöpakkauksia. Pullojen pantti kaksinkertaiseksi ja enemmän palautustölkkejä.
- Rikesakko, lisää valvontaa.
- Roskapönttöjä on puistoissa ihan riittävästi, siitä ei ole kyse. Ihmiset heittävät roskat silti usein roskiksen viereen. Olennaisin asia asennekasvatuksen puolella!
- Joskus olisi hyvä pitää tempauksia, jolloin tiettyjä roskaisia puistoja, kuten Esplanadi ei siivottaisi heti aamulla vaan annettaisiin yleisön huomata, miten kansalaiset käyttävät puistoja.
- Toivottavasti seuraava sukupolvi ymmärtää nykyistä paremmin asian tärkeyden, kouluissa ja päiväkodeissa saamansa asennekasvatuksen ansiosta.

Lähteet

Couper Mick P. (2000). Web Surveys. A review of issues and approaches. *Public Opinion Quarterly*, vol. 64, no.4, s. 464-494.

Douglas Mary (2000). Puhtaus ja vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi. (Alkup. teos: *Purity and Danger. An analysis of the concepts of pollution and taboo 1966*). Suom. Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Vastapaino, Tampere.

Espoolaisten ympäristöasenteet ja ympäristökäyttäytyminen (2007). TNS Gallup, Tomi Ronkainen. Espoon ympäristölautakunnan julkaisu 1/07, 8.6.2007. Espoo.

Haverinen Risto (2006). Kaupunkilaisen elinympäristöongelma. Käsitteellistämistavat ja puuttumisen mallit. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2006:11. Helsinki.

Kajantie Mira (2004). Eko-Viikki asukkaiden arkipäivässä. Asukaskyselyn tulokset. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuskatsauksia 2004:3.

Karp David, Stone Gregory & Yoels, William C. (1991). *Being Urban. A Sociology of City Life*. Praeger Publishers, New York.

Korhonen Erkki & Takala Janne (2006). Asumisviihtyvyys Helsingin kaupungin vuokra- ja asunomisoikeustaloissa 2005. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2006:8. Helsinki.

Kyttä Marketta & Kahila Maarit (2006). PehmoGIS elinympäristön koetun laadun kartoittajana. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B90. Teknillinen korkeakoulu, Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus, Arkkitehtiosasto. Espoo.

Lankinen Markku (2005). Helsingiläisten ympäristöasenteet ja ympäristökäyttäytyminen vuonna 2005. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2005:5. Helsinki.

Lindholm Arto (2005). Maailman parantajat. Globalisaatiokriittinen liike Suomessa. Gaudeamus, Helsinki.

Lindholm Arto (2006). Roskaliike ja ympäristötietoisuus. Teoksessa Ilmo Massa & Sanna Ahonen (toim.), *Arkielämän ympäristöpolitiikka*. Gaudeamus, Helsinki. s. 154-165.

Pääkaupunkiseudun Yhteistyövaltuuskunta (YTV) & Jätehuoltolaitos (2002). Roskaantumisen pääkaupunkiseudulla. Raportti 31.5.2002. Jaakko Pöyry Infra, Maa ja Vesi. Helsinki.

Pääkaupunkiseudun Yhteistyövaltuuskunta (YTV) & Jätehuoltolaitos (2003). ”Käytä pönttö”. Pääkaupunkiseudun roskaantumisen hallinnan ja ehkäisemisen toimenpideohjelma. Raportti 14.2.2003. Jaakko Pöyry Infra, Maa ja Vesi. Helsinki.

Internet-lähteet ja sanomalehdet

Educating the Community About Litter (2005). *Changing Knowledge, Attitudes and Behaviour 2000 to 2003*. DEC Social Research Series. Department of Environment and Conservation (NSW). http://www.livingthing.net.au/rc/research/2005608_LitterReport.pdf (luettu 11.2.2008)

EPA Litter Research Results (2007). Department of Environment & Climate Change NSW. 17 August 2007. <http://www.environment.nsw.gov.au/litter/research.htm> (luettu 11.2.2008)

Gunn Holly (2002). Web-based Surveys: Changing the Survey Process. First Monday, vol.7, number 12 (December 2002). http://firstmonday.org/issues/issue7_12/gunn/ (luettu 12.2.2008)

Helsingin Sanomat 2.1.2008. HS-gallup: Enemmistö pääkaupunkiseudun asukkaista sakottaisi roskaajia. Kaupunkisivut, A11.

Helsingin Uutiset 1.8.2007. Helsinki kuuraa nuorten ”tähraantuneita” asenteita.

Hyvä kasvaa Helsingissä -liike verkkosivu. www.hyvakasvaa.fi (luettu 11.2.2008)

Roska päivässä liike. <http://koti.welho.com/jpeltora/roskaliike.html> (luettu 14.2.2008)

Washington State Litter Study (2000). Volume I - Final Report. Washington State, Department of Ecology. June 2000. <http://www.ecy.wa.gov/biblio/0007022.html> (luettu 11.2.2008)